

DFØ-rapport 1/2018

Status for og utvikling av innholdet i statlige virksomheters årsrapport til departementene

En evaluering av innholdet i et utvalg årsrapporter for årene 2014, 2015 og 2016
sammenlignet med årsrapporter for 2012

Februar 2018

Innhold

1. Innledning.....	3
Har årsrapporten blitt et bedre grunnlag for mer strategisk styring etter de nye kravene? .	3
Har de nye kravene forenklet arbeidet med å utforme årsrapporten?	4
Har de nye kravene gjort innholdet i årsrapporten lettere tilgjengelig?	4
Har de nye kravene økt grunnlaget for sammenligninger?	4
Hovedkonklusjon og anbefalinger.....	4
2. Oppdrag i tildelingsbrevet for 2017	5
2.1 Innledning	5
2.2 Bakgrunn og mål for nåværende kartlegging.....	6
3. Drøfting av hovedfunn.....	8
3.1 Har nye krav til årsrapporten lagt bedre til rette for strategisk styring?	8
3.2 Har nye krav forenklet arbeidet med å utarbeide årsrapporten?.....	12
3.3 Er innholdet lettere tilgjengelig for brukerne etter at de nye kravene ble innført?	14
3.4 Gir innholdet i årsrapporten bedre grunnlag for sammenligninger over år og på tvers av statlige virksomheter etter at de nye kravene ble innført?.....	16
3.5 Gir innholdet i årsrapporten bedre grunnlag for sammenligninger over år og på tvers av statlige virksomheter etter at de nye kravene ble innført?.....	19
4. Utvalg og metode	21
4.1 Utvalg i dokumentgjennomgangen	21
4.2 Utvalg i Questback - spørreundersøkelsen.....	21
4.3 Utvalg i intervjurunden.....	21
4.4 Metode og datainnsamling.....	21
5. Kartlegging av årsrapporter – dokumentgjennomgang	23
5.1 Etterlevelse av publiseringskravet og andre fakta	23
5.2 Del I: Leders beretning.....	25
5.3 Del II: Introduksjon til virksomheten og hovedtall	28
5.4. Del III: Årets aktiviteter og resultater	30
5.5 Del IV Styring og kontroll i virksomheten	46
5.6 Del V: Vurdering av framtidsutsikter	52
5.7 Del VI Årsregnskap	54
6.0 Spørreundersøkelsen om årsrapporten	59
7.0 Samtaler med et utvalg departementer	64
Vedlegg:	77

1. Innledning

Årsrapporten fra statlige virksomheter til departementet er ett av de viktigste styringsdokumentene i etatsstyringen. Den skal gi et dekkende bilde av virksomhetens resultater.

Direktoratet for økonomistyring (DFØ) har evaluert innholdet i statlige virksomheters årsrapporter. Arbeidet er svar på et oppdrag i tildelingsbrevet for 2017. Hensikten med evalueringen er å se om de endrete kravene til årsrapporter som ble innført i 2013 har hatt effekt. De nye kravene kom som en følge av at årsrapportene var svært varierte med hensyn til struktur og innhold. De nye kravene skulle derfor bidra til en felles struktur og benevnelse. Formålene med standardiseringen var å

- legge bedre til rette for strategisk styring
- forenkle arbeidet med utarbeiding av årsrapportene
- gjøre innholdet lettere tilgjengelig for brukerne
- gi bedre grunnlag for sammenligninger over år og på tvers av statlige virksomheter

DFØ har gjennomgått 69 årsrapporter for årene 2014, 2015 og 2016. Videre har vi gjennom en spørreundersøkelse innhentet brukererfaringer og synspunkter fra et bredt utvalg av respondenter i departementene og underliggende virksomheter. Vi har også hatt fagsamtaler med et utvalg nøkkelpersoner i departementene. Disse funnene og faktaene er sammenlignet med funn fra nullpunktsanalysen som ble gjennomført i 2014.

Hovedfunnet ved dokumentgjennomgangen er at resultatrapporteringen fremdeles inneholder mest aktivitetsredegjørelser og omtale av produkt- og tjenesteleveranser. Utviklingen er imidlertid positiv i den forstand at rapporteringen inneholder flere resultatvurderinger enn 2012-rapportene. Samtidig er det fremdeles få som redegjør for og vurderer viktige forhold som egen ressursbruk, virkemiddelbruk eller effekter. I spørreundersøkelsen er det stor grad av samsvar mellom svarene fra departementer og virksomheter, særlig at de nye kravene har økt årsrapportens nytteverdi.

Har årsrapporten blitt et bedre grunnlag for mer strategisk styring etter de nye kravene?

Svaret er ja, men også at det fortsatt finnes et uutnyttet potensial. Den viktigste faktoren bak forbedringene er innføringen av en fast struktur på årsrapporten. Utviklingen av innholdet i årsrapporten etter innføringen av del I *Leders beretning* og del V *Vurdering av framtidssutsikter* støtter konklusjonen. Det samme gjør utviklingen av innholdet i del III *Årets aktiviteter og resultater*. Mer omfattende omtaler og vurderinger rundt resultatene gir et bedre grunnlag enn tidligere for den påfølgende styringsdialogen, der det strategiske perspektivet tillegges vekt. Spørreundersøkelsen og samtalene bekrefter at årsrapporten anses som et dokument som gir grunnlag for framoverskuende dialog. Samlet sett er det langt mer av innholdet som gir grunnlag for dette nå enn i 2012. Samtidig er det ønskelig med en enda større andel årsrapporter som inneholder gode vurderinger av egne resultater. Virksomhetene sliter også med å finne form og innhold i del IV, *Styring og kontroll i virksomheten* som grunnlag for en mer strategisk styringsdialog.

Har de nye kravene forenklet arbeidet med å utforme årsrapporten?

Svaret er ja. En felles struktur har forenklet arbeidet med å utforme årsrapporten og også bruken av de enkelte delene i rapporten. De nye kravene har gitt årsrapporten både et nytt og et annet innhold enn tidligere. Det kan ha medført noen omstrukturingskostnader, men dette oppveies av den økte nytten. Antall sider er økt, men det oppleves ikke som en økt byrde for virksomhetene.

Har de nye kravene gjort innholdet i årsrapporten lettere tilgjengelig?

Svaret er ja, men både tilgangen og tilgjengeligheten kan økes ytterligere. Publiseringen går tregere enn ønskelig, særlig i departementene, og det svekker trolig intensjonen om å øke tilgangen til årsrapporten. Økt tilgjengelighet handler om å gjøre innholdet enda mer forståelig ved å omtale og vurdere sammenhenger og på den måten gi leserne innsikt i virksomhetens oppgaver og samfunnsoppdrag. Mange virksomheter har utviklet en informativ og kortfattet presentasjon som henvender seg til et bredere publikum enn departementene i del II *Introduksjon til virksomheten og hovedtall*.

Har de nye kravene økt grunnlaget for sammenligninger?

Svaret er ja. Kravene til hvilke deler en årsrapport skal bestå av og innholdet i disse, har sammen med krav til publisering, gitt et bedre grunnlag for sammenligninger enn tidligere. Den faktiske bruken av sammenligninger har økt i fra 2012 til 2016, men det er et betydelig uutnyttet potensial. Virksomhetene er bedre på å bruke tidsserier og ha med sammenligninger av egne resultater over tid enn tidligere, men andelen som gjør dette kan økes. Årsrapportene inneholder også svært få sammenligninger av egne resultater med andres. Bedre tilgjengelig informasjon og økt kvalitet på innholdet i årsrapporten har ifølge departementene gitt et bedre grunnlag for å foreta sammenligninger på tvers av statlige virksomheter. Her er det et uutnyttet potensial sett fra departementenes side.

Hovedkonklusjon og anbefalinger

Selv om det i 2016 fremdeles må sies å være et uutnyttet potensial for årsrapporten, har regelverksendringene gitt positive effekter i tråd med det som lå til grunn for forslaget om å fastsette nye krav til årsrapporten, der struktur, signering, publisering og inkludering av årsregnskap sto sentralt.

På bakgrunn av dette har DFØ følgende anbefalinger:

Tydeliggjøring av regelverket for å bedre etterlevelsen

- Tydeliggjøre regelverkets publiseringskrav, gjennom å fastslå at 1.mai er siste frist for publisering. Etterlevelsen bør også følges opp, jf. at kartleggingen viser at noen departementer ikke publiserer årsrapportene.
- Tydeliggjøre krav til ansvar for utarbeidelse av beretning og signatur på beretning for virksomheter med styre siden dette ikke er tydelig regulert i dag.

Vurdere ordlydsendring i regelverket for å bedre innholdet i resultatrapporteringen del III

- Vurdere om det generelle kravet til rapportering av resultater skal spisses gjennom å fastsette eksplisitt krav om redegjørelse for ressursbruk og vurderinger av effektiv ressursbruk

Styrke kompetansetiltak om årsrapporten og tildelingsbrevet for å bedre følgende innholdselementer

- omtale av krav til og rapportering om effektiv ressursbruk
- omtale av krav til og rapportering på brukereffekter av produkt/tjenesteleveranser
- omtale av krav til og hvordan rapportere på styring og kontroll

Styrke kompetansetiltak som i større grad vektlegger årsrapportens rolle i den helhetlige etats- og virksomhetsstyringen, herunder samspillet med stortingsproposisjon, tildelingsbrev og andre styringsdokumenter.

2. Oppdrag i tildelingsbrevet for 2017

2.1 Innledning

Direktoratet for økonomistyring mottok følgende oppdrag fra Finansdepartementet i tildelingsbrevet for 2017:

*«DFØ skal som del av sitt ansvar for å legge til rette for god styring i staten:
– evaluere innholdet i et utvalg årsrapporter (for årene 2015 og 2016) og sammenligne med årsrapporter i 2012 (nullpunktsanalysen, rapport 2/2014).»*

Fristen for å gjennomføre oppdraget er 15. desember 2017. Oppdraget besvares i denne rapporten. Rapporten gjengir og oppsummerer funn og sentrale fakta fra DFØs gjennomgang i 2017 av

- innholdet i 69 årsrapporter for årene 2014, 2015 og 2016
- svar på spørreundersøkelse til departementer og statlige virksomheter i 2017
- besvarelser i dybdeintervjuer med fem departementer utført i november 2017

Disse funnene og faktaene er sammenlignet med funn fra nullpunktsanalysen av årsrapporter som ble gjennomført i 2014 (DFØ -rapport 2/2014), og som var basert på en tilsvarende gjennomgang av

- innholdet i 77 årsrapporter for året 2012
- svar på undersøkelse gjennomført i 2014

Vi gjør oppmerksom på at det er årsrapportene til 69 virksomheter som er vurderte for årene 2014, 2015 og 2016. Disse 69 inngikk i de 77 som ble gjennomgått for året 2012. Reduksjonen i antall årsrapporter som vi har sett på skyldes hovedsakelig omorganiseringer og nedlegginger som er gjennomført blant de statlige virksomhetene i utvalget i undersøkelsesperioden.

DFØs evaluering er utformet som en analyse av den observerbare utviklingen i innholdet i årsrapportene i perioden 2012 til 2016. Utgangspunktet for evalueringen er de fire sentrale formålspunktene (se punkt 2.2) som er knyttet til endringene i reguleringen av innholdet i årsrapporter som ble fastsatt med virkning fra 2014. I evalueringen inngår også en drøfting av bruken av årsrapporten på basis av innspill i spørreundersøkelse og intervju. Evalueringen konkluderer på om det er grunnlag for å si at regelverksendringene har gitt de ønskede effektene.

2.2 Bakgrunn og mål for nåværende kartlegging

Gjennom en endring i bestemmelsene om økonomistyring som ble fastsatt 18. september 2013, ble kravene til innholdet i de statlige virksomhetenes årsrapport til departementene endret. Bakgrunnen for endringen var at årsrapportene var svært varierte med hensyn til struktur og innhold, noe som blant annet hadde kommet fram i DFØs kartlegginger av årsrapporter for 2008 og 2012. Mange virksomheter leverte dessuten årsrapporten og årsregnskapet i to separate dokumenter og i to omganger. Det ble derfor fremmet forslag om at årsrapportene, som også omfatter årsregnskapet, fra og med 2014 skulle ha en felles struktur og benevnelse.

I henhold til Finansdepartementets høringsnotat av 19. desember 2012 var formålene med standardiseringen å

- legge bedre til rette for strategisk styring
- forenkle arbeidet med utarbeiding av årsrapportene
- gjøre innholdet lettere tilgjengelig for brukerne
- gi bedre grunnlag for sammenligninger over år og på tvers av statlige virksomheter

Forslagene, som også omfattet krav om publisering av årsrapporten på henholdsvis departementets og virksomhetens nettsider samt leders signering av del I og del VI, fikk bred støtte i høringen. Forslaget understøtter formålet med en årsrapport som er å

- gi helhetlig informasjon om virksomhetenes resultater og medgått ressursbruk gjennom blant annet å belyse sammenhengene mellom ressursdisposisjon og produkt- og tjenesteleveranser for året, opp mot forventede og observerte bruker- og samfunnseffekter relevante for samfunnsoppdraget
- dekke departementets behov for relevant og vesentlig informasjon for ivaretagelse av sin rolle som etatsstyrer, det vil si informasjon som understøtter god styring og kontroll med underliggende virksomhet i henhold til bl.a. krav i tildelingsbrevet
- tilgjengeliggjøre virksomhetens årsregnskap i henhold til spesifikke krav fastsatt i økonomiregelverket og rundskriv R 115
- gi departementet et underlag for sin rapportering til Stortinget

DFØ har i etterkant av endringene publisert et veiledningsnotat med anbefalinger til departementene og virksomhetene om utformingen av de seks delene som årsrapporten skal inneholde etter de nye kravene. Veiledningen er utformet i tråd med intensjonene som lå til grunn for regelverksendringene, og legger vekt på forhold som sammenlignbarhet, transparens og omtale av resultater i et mer

langsiktig perspektiv, med større vekt på å gjøre rede for ressursbruk og virkningene av virksomhetenes tjenesteleveranser. Det siste går igjen i hele veiledningen og skal bidra til å endre praksis. I stedet for å legge vekt på kortsiktig aktivitetsorientert rapportering skal man vurdere sammenhengene mellom virksomhetens produksjon og tjenesteleveranser og virkningene dette har utenfor virksomheten, blant brukerne og i samfunnet. Den etablerte praksisen med vektlegging av kortsiktig aktivitetsorientert rapportering ble ansett som en utbredt svakhet ved innholdet i årsrapportene for 2012.

DFØ har utført forenklete gjennomganger av innholdet i årsrapportene for 2014 og 2015 for det utvalget av virksomheter som inngikk i kartleggingen av 2012-årsrapportene. Dette viser til oppdraget i tildelingsbrevet for 2017. Vi har valgt å supplere den detaljerte gjennomgangen av de sist leverte årsrapportene (2016) med en noe mer overordnet gjennomgang av 2014- og 2015-rapportene. Studiene av årsrapportene for 2014 og 2015 er gjort dels for å fange opp viktige utviklingstrender i innholdet i de enkelte delene, dels for å følge opp etterlevelsen av krav til publisering, benevnelse, signatur mv. Et annet formål har vært å bruke resultatene av gjennomgangene i utformingen av DFØs kurs og rådgivning om årsrapporten.

Arbeidet i 2017 har vært mer omfattende: I tillegg til en mer utførlig dokumentgjennomgang av årsrapportene for 2016 har DFØ sendt ut en spørreundersøkelse til et betydelig antall statlige virksomheter og til samtlige departementer. Deretter er det gjennomført fem intervjuer med utvalgte departementer. Formålet med hver enkelt fase i 2017 arbeidet har vært som følger

- **Dokumentgjennomgangen:** Årsrapportene for 2016 er gjennomgått på en måte som metodisk og tematisk er svært lik gjennomgangen av 2012-årsrapportene som lå til grunn for nullpunktsanalysen. Denne gangen er imidlertid dokumentgjennomgangen noe mer detaljert for å fange opp enda flere spesifikke aspekter ved innholdet i de respektive delene av årsrapportene. Hensikten har vært å danne seg et så grundig bilde som mulig av tilstanden til – og dermed av utviklingen av – det faktiske innholdet i årsrapportene. Dette bildet brukes til å sammenligne innholdet mot tidligere funn. I tillegg inngår det i grunnlaget for analysene som utføres opp mot intensjonene med regelverksendringene.
- **Spørreundersøkelse:** Spørreundersøkelsen, som er gjennomført ved hjelp av Questback, inneholder en rekke spørsmål som skal fange opp respondentenes erfaring med å bruke å utarbeide årsrapporten etter de nye kravene. Den søker også å fange opp oppfatninger om årsrapportens rolle i etatsstyringen. Videre er respondentene bedt om å gi tilbakemeldinger om blant annet medgått ressursbruk, tilgjengelighet og bruk av sammenlignende analyser. Disse forholdene var sentrale utgangspunkt da de endrede kravene til årsrapportene ble fastsatt.
- **Dybdeintervjuene:** Det er gjennomført dybdeintervjuer med noen utvalgte nøkkelpersoner i fem departementer for å verifisere funn og konklusjoner fra dokumentstudiene og spørreundersøkelsen og supplere disse. Intervjuene er også utført for å få fram mer subjektive synspunkter om innholdet i og bruken av årsrapporten, blant annet for å forstå dokumentets rolle i etatsstyringen. Hensikten har vært å fange opp erfaringer i praksis. Lederne i

departementene er intervjuet for å komplettere en bred besvarelse i spørreundersøkelsen fra respondenter med etatsstyringsansvar på saksbehandlernivå.

3. Drøfting av hovedfunn

Nedenfor følger en oppsummering av hovedfunnene fra DFØs kartlegging. Funnene er systematisert tematisk etter de fire sentrale målene som lå til grunn for endringene i reguleringen av innholdet i årsrapportene, nemlig

- å legge bedre til rette for strategisk styring
- å forenkle arbeidet med utarbeiding av årsrapportene
- å gjøre innholdet lettere tilgjengelig for brukerne
- å gi bedre grunnlag for sammenligninger over år og på tvers av statlige virksomheter

Årsrapportene er vurdert med utgangspunkt i følgende momenter

- Hva er status for innholdet i 2016-årsrapportene, det vil si er innholdet i hver enkelt del i tråd med intensjonene med regelverksendringene?
- Regelverksendringene skulle føre til endringer av sentrale forhold. Hvordan har innholdet i årsrapportene utviklet seg fra 2012 til 2016 når det gjelder disse forholdene?
- Hvordan vurderer departementene og virksomhetene innholdet i, viktigheten av og nytten av årsrapportene?

Etter gjennomgangen av hovedfunn gir vi noen anbefalinger for det videre arbeid med årsrapporten som dokument. For en nærmere redegjørelse for utvalg og metode vises til del 4 av rapporten. Del 5 gir leser en detaljert innsikt i våre funn fra dokumentgjennomgangen. Del 6 og 7 omhandler funn i spørreundersøkelsen og fra samtalene vi har hatt med utvalgte departement.

3.1 Har nye krav til årsrapporten lagt bedre til rette for strategisk styring?

En av hovedgrunnene til å innføre nye krav til innholdet i årsrapporten var ambisjonene om å utvide det fra å bestå av rene aktivitetsskildringer til å omfatte flere omtaler og vurderinger av sammenhengene mellom ressursbruk, måloppnåelse og effekt, og hvorvidt dette gjøres i et mer strategisk perspektiv. Dette henger sammen med et ønske om å øke oppmerksomheten på effektiv ressursbruk gjennom a) drøftinger av egen kostnadseffektivitet eller produktivitet, og b) drøftinger av formålseffektivitet, dvs. virkemiddelbruk og prioriteringer som en naturlig del av den årlige aktivitets- og resultatredagjørelsen. Det vi så etter i årsrapportene, var omtaler og vurderinger av sammenhengen mellom årets aktiviteter og leveranser, ressursallokering, virkemiddelvalg og effektene av dette i et ettårig og flerårig perspektiv. Disse momentene gjør nemlig innholdet i årsrapporten til et grunnlag for en strategisk styringsdialog. I en strategisk styringsdialog drøftes virksomhetens valg og prioriteringer for året og for framtidig leveranser på overordnet nivå og i et lengre perspektiv enn det ettårige. Det er denne forståelsen av strategisk styring vi har vektlagt i våre vurderinger.

Hovedfunn i dokumentgjennomgangen

Hensikten med del I har vært å styrke toppledernes eierskap til virksomhetens formelle årsrapport til departementet. Delen er tenkt å erstatte rene sammendrag av rapportene med personlig utformede introduksjoner til hele rapporten, der lederen blant annet synliggjør hva som betraktes som årets viktigste forhold og resultater. I dokumentgjennomgangen av årsrapportene for 2016 ser vi at lederne nettopp omtaler og vurderer virksomhetens viktigste prioriteringer, og at de omtaler de sentrale forholdene i virksomheten som har påvirket måloppnåelsen. Det gis generelt flere vurderinger nå enn i 2012, og slik sett er det en tydelig utvikling i ledernes kommunikasjon mot departementet. Dette innholdet gjør del I til et bedre grunnlag for strategisk styring og bidrar med et strategisk perspektiv i oppfølgingen.

Innholdet i del III er særlig viktig for å legge et grunnlag for en mer strategisk styringsdialog. Her er omtale og vurderinger av sammenhenger ønskelig. Dokumentgjennomgangen viser imidlertid at det i 2016 fremdeles er aktivitetsrapportering og redegjørelser for produkt/og tjenesteleveranser som tillegges mest vekt i den samlede resultatrapporteringen. Disse redegjørelsene blir i liten grad satt i sammenheng med tilsvarende rapportering på ressursallokering, virkemiddelvalg og effekttenkning.

Gjennomgangen viser at det kun er en stabilt lav andel av virksomhetene som omtaler og vurderer egen ressursbruk. Dette funnet er gjennomgående og sammenfallende, helt uavhengig av hvordan redegjørelsen for ressursbruk kartlegges, for eksempel gjennom sammenligning av produktivitet, gevinstrealisering, effektiviseringstiltak mv., se figur 5.4.18. Andelen som omtaler og vurderer effekter, er også lav, og kun om lag halvparten av virksomhetene tar dette med i årsrapportene for 2016. Samlet sett ser det ikke ut til å være en økende andel virksomheter som utvider vurderingene til å omfatte disse forholdene i resultatreddegjørelsen, men det kan se ut til å være en trend at de som gjør det, øker omfanget og kvaliteten på dette arbeidet noe. Dette er eksplisitt tallfestet i denne undersøkelsen.

Dokumentgjennomgangen viser videre at en tredjedel av virksomhetene refererer til evalueringer av eksterne forhold og tilstandsendringer. Bruken av styringsparametere i 2016-rapportene er kartlagt i detalj. Den viser en trend i samsvar med det ovennevnte. Andelen volum- og kvalitetsparametere som benyttes, er overveiende knyttet til aktivitet- og tjenesteleveranser. Kvalitetsmålinger av virksomhetenes egne tjenesteleveranser preget også parameterbruken. Det er verdt å merke seg at antall styringsparametere synes å ha gått ned, og mange virksomheter benytter ikke styringsparametere eller indikatorer i resultatreddegjørelsen i det hele tatt.

Del III i årsrapporten er ofte en arena for rapportering på krav fra tildelingsbrevet. Vi ser også at virksomhetene forsøker å utvide resultatrapporteringen for å gi et mer dekkende bilde av sine resultater. Trolig er omfanget på rapporteringen preget av det. Det er i samsvar med forventningene at innholdet i del III i stor grad handler om operative størrelser som departementet er opptatt av, og som virksomhetene ønsker å få fram for å gi mer helhet i resultatrapporteringen. Rapportering på resultater på operativt nivå er imidlertid et nødvendig utgangspunkt for å drøfte resultater i et mer strategisk perspektiv. Spørsmålet er om den operative rapporteringen som vi ser i 2016, gir grunnlag for en mer strategisk styringsdialog enn det innholdet vi så i 2012-årsrapportene. I den sammenheng

er det interessant å se at 2016-årsrapportene jevnt over inneholder langt flere sammendrag eller samlede vurderinger av resultater på tvers av virksomhetenes ansvarsområder. Tilsvarende ser vi en klar positiv trend i omfanget på vurderingene som er knyttet til de rene aktivitetskildringene, i perioden fra 2012 til 2016. Her skiller vi mellom ren deskriptiv omtale og kvalitative vurderinger i kartleggingen. Flere vurderinger i 2016 enn i 2012 bør øke nytten av aktivitetsredegjørelsene i den forstand at de kan bidra til å gi styringsdialogen et mer strategisk perspektiv.

Innholdet i **del IV** skal etter intensjonen gi en status for virksomhetens styrings- og kontroll for å vurdere virksomhetens evne til å følge opp samfunnsoppdraget. I denne konteksten handler det om hvorvidt virksomheten selv mener at den på basis av informasjonen som systematisk samles inn, faktisk kan sies å ha et grunnlag for å vurdere egen måloppnåelse. Det gjelder de interne systemene og systemene som skal fange opp informasjon om utviklingen av tilstanden for brukere og samfunn som virksomheten jobber for. En slik vurdering av egen evne til å kunne si noe om sammenhengene mellom tjenesteyting og virkningene av denne, er viktig i grunnlaget for en strategisk styring. Her kommer del IV inn. Dokumentgjennomgangen viser at det i 2016 fremdeles er mange virksomheter som primært rapporterer på enkelte faste forhold som risikovurderinger, diverse administrative forhold og tilsvarende, og som kun omtaler og vurderer bruddstykker av virksomhetens styrings- og kontrollsystemer. Mange virksomheter omtaler ikke de interne styrings- og internkontrollsystemene i det hele tatt. Det er en positiv utvikling fra 2012 til 2016 når det gjelder andelen virksomheten som gir del IV et innhold som synes å være i tråd med tenkningen bak de nye kravene. Det er imidlertid fortsatt et potensial for å utvikle denne delen av rapporten til å bli et bedre underlag for departementets overordnede kontroll med virksomheten og for den strategiske styringsdialogen der virksomhetenes evne til leveranse på sikt er tema.

Ideen bak **del V** var å introdusere en arena der virksomheten kan trekke linjene mellom samfunnsoppdraget, resultatredegjørelsen og status for styrings- og kontroll og en langsiktig og strategisk tenkning i virksomheten. Dokumentgjennomgangen viser at mange virksomheter i 2016 trekker fram konkrete interne og eksterne forhold som anses som aktuelle momenter, eller utviklingsforhold som er relevante for etatsstyringsdialogen. Her viser gjennomgangen en positiv utvikling, og det har vært en betydelig økning i vurderingene av slike forhold, særlig i overgangen fra 2015 til 2016. Samtidig viser gjennomgangen at det er få omfattende vurderinger. Det er heller ikke ventet. Hensikten er at vurderingene skal utgjøre en opptakt til en mer strategisk styringsdialog.

Hovedmomenter fra spørreundersøkelsen knyttet til årsrapportens rolle som grunnlag for mer strategisk styring

Etatsstyrerne og virksomhetene selv synes å mene at årsrapporten er nyttig som grunnlag for en strategisk styringsdialog. På direkte spørsmål svarer 54 % av etatsstyrerne og 53 % av virksomhetene at årsrapporten i svært stor grad eller stor grad er nyttig som grunnlag for strategisk styring. I tillegg er det henholdsvis 28 % og 27 % som sier at den i noen grad er nyttig. Det er med andre ord få som mener årsrapporten er lite nyttig i denne konteksten. En noe lavere andel svarer at den er nyttig som grunnlag for neste års tildelingsbrev, men det er fortsatt en tydelig positiv respons på dette spørsmålet også.

Vi spurte også om årsrapportens nytteverdi for flerårig styring. Her er responsen mer kjølig. Kun 22 % av etatsstyrerne og 35 % av virksomhetene mener at årsrapporten i svært stor eller i stor grad er nyttig for flerårig styring. Det er imidlertid så mange som 45 % og 29 % som mener at den er av noe nytte. Det samlede bildet er med andre ord positivt også i denne sammenhengen og langt mer positivt enn tilsvarende respons på spørsmål i nullpunktsanalysen av 2012-årsrapportene. Denne spredningen og de høye tallene for midtverdien er trolig svar som gir uttrykk for en vurdering av innholdet slik det er utformet per i dag, og i mindre grad en vurdering av potensial. Det bekrefter bildet på en resultatrapportering som vektlegger operativ aktivitets- og tjenesteytelsesstatistikk framfor de lange linjene. Det kan altså være et uttrykk for hvordan respondentene vurderer årsrapportens rolle og slik sett innholdets funksjon som dokumentasjon. Det kan tolkes som at respondentene har tatt stilling til om årsrapporten skal innholdet strategiske langsiktige drøftinger snarere enn det brukes i grunnlaget for drøfter i styringsdialogen. Det har vi søkt å få bekreftet i samtalene vi har hatt.

Hovedmomenter fra samtalene med utvalgte departementer

Alle departementsrepresentantene som vi snakket med bekrefter at innholdet i årsrapportene har blitt betydelig bedre og mer egnet som grunnlag for en oppfølgende dialog enn det som var tilfelle før de nye kravene til innholdet ble innført. Det vises til at dialogen om resultater lettere kan løftes inn i en strategisk sammenheng der langsiktige perspektiver vektlegges. Det er virkningene av kravet om en fast struktur som særlig trekkes fram som begrunnelse for dette synet. Del I trekkes fram av alle. Det samme gjelder del III, mens del V derimot tillegges noe mindre vekt. Departementene bekrefter at de ikke forventer å finne lange vurderinger av strategiske perspektiver i årsrapporten, men at den gir grunnlag for strategiske drøftinger i den etterfølgende styringsdialogen. I tillegg til det sistnevnte skal årsrapporten ifølge departementene være det stedet der virksomhetene dokumenterer oppfølgingen av samfunnsoppdraget og tilhørende føringer i siste års tildelingsbrev. Samtlige pekte på at en felles struktur bidro til å forenkle tilgangen til informasjon, fungerte som en brekkstang for å luke ut uvesentlig informasjon og gjorde det mulig å foreta ønskede sammenligninger på tvers.

De departementene vi snakket med, ga inntrykk av å være opptatt av sammenhengene mellom gjennomførte aktiviteter, leveransene i året som gikk og de langsiktige målene som er fastsatt. I alle samtalene ble det framhevet at grunnlaget for en strategisk styringsdialog ligger i styringsinformasjonen som rapporteringen av operative resultater gir, når dette vurderes opp mot de lange linjene. Departementene finner det naturlig å ta opp den operative styringen i tildelingsbrevene og dermed få svarene i årsrapporten.

Konklusjon: Har årsrapporten blitt et bedre grunnlag for mer strategisk styring etter at de nye kravene ble innført?

Svaret er ja, men også at det fortsatt finnes et uutnyttet potensial. Den viktigste faktoren er innføringen av den faste strukturen på årsrapporten. Utviklingen av innholdet i årsrapporten fra 2012 til 2016 som følge av innføringen av nye deler som del I og til dels del V støtter konklusjonen. Det samme gjør utviklingen av innholdet i del III, der særlig mer omfattende omtaler og vurderinger rundt resultatredegjørelsene bidrar til å gjøre dette innholdet til et bedre grunnlag enn tidligere for den påfølgende styringsdialogen, der det strategiske perspektivet tillegges vekt. Spørreundersøkelsen og samtalene bekrefter et syn på årsrapporten som et dokument som gir grunnlag for dialog snarere enn

å bidra med en strategisk drøfting selv. Samlet sett er det langt mer av innholdet som gir grunnlag for dette nå enn i 2012. Samtidig er det ønskelig med en enda større andel årsrapporter som inneholder de gode vurderingene av egne resultater.

3.2 Har nye krav forenklet arbeidet med å utarbeide årsrapporten?

Det ble observert store variasjoner i innhold og struktur i 2012-rapportene, noe som angivelig skapte unødvendig usikkerhet rundt dokumentenes funksjon og dermed rundt innholdet. Det grepet som i størst grad bidro til å forenkle arbeidet med å utforme innholdet i årsrapporten, var kravet om en felles struktur med et gitt antall deler med fastsatte benevnelser. Formålet med de enkelte delene ble rendyrket, og tanken bak dette var å gi et rammeverk for spissede budskap og en generell tydeliggjøring av forventninger til innhold og sammenhenger. Samtidig bidrar strukturen til å ivareta ulike funksjoner som årsrapporten har, slik som dokumentasjon av faglige resultater og driftssituasjonen og en presentasjon av virksomheten for bredere lesergrupper enn det ansvarlige departementet.

Vi antok at forenklingen av arbeidet blant annet ville komme til uttrykk gjennom en reduksjon i antall sider med svak styringsverdi, for eksempel unødvendig detaljerte aktivitetsredegjørelser og rapportering på administrative forhold med liten styringsmessig betydning.

For å forsterke virkningene av en fast struktur har DFØ utformet et veiledningsmaterieell som blant annet inneholder et eksempel på en årsrapport som illustrerer hensikten med de enkelte delene samt foreslår innhold og strukturen i hver enkelt del.

Hovedfunn i dokumentgjennomgangen

Dokumentgjennomgangen viser at mange virksomheter benytter strukturen som DFØs veiledningsmaterieell foreslår for de ulike delene i årsrapporten. Dokumentgjennomgangen viser også at den gjennomsnittlige lengden på årsrapportene har økt betydelig. Økningen, som kan synes å være i strid med ambisjonene om et mer styringsmessig spisset innhold, må imidlertid vurderes i lys av forventningene om mer omtale og drøfting av andre forhold enn tidligere, for eksempel når det gjelder redegjørelser for ressursbruk og vurderinger av måloppnåelse og effekter. Økningen i omfang skyldes også trolig innføringen av kravet om *Leders beretning* og omtale av *framtidssutsikter*, momenter som var fraværende i mange årsrapporter før regelverksendringene. Videre ser vi at innføringen av del II i seg selv øker omfanget på årsrapportene, da dette sjelden ble omtalt i 2012-rapportene. Men det er ikke det ovennevnte som står for størstedelen av økningen. Den viktigste årsaken til økningen i antall sider er at årsregnskapet etter de nye kravene skal inngå i selve årsrapporten. En nærmere gjennomgang av årsrapportene for 2015 viser følgende tendens sammenlignet med årsrapportene for 2012

- De korte rapportene ble lengre, mens de lange ble ørlite kortere.

Alt i alt er konklusjonen at de nye kravene ikke har økt omfanget på selve resultatredegjørelsen, bortsett fra at de inneholder flere vurderinger, noe som er i tråd med den ønskede virkningen av

regelverksendringene. Økningen knyttet til regnskapsrapporteringen er forventet og i seg selv ønsket som del av årsrapporten.

Del II inneholder omtale som tidligere var forbeholdt mer eksternt rettede årsmeldinger eller tilsvarende. Dokumentgjennomgangen viser at mange har etablert en praksis som i stor grad samsvarer med eksemplene i DFØs veiledningsmaterieell. Vi kjenner også til at flere departementer har bedt virksomhetene benytte hovedtallene og nøkkeltallene som DFØ benytter i veiledningsmateriellet. Informasjonen er lett å framskaffe og antas å ha stor sammenligningsverdi, og derfor er den nyttig i forhold til byrden med å utforme den. Merarbeidet må også vurderes opp mot besparelsene for dem som har kuttet ut eller forenklet arbeidet med egne eksternt rettede årsmeldinger eller tilsvarende.

Del III er trolig den delen som har gitt virksomhetene størst utfordringer, for eksempel med å sile ut irrelevante aktivitetsbeskrivelser med liten styringsinformasjonsverdi. Samtidig ser vi at det er lagt ned mye mer arbeid med strukturering av fakta og vurderinger, både individuelt og samlet, enn tidligere. Ifølge dokumentgjennomgangen av årsrapportene for 2014 til 2016 ser det ut til at virksomhetene etablerer en praksis når det gjelder strukturen i del III som de benytter over år. En slik omstrukturering av del III kan ha gitt enkelte virksomheter en del merarbeid, men denne kostnaden er trolig liten når den fordeles over år. Videre må den vurderes i lys av at kravene til resultatrapporteringen i årsrapporten i realiteten er uendret i forhold til tidligere. Slik sett kan ikke merarbeidet knyttes til regelverksendringene i seg selv, men til en bedring av praksisen når det gjelder resultatrapporteringen.

Innholdet i **del IV** er nytt for mange. Utviklingen vi ser i dokumentgjennomgangen, betyr trolig at virksomhetene har måttet arbeide mer med årsrapporten enn tidligere. Faktisk eller opplevd merarbeid med utformingen av årsrapporten kan imidlertid ikke knyttes til de nye regelverkskravene i seg selv, men til et behov for å jobbe mer systematisk med å gjennomgå egne styrings- og internkontroller og rapportere på dem. Dokumentgjennomgangen viser at omtalen av administrative forhold som det er vanskelig å tillegge styringsverdi, er redusert. Det må anses som en positiv utvikling.

Del I og **del V** i årsrapporten er nye. Dokumentgjennomgangen viser at dette i hovedsak er korte omtaler som i andre sammenhenger har vist seg å ha stor styringsverdi. Dette kan neppe sies å ha økt byrden med å utforme årsrapportene.

Kravene til innhold i årsregnskapet i **del VI** er først og fremst knyttet til at regnskapet – som uansett skal utarbeides og leveres – skal inkluderes i selve årsrapporten. Opplevelsen av merarbeid er derfor ikke knyttet til kravene til årsrapporten, men derimot til årsregnskapskravene.

Hovedmomenter fra spørreundersøkelsen knyttet til utarbeiding av årsrapporten

Den tydeligste tilbakemeldingen på spørsmålet om opplevd byrde og ressursbruk knyttet til utforming av årsrapporten fikk vi i spørreundersøkelsen. Hele 94 % av de statlige virksomhetene forteller oss at den faste strukturen har forenklet arbeidet med årsrapporten, og det er dessuten overveiende mange som svarer at den har gjort det i svært stor eller stor grad. Virksomhetene er imidlertid samtidig at den oppfatning av det er ressurskrevende å utforme rapporten. Hele 69 % uttaler at dette er svært

ressurskrevende eller ressurskrevende. Det er imidlertid en tydelig nedgang fra 2012, da 94 % svarte det samme. Dette kan indikere at byrden i større grad oppveies av nytten enn det som var tilfelle i 2012. Svarene på et direkte spørsmål om en slik avveining, er også svært positive. 92 % av etatsstyrerne og 80 % av virksomhetene synes å dele en oppfatning av at ressursbyrden med å utforme årsrapportene for 2016 oppveies av nytten.

Spørreundersøkelsen gir videre indikasjoner om hvilke deler av rapporten som oppfattes som nyttige. Her viser svarene en gjennomgående positiv tendens og en bedring i forhold til 2012.

Et annet interessant aspekt er svarene på spørsmålet om ytterligere normering er ønskelig. Her finner vi en helt jevn spredning i besvarelsene både fra departementene og virksomhetene. Det er 50 % som ønsker mer eller noe mer, og 50 % som ikke i stor eller svært stor grad anser det som ønskelig. Kun 20 % av etatsstyrerne og 27 % av virksomhetene synes å ha en klar oppfatning av at det er behov for mer normering. Et ønske om mer normering kan oppfattes som et ønske om hjelp til utformingen, men dette må eventuelt undersøkes nærmere.

Hovedmomenter fra samtalene med utvalgte departementer

Alle departementene understreker at innholdet i de enkelte delene av årsrapporten brukes mer enn tidligere fordi innholdet er mer nyttig for styringsdialogen. Det merarbeidet som departementene antar at virksomhetene har hatt som følge av de nye kravene, antas å være omstrukturingskostnader som må fordeles på en lengre periode, og som dessuten oppveies av økt nytte.

Et annet viktig moment som kom opp i dialogen, er strukturkravenes effekt på håndteringen av årsrapportens rolle og funksjon og dermed på bruken av årsrapporten i styringsdialogen. Konklusjonen synes å være at innføringen av en fast struktur har forenklet forståelsen av årsrapportens rolle og dermed også virksomhetenes arbeid med innholdet.

Konklusjon: Har de nye kravene forenklet arbeidet med å utforme årsrapporten?

Svaret er ja. En felles struktur har forenklet arbeidet med å utforme årsrapporten og også bruken av de enkelte delene i årsrapporten. De nye kravene har gitt årsrapporten et dels nytt og dels annet innhold enn tidligere. De kan ha medført noen omstrukturingskostnader, men dette oppveies av nytten. Økningen i det gjennomsnittlige omfanget på årsrapportene etter at de nye kravene ble innført, er ikke et uttrykk for en økt byrde for virksomhetene.

3.3 Er innholdet lettere tilgjengelig for brukerne etter at de nye kravene ble innført?

Lettere tilgjengelighet handler om bedre tilgang til selve dokumentene – altså hvor lett de kan lastes ned. Videre handler det om hvor lett innholdet er, og hvor lett det er å finne fram enkeltelementer i selve dokumentet.

Hensikten med kravet om at årsrapporten skal publiseres på nettet, har vært å gjøre innholdet tilgjengelig for et bredere publikum enn etatsstyringsansvarlig avdeling i departementene. Allmennheten, men også øvrig forvaltning, er pekt ut som aktuelle brukere av innholdet, blant annet til

sammenligningsformål. Tilgjengelighet handler også om kommunikasjon og økt forståelse av hvilke oppgaver en virksomhet har, og hvordan samfunnsoppdraget er fulgt opp. Vi har derfor også notert oss språkform og bruk av pedagogiske eksempler.

Hovedfunn i dokumentgjennomgangen

Kartleggingen viser at etterlevelsen av publiseringskravet, særlig blant departementene, er noe varierende og til dels svak. Det må kunne sies å være hemmende for brukerne å ikke ha enkel tilgang til den offisielle årsrapporten. Det begrenser mulighetene til inspirasjon, bevisstgjøring og læring på tvers. Status i 2016 er imidlertid bedre enn i 2012, da kun 70 % av virksomhetene publiserte årsrapporten og kun et fåtall av departementene gjorde det.

Et annet aspekt ved publiseringskravet var frykten for at kravet ville føre til at deler av innholdet i årsrapporten ville bli overført til vedlegg eller til andre rapporteringsarenaer. Dette gjelder særlig rapportering av manglende måloppnåelse, utsatt oppdragsgjennomføring eller tilsvarende. Dokumentgjennomgangen viser imidlertid at antall vedlegg er redusert. Tilgjengeligheten til innholdet i årsrapporten vil bli svekket dersom viktige deler av innholdet legges ut i vedlegg. Vi kan ikke se at dette er tilfellet eller noen utvikling i den retningen.

Dokumentgjennomgangen tyder ikke på at resultatrapporteringen har endret karakter til overfladiske redegjørelser. Innføringen av del IV med krav om årlig rapportering på styrings- og kontroll har, slik vi ser det, økt omfanget på omtalen av konkrete forhold som har styringsmessig betydning. Det er trolig en positiv virkning av regelverksendringene.

Kravet om *Leders beretning* i **del I** bidrar til å gjøre innholdet i resten av årsrapporten tilgjengelig. Dokumentgjennomgangen viser en utvikling som er i tråd med ønsket om en tydelig lederforankring og kommunikasjon av vesentlige resultater. Det gir økt tilgjengelighet.

Tilgjengelighet handler også om kommunikasjon mot andre brukere enn etatsstyrere. **Del II** har en særlig viktig funksjon i så måte. Dokumentgjennomgangen viser at design, utforming og språkbruk er annerledes i 2016 enn i 2012. Mange virksomheter synes å ha koblet inn fagavdelinger med kommunikasjonsavdelinger i arbeidet med årsrapporten. Kravet om å presentere virksomheten på få sider kombinert med økt bruk av eksempler fra virksomhetens oppgaver som sakstfang eller gjennomsnittlig responstid og lignende er med på å øke tilgjengeligheten til det faglige i en årsrapport.

På basis av dokumentgjennomgangen kan vi se at selve innholdselementene i årsrapportens **del III, IV** og **V** er lettere tilgjengelig enn tidligere. Dette er hovedsakelig knyttet til den nye hovedstrukturen, men også til hvordan virksomhetene har bygget opp struktur og tematikk i de enkelte delene. Vi ser for eksempel en nokså utstrakt bruk av sammendrag og/eller samlede vurderinger av resultater i del III.

Å ha felles regnskapsoppstillinger i **del VI** og la dem inngå i årsrapporten, støtter opp under tanken om å gi lettere tilgang til fakta og til et grunnlag for å forstå sammenhenger. Her er felles oppsett og publiseringen de viktige faktorene. Dokumentgjennomgangen viser få avvik fra kravene. Avvik ville ha forringet verdien av del VI som troverdig grunnlag og dermed svekket virkningene av normeringen og effekten av tilgjengeliggjøringen av denne delen.

Hovedmomenter fra spørreundersøkelsen knyttet til lettere tilgjengelighet for brukerne

Virksomhetene svarer overveiende positivt på spørsmålet om den publiserte årsrapporten er en god formidlingskanal til andre brukere enn departementet. Det er kun 26 % som svarer negativt eller svært negativt på dette. På spørsmål om årsrapporten gir et dekkende bilde av virksomhetens resultater, svarer 68 % av etatsstyrerne og 83 % av virksomhetene at årsrapporten i svært stor eller stor grad gjør det. Kun åtte % av departementene og fire % av virksomhetene mener årsrapporten i liten eller svært liten grad gir et dekkende bilde av resultatene.

Spørreundersøkelsen inneholdt en rekke spørsmål rundt nytten av de enkelte delene, og også her er svarene positive. Disse spørsmålene ber ikke respondentene vurdere tilgjengeligheten direkte, men svarene støtter opp under vurderingene av at et godt innhold er med på å gi de effektene som en fast struktur og faste innholdselementer er ment å gi i kombinasjon med publisering.

Hovedmomenter fra samtalene med utvalgte departementer

Departementene er som ventet mer opptatt av å finne svar på kravene i tildelingsbrevene eller tilsvarende, enn av om årsrapporten er lett tilgjengelig, eller om den henvender seg til andre brukere. Det ble dog nevnt at del II er interessant for andre i departementet enn de rent etatssyringsansvarlige. Blant dem vi snakket med, har vi fått gjennomgående positive tilbakemeldinger på hvor mye lettere det er å finne fram i årsrapportene nå, enn det var før kravet om fast struktur ble innført. Strukturkravene sies å gjøre det lettere å sortere uvesentlig innhold ut av årsrapportene og lettere å finne fram i selve innholdet.

Konklusjon: Har de nye kravene gjort innholdet i årsrapporten lettere tilgjengelig?

Svaret er ja, men både tilgangen og tilgjengeligheten kan økes ytterligere. Tilgangen kan økes ved å få bedre systematikk i publiseringen. Økt tilgjengelighet handler om å gjøre innholdet enda mer forståelig ved å omtale og vurdere sammenhenger og på den måten gi leserne innsikt i virksomhetens oppgaver og samfunnsoppdrag og hvordan disse løses på kort og lang sikt.

3.4 Gir innholdet i årsrapporten bedre grunnlag for sammenligninger over år og på tvers av statlige virksomheter etter at de nye kravene ble innført?

Svaret er ja, men både tilgangen og tilgjengeligheten kan økes ytterligere. Tilgangen kan økes ved å få bedre systematikk i publiseringen. Økt tilgjengelighet handler om å gjøre innholdet enda mer forståelig ved å omtale og vurdere sammenhenger og på den måten gi leserne innsikt i virksomhetens oppgaver og samfunnsoppdrag og hvordan disse løses på kort og lang sikt.

Et bedre grunnlag for sammenligninger henger nært sammen med økt tilgang og tilgjengelighet. Årsrapporten gir et sammenligningsgrunnlag gjennom de sammenligningene som faktisk presenteres i rapporten, men ikke minst gjennom at formen på innholdet er endret. Den gjør det mulig å sammenligne med annen informasjon fra tidligere, fra andre virksomheter og fra andre kilder.

Hovedfunn i dokumentgjennomgangen

Hovedhensikten med å innføre en felles struktur og krav om å presentere virksomheten og oppgi hovedtall i **del II** har vært å stimulere til sammenligninger på tvers av forvaltningen.

Dokumentgjennomgangen viser at vi finner de samme elementene på tvers i forvaltningen, som referanser til samfunnsoppdrag, bruk av resultatkjede, organisasjonskart og utvalg av hovedtall. Det gir grunnlag for direkte sammenligninger eller for sammenligninger med hjelp av andre kilder.

Resultatrapporteringen i **del III** er svært preget av virksomhetenes egenart. Dokumentgjennomgangen viser at virksomhetene gjerne (nesten tre fjerdedeler) sammenligner egne resultater eller andre forhold over tid og presenterer disse i tidsserier. Det er imidlertid typisk endringer over tid i egne aktiviteter eller leveranser som presenteres på en slik måte. Omtale og vurderinger av effekter over tid forekommer sjelden. Vi fant også at en stabil andel på en tredjedel av virksomhetene sammenligner ressursbruk over tid, og at en tilsvarende andel har en form for omtale og vurdering av egen produktivitet over tid. Det er en klar positiv utvikling fra 2012 til 2016 knyttet til dette, men i sum viser dokumentgjennomgangen at det foreløpig bare foretas sammenligninger i forholdsvis begrenset grad. Bare 39 % av virksomhetene rapporterte for eksempel om ressursbruk i del III, 35 % sammenlignet ressursbruken i egen virksomhet over tid, mens kun % sammenlignet egen ressursbruk med ressursbruken til andre virksomheter. Når det gjelder produktivitet, var det bare 33 % av virksomhetene som sammenlignet produktiviteten i egen virksomhet over tid, i **del III**, mens kun 4 % sammenlignet produktiviteten med andre. I den grad sammenligninger med andre virksomheter trekkes fram i årsrapportene, er det hovedsakelig med søsterorganisasjoner i andre nordiske land.

Del IV har et potensial for sammenligninger av forhold som er felles for virksomhetene.

Dokumentgjennomgangen viser at tematikk og dybde i redegjørelsene generelt sett varierer for mye til å kunne si at det per 2016 er et innholdsmessig godt sammenligningsgrunnlag, selv om oppfølgingen av felles føringer og enkelte faste administrative forhold omtales hyppig. Dette kan isolert sett sies å øke sammenligningsverdien av **del IV**, men har trolig hatt begrenset effekt hittil.

På samme måte som for del I er **del V** som sammenligningsgrunnlag først og fremst en arena for å sammenligne tematikk. Dokumentgjennomgangen gir oss ikke direkte svar på om dette skjer, men vi mener å se at lik lengde og gjenkjennbar tematikk synes å prege mange årsrapporter. Denne likheten kan gi et visst grunnlag for sammenligninger av valgt tematikk og hva den enkelte rapport vektlegger.

De detaljerte kravene til årsregnskapsoppstillinger i **del VI** er blant annet begrunnet i et ønske om å skape et utgangspunkt for sammenligninger. Oppstillingen av virksomhetsregnskapet og oppstillingen av artskontorrapporteringen skal inneholde tall for året og fjoråret og innebærer dermed i seg selv en sammenligning over tid. Det er tillatt å vise sammenligningstall for mer enn ett år dersom virksomheten ønsker det. Kravene til hvilke linjer oppstillingene skal bestå av, legger også til rette for sammenligninger med andre virksomheter. Dokumentgjennomgangen tyder på at statlige virksomheter har innrettet seg etter bestemmelsenes krav til innhold i årsregnskapet – i 96 % av de undersøkte årsrapportene var det mulig å finne informasjon som kreves i et årsregnskap. Reguleringen av hva et årsregnskap skal bestå av, som trådte i kraft 1. januar 2014, har derfor ført til at

departementer, virksomheter og andre interessenter har et enkelt tilgjengelig grunnlag for å gjøre sammenligninger over år i samme virksomhet og på tvers av statlige virksomheter.

Hovedmomenter fra spørreundersøkelsen knyttet til økt sammenligningsgrunnlag

I spørreundersøkelsen svarer om lag halvparten av etatsstyrerne og to tredjedeler av virksomhetene at sammenligninger av resultater over tid gjør årsrapporten til et nyttig dokument. Det er bruken av tidsserier som trolig vurderes her. Svarene er mer positive enn de var i nullpunktsanalysen av årsrapportene for 2012.

Kun 29 % av etatsstyrerne og virksomhetene mener at sammenligninger av resultater med andre virksomheter i selve årsrapporten er nyttig for dette dokumentet som styringsdokument. Dette er omtrent på samme nivå som i nullpunktsanalysen.

Hovedmomenter fra samtale med utvalgte departementer

I samtale med departementene har samtlige påpekt at en felles struktur gjør det lettere og raskere å finne fram i innholdet i de enkelte delene av årsrapporten. Dette har også ført til flere sammenligninger nå enn det som var praksis før regelverksendringene. En felles struktur har gitt større tematisk likhet i årsrapportene ifølge departementene. Selv om årsrapportene ikke inneholder benchmarking eller andre sammenligninger av virksomhetens resultater med andre, brukes nettopp innholdet i den enkelte rapporten til å gjøre sammenligninger i oppfølgingen. Det er særlig del I, III og IV som trekkes fram som deler som brukes i en sammenlignende analyse.

I diskusjonen om hva selve årsrapportene skal eller bør eksplisitt inneholde, versus å ha innhold som gir et grunnlag for sammenligninger, ble også Statsregnskapet.no referert til. Her påpekte departementene at dette også er en interessant kilde til sammenligning på tvers. Det ble referert til som eksempel på at lett tilgang er med på å øke bruken av sammenligninger.

Konklusjon: Har de nye kravene økt grunnlaget for sammenligninger?

Kravene til hvilke deler en årsrapport skal bestå av og innholdet i disse, sammen med krav til publisering, har gitt et bedre grunnlag for sammenligninger enn før kravene ble innført.

Når det gjelder om grunnlaget faktisk benyttes til å foreta sammenligninger, er status bedre i 2016 enn i 2012, men det er et betydelig uutnyttet potensial. Virksomhetene er bedre på å bruke tidsserier og ha med sammenligninger av egne resultater over tid enn tidligere, men andelen som gjør slik bruken kan med fordel økes. Årsrapportene inneholder svært få sammenligninger av egne resultater med andres. Selv om ikke alle virksomheter kan forventes å ha grunnlag for å gjøre slike sammenligninger, og langt mindre ha dem med i årsrapporten, bør man kunne forvente mer bruk av denne typen sammenligninger enn det som observeres per 2016.

Det synes likevel som om struktureringen av årsrapporten har gitt en annen interessant sammenligningseffekt. Lett tilgang og bedre tilgjengelighet til informasjon og økt kvalitet på innholdet i årsrapporten har ifølge departementene gitt dem et bedre grunnlag for å foreta sammenligninger på tvers av statlige virksomheter. Her er det trolig likevel også et uutnyttet potensial sett fra

departementenes side. Det handler om blant annet adgangen de har til å stille krav til felles rapporteringspunkter i del III og IV og eventuelt til å spesifisere krav til innhold i del II, for eksempel i form av felles nøkkeltall på tvers av en sektor.

3.5 Gir innholdet i årsrapporten bedre grunnlag for sammenligninger over år og på tvers av statlige virksomheter etter at de nye kravene ble innført?

Hovedinntrykket fra evalueringen av årsrapporter er at utviklingen har vært positiv fra 2012. De nye kravene til årsrapporter kan altså sies å ha hatt ønsket effekt. Det viser endringene i innholdet i årsrapportene fra 2012 til 2016 og det bekrefter brukerne i spørreundersøkelse og i samtaler. Det er stor grad av sammenfall mellom svar fra etatsstyrere og virksomheter. Fast struktur for årsrapporten har vært vellykket og er i stor grad fulgt opp av virksomhetene.

På spørsmålet om tilstanden for årsrapportene for 2016 er tilfredsstillende, er svaret mer blandet. Publiseringsen følges ikke godt nok opp, og rapportering på effektiv ressursbruk, effekter og styring/kontroll har klare svakheter. Det er mange gode årsrapporter, men vi kan ikke trekke konklusjonen at årsrapportene generelt reflekterer en gjennomgående strategisk styring med vektlegging av langsiktige sammenhengene mellom ressursbruk, virkemiddelvalg og effekter som ønskes oppnådd. Innholdet i resultatredokumentene, der det operative dominerer, må riktignok sees i sammenheng med bruk av denne informasjonen i den strategiske styringen. Her verifiserer ikke spørreundersøkelsen eller intervjuene fullt hvordan den strategiske bruken er, men synes å bekrefte at innholdet sees på som et grunnlag for strategisk styring mer enn som arena der de strategiske linjene belyses. Årsrapportens innhold er først og fremst en avrapportering på året som har gått med sterk tilknytning til krav i tildelingsbrevet. De nye kravene til innholdet i årsrapportene gjeldende fra 2014 ble bevisst utformet på overordnet nivå. Anbefalingene her bygger på dette overordnede valget.

Anbefalte tiltak

DFØ mener på bakgrunn av evalueringen og status for årsrapportene at de ovennevnte svakheterne ved årsrapportene bør følges opp med følgende tiltak:

Tydeliggjøring av regelverket for å bedre etterlevelsen

- Tydeliggjøre regelverkets publiseringskrav, gjennom å fastslå at 1.mai er siste frist for publisering. Etterlevelsen bør også følges opp, jf. at kartleggingen viser at noen departement ikke publiserer årsrapportene.
- Tydeliggjøre krav til ansvar for utarbeidelse av beretning og signatur på beretning for virksomheter med styre siden dette ikke er tydelig regulert i dag.

Vurdere ordlydsendring i regelverket for å bedre innholdet i resultatrapporteringen del III

- Vurdere om det generelle kravet til rapportering av resultater skal spisses gjennom å fastsette eksplisitt krav om redegjørelse for ressursbruk og vurderinger av effektiv ressursbruk

Styrke kompetansetiltak om årsrapporten og tildelingsbrevet for å bedre følgende innholdselementer

- omtale av krav til og rapportering om effektiv ressursbruk
- omtale av krav til og rapportering på brukereffekter av produkt/tjenesteleveranser
- omtale av krav til og hvordan rapportere på styring og kontroll

Styrke kompetansetiltak som i større grad vektlegger årsrapportens rolle i den helhetlige etats- og virksomhetsstyringen, herunder samspillet med stortingsproposisjon, tildelingsbrev og andre styringsdokumenter.

4. Utvalg og metode

4.1 Utvalg i dokumentgjennomgangen

Utvalget fra nullpunktsanalysen og gjennomgangene av 2014- og 2015-rapportene er i utgangspunktet videreført. Dette er gjort for å få kontinuitet og et mest mulig sammenlignbart datagrunnlag i hele undersøkelsesperioden. Det vises til DFØs nullpunktsanalyse, rapport 2/2014, for detaljer om sammensetningen av utvalget og konklusjoner med hensyn til hvor representativt det er. En liste over virksomheter i utvalget er vedlagt. Det endelige utvalget i denne rapporten består av 69 av de opprinnelige 77 statlige virksomhetene som ble kartlagt i 2012. Endringen i antall skyldes hovedsakelig organisatoriske endringer i disse virksomhetene. DFØ vurderer fremdeles utvalget som representativt med hensyn til størrelse, tilknytningsform, bevilgning/økonomi og departementstilknytning. Utvalget på 69 omfatter noen av de åtte virksomhetene som utvalget fra 2012 er redusert med, fordi disse er innlemmet i eller slått sammen med andre virksomheter i utvalget. Etter vår vurdering er det en god metodisk løsning å sammenligne de nåværende 69 virksomhetene med de samme fra 2012.

4.2 Utvalg i Questback - spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen ble sendt til samtlige departementer med en særskilt oppfordring til etatsstyringsansvarlige ledere om å svare. Det ble sendt uturring for å sikre besvarelser fra samtlige departementer. De endelige besvarelsene viser en noe skjev fordeling mellom departementene, men antall besvarelser og representativiteten er god. Vi mottok 86 besvarelser, det vil si 46 % av de spurte. Andelen besvarelser fra ledere er akseptabel.

Spørreundersøkelsen ble sendt til 178 virksomheter for å sikre et bredt utvalg og et tilstrekkelig stort antall besvarelser. Vi er svært fornøyd med responsen: 106 besvarelser utgjør en svarandel på 60 %, og svarandelen fra lederne var på hele 67 %. Vi sendte spørreundersøkelsen til et bredere utvalg enn de som representerer de 69 virksomhetene i dokumentgjennomgangen. På den måten kunne vi sikre flest mulig respondenter og likevel godt representantskap på en effektiv måte, selv om responsprosenten skulle bli lav.

4.3 Utvalg i intervjurunden

Utvalget i intervjurunden, som av kapasitetshensyn er beskjedent, er resultatet av en spesifikk vurdering av de aktuelle departementene og relevant etatsstyringsansvar. Innholdet i de aktuelle årsrapportene ble vurdert i tilknytning til prioriteringen av de gjennomførte fem intervjuene. Vi la vekt på å intervju ledere i departementene siden disse ikke er så godt representert i den utsendte spørreundersøkelsen.

4.4 Metode og datainnsamling

I dokumentgjennomgangen har vi jobbet etter samme metodikk som ble benyttet i nullpunktsanalysen, jf. redegjørelsen for metodikken i rapport 2/2014. Årsrapportenes seks ulike deler

er gjennomgått etter en liste med punkter som dekker innholdselementer vi forventet å finne. I kartleggingen av 2012-rapportene besto denne listen av 73 punkter. Årsrapportene for 2016 er kartlagt etter en tilsvarende liste, men med 81 punkter. Listene overlapper hverandre i stor grad, men ikke fullt ut. Listen er foredlet, men ikke endret slik at funn i 2012-rapportene ikke lenger kan sammenlignes med funn i 2016-rapportene. Punktene fra 2012-kartleggingen dekkes av 2016-kartleggingen. Vi har imidlertid lagt til noen punkter, for eksempel for å sjekke om benevnelsen av de ulike delene i årsrapportene er korrekt. Videre er det flere punkter som kartlegger omtale og vurderinger av ressursbruk.

Hensikten med og logikken bak kartleggingslisten er den samme som for nullpunktsanalysen. Målet var å kartlegge årsrapportene i henhold til hvor godt de dekker innholdselementene som regelverksendringene er ment å styrke. Vi har videreført metodikken med å dele inn funn under de enkelte punktene i tre kategorier: «ikke funnet /nei», «omtalt» og «vurdert». Skillet mellom «omtalt» og «vurderinger» handler om hvorvidt teksten beskriver/forklarer/drøfter hvorfor resultatene som presenteres er som de er, eller bare presenterer resultat som fakta. Det vises til en mer inngående forklaring av metodikken i rapport 2/2014. Kvalitetssikringen av koding av funn har fulgt det samme mønsteret som i nullpunktsanalysen.

Det er en viktig forskjell på gjennomgangen av 2012-årsrapportene og gjennomgangen av årsrapportene for henholdsvis 2014, 2015 og 2016. Da vi kartla innholdet i årsrapportene med ny struktur, noterte vi ned funn da vi gjennomgikk de enkelte delene i årsrapporten. I kartleggingen av innholdselementene i 2012-årsrapportene utgjorde hele årsrapporten grunnlaget for alle kartleggingspunktene. Dette kan forklare hele eller deler av den negative trenden vi observerer fra 2012 til 2016 på enkelte punkter. Leseren blir minnet om dette når funnene presenteres i de respektive delene i kapittel 4.

I spørreundersøkelsen har vi igjen fulgt den samme metoden som i nullpunktsanalysen. Vi har benyttet verktøyet Questback. Det ble sendt ut to litt forskjellige spørreskjema til henholdsvis departementer og underliggende virksomheter. Oppsettet var det samme som i spørreskjemaene for nullpunktsanalysen, det vil si at spørsmålene var rettet mot de ulike rollene i etatsstyringen. Spørsmålene som ble benyttet i spørreundersøkelsen tilknyttet nullpunktsanalysen, ble i stor grad videreført i spørreundersøkelsen tilknyttet 2016-rapportene. Et par spørsmål ble imidlertid lagt til for å fange opp flere forhold. Særlig gjelder dette del VI, *Årsregnskap* og del I, *Leders beretning*, samt del IV, *Styring og kontroll i virksomheten*. Listen med spørsmål framgår av vedlegg C og D.

Hensikten med spørreundersøkelsen er uendret. Spørreundersøkelsen forsøker å fange opp subjektive holdninger, erfaringer og opplevd nytte i arbeidet med utformingen av og bruken av årsrapporten.

Det ble ikke gjennomført noen intervjuer i forbindelse med nullpunktsanalysen. Men da vi skulle evaluere utviklingen av årsrapportene, ønsket vi å ha samtaler med erfarne brukere av årsrapporten, slik at de kunne utdype forholdene som ble tatt opp i spørreundersøkelsen, og funnene fra kartleggingen. På bakgrunn av resultatene fra kartleggingen og spørreundersøkelsene ble det utformet en enkel intervjuguide som lå til grunn for samtalene. Vi presenterte funnene våre for intervjuobjektene, og samtalene handlet om å gjenkjenne disse og drøfte årsaker til den observerte

eller manglende utviklingen. Sentrale tema var formålet med årsrapporten, rapportering på tildelingsbrev versus andre rapporteringsarenaer, innholdet i årsrapporten sammenlignet med innholdet i annen rapportering og virksomhetenes grunnlag å frambringe informasjonen som årsrapporten inneholder. Hvordan årsrapporten ble brukt i departementet, ble også tatt opp.

5. Kartlegging av årsrapporter – dokumentgjennomgang

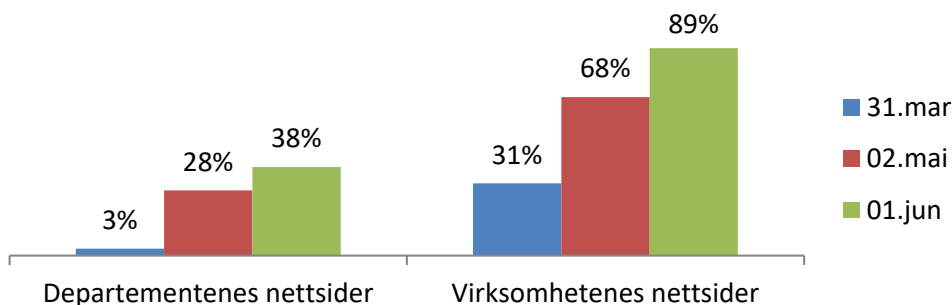
5.1 Etterlevelse av publiseringskravet og andre fakta

Det følger av bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene) punkt 1.5.1 at departementet skal publisere årsrapportene fra underliggende virksomheter på departementets nettsider innen 1. mai eller så snart rapporten er behandlet i styringsdialogen mellom departementet og virksomheten. Av punkt 2.3.3 følger det at årsrapporten skal publiseres på virksomhetens nettsider innen 1. mai eller så snart den er behandlet i styringsdialogen mellom departementet og virksomheten.

Vi undersøkte om virksomhetene og departementene oppfylte kravet om publisering av årsrapporten på de respektive nettsidene. På bestemte datoer sjekket vi om årsrapportene til 72 virksomheter (tre er senere tatt ut av utvalget benyttet i dokumentgjennomgangen) var publisert. Tabellen nedenfor viser at det er en klar forskjell i etterlevelsen av publiseringskravet mellom departementene og virksomhetene. Andelen departementer som etterlever kravet, er lav, til tross for at det er laget et felles oppsett for publisering på regjeringen.no for det enkelte departement.

11 av 15 departementer publiserer årsrapportene for underliggende virksomheter på regjeringen.no. To av disse elleve departementene har imidlertid ikke publisert alle årsrapportene fra sine underliggende virksomheter. Av de fire departementene som ikke publiserer årsrapportene for underliggende virksomheter på regjeringen.no, er det ett som i stedet har lagt ut lenker til årsrapportene på virksomhetenes hjemmesider. Et annet departement har kun tatt med lenker til forsiden på virksomhetenes hjemmesider. De to siste departementene publiserer kun tildelingsbrev og oppdragsbrev på regjeringen.no.

Figur 5.1.1: Andel årsrapporter publisert på departementenes og virksomhetenes nettsider våren 2017 (N=72)

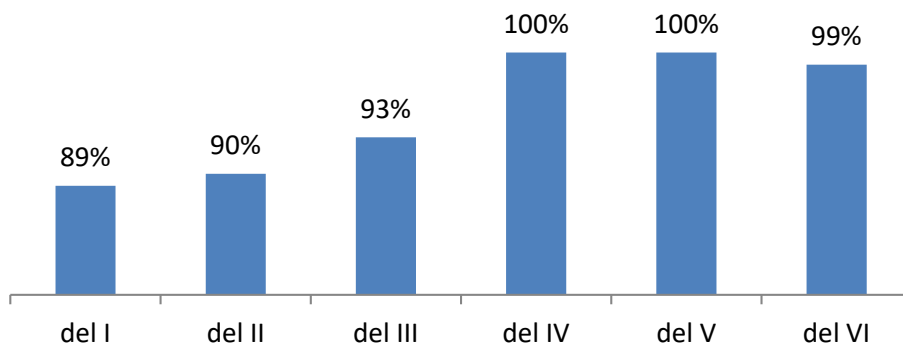

Et annet forhold vi kartla, er hvorvidt de fastsatte benevnelsene på de enkelte delene i årsrapporten, ble brukt. Bestemmelsene punkt 1.5.1 krever at årsrapporten skal bestå av disse delene med følgende benevelser:

- I. Leders beretning
- II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall
- III. Årets aktiviteter og resultater
- IV. Styring og kontroll i virksomheten
- V. Vurdering av framtidsutsikter
- VI. Årsregnskap

Figuren nedenfor viser i hvilken grad virksomhetene etterlever regelverket krav ved å benytte benevnelsene i samsvar eller i hovedsak i samsvar med kravene, i årsrapportene.¹

Figur 5.1.2: Andel som benevner de enkelte delene i tråd eller i hovedsak i tråd med kravene

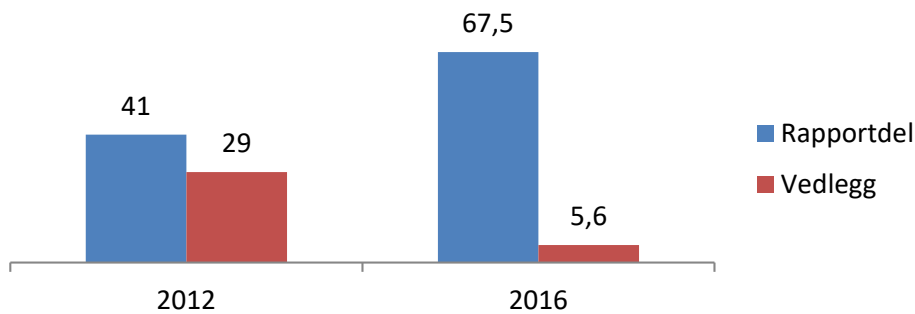
Tabellen ovenfor viser altså at det er rom for forbedringer når det gjelder benevnelsene for del I, II og III.

Vi har kartlagt omfanget på årsrapportene for 2016 fordelt på rapportdelen/hoveddelen og vedlegg og sammenlignet med 2012. Hensikten med denne delen av kartleggingen er å se om omfanget på årsrapportene har endret seg slik enkelte departementer og virksomheter uttrykte frykt for i sine høringsuttalelser til forslaget til nye regelverkskrav. Det var viktig for oss å se på det totale omfanget og lengden på de relative delene for å se om utviklingen har gått den veien flere fryktet.

¹ I DFØs veiledningsnotat om årsrapporter for statlige virksomheter sies det at dersom virksomhetene har et styre, skal det overordnede departementet etter bestemmelsene punkt 1.2 ha ansvar for at det foreligger instruksjoner som beskriver hvordan ansvar og myndighet er fordelt innbyrdes mellom departementet, styret og virksomhetslederen. Denne instruksjonen skal gi grunnlag for å avklare om styrets ansvar også innebærer at styret skal signere årsrapporten. I utvalget inneholder seks av virksomhetenes årsregnskap en *styrets beretning* i stedet for en *Leders beretning*. Vi har ikke kontrollert om instruksjonen for disse virksomhetene pålegger styret ansvaret for å utarbeide og signere beretningen som skal utarbeides. Ved beregningen av etterlevelseshesprosenten er disse seks virksomhetene trukket ut av utvalget.

Resultatene viser en vekst i omfanget på årsrapportene fra et snitt på 41 sider til 67,5 sider og en reduksjon i vedleggene fra 29 sider til 5,6 sider i snitt. En nærmere analyse av lengden på årsrapportene for 2015 viste imidlertid at det var de korte årsrapportene som hadde blitt lengre, og at de lengste hadde blitt litt kortere. Det er naturlig å se dette i sammenheng med at årsregnskapet nå skal være en del av årsrapporten.

Figur 5.1.3: Omfang på hoveddel og vedlegg i gjennomsnittlig antall sider

Deretter så vi på fordelingen av innholdet i de enkelte delene. Her kan vi ikke sammenligne med 2012, da disse årsrapportene ble skrevet før de nye kravene om en bestemt inndeling trådte i kraft. Fordelingen er helt i samsvar med det vi forventet. Del III er dominerende, fulgt av del VI.

Figur 5.1.4: Prosentvis fordeling av innholdet i årsrapportene for 2016 (antall sider)

5.2 Del I: Leders beretning

Det følger av bestemmelsene punkt 1.5.1, jf. punkt 2.3.3, at årsrapporten skal inneholde en del I med benevnelsen *Leders beretning*. Det følger videre av punkt 2.3.3 fjerde avsnitt at virksomhetsleder skal signere *Leders beretning*.

En *Leders beretning* gjør det enklere for departementet og andre brukere av årsrapporten å sette seg raskt inn i hva virksomhetsledelsen mener er av vesentlig betydning og dermed ønsker å framheve i årsrapporten. Samtidig får virksomhetslederen en mulighet til å sette sitt eget preg på rapporten. *Leders beretning* er ment å være en introduksjon til årsrapportens mer detaljerte resultatredagjørelse.

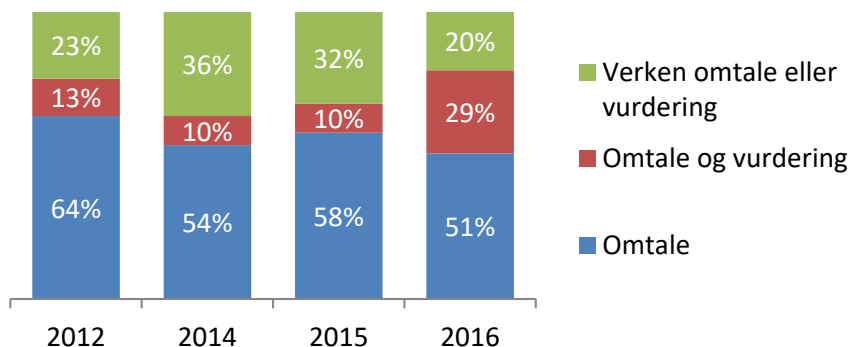
Nedenfor presenteres funn knyttet til de sentrale forhold ved del I som ble undersøkt for årene 2012, 2014, 2015 og 2016. For 2014 og 2015 omtales disse forholdene der det finnes data.

Virksomhetens viktigste prioriteringer for året

En begrunnelse, eller vurdering, av virksomhetens prioriteringer gir viktig informasjon om hva virksomheten har valgt å satse på i løpet av året. Det er verdt å merke seg at andelen vurderinger har økt betydelig i 2016 sammenlignet med de foregående årene. I 2012 inneholdt 13 % (9 av 69) av årsrapportene en vurdering av dette forholdet. Tilsvarende tall for 2016 var 29 % (20 av 69).

Når *Leders beretning* inneholder vurderinger, viser det at tilnærmingen til arbeidet har vært mer analytisk enn der hvor det kun foreligger en ren omtale av virksomhetens viktigste prioriteringer. En omtale uttrykker en mer passiv tilnærming. Bruken av omtale har vært rimelig stabil over tid.

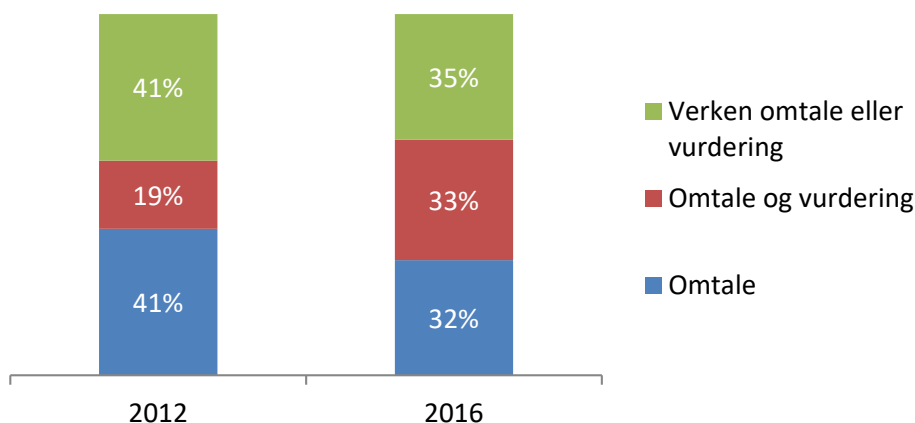
Figur 5.2.1: Omtales/vurderes virksomhetens viktigste prioriteringer for året?

Sentrale forhold som har påvirket årets resultat

Figuren nedenfor viser at antall vurderinger har økt i 2016 sammenholdt med resultatet for 2012. I 2012 inneholdt 19 % (13 av 69) av årsrapportene en vurdering av dette forholdet. Tilsvarende tall for 2016 var 33 % (23 av 69). Dette kan være en indikasjon på at regelverksendringene med tillegg i form av veiledere og eksempler har hatt en viss innvirkning på utformingen av det som tidligere gjerne gikk under benevnelsen «Forord», «Lederen har ordet» mv.

Figur 5.2.2: Omtales/vurderes sentrale forhold (for eksempel større enkeltsaker og hendelser) som har påvirket årets resultat?

Virksomhetens viktigste enkeltresultater for året.

Noe overraskende er det at antallet framhevninger av enkeltresultater er gått tilbake i 2016 sammenholdt med 2012. Dette kan skyldes at fokus for 2012 i besvarelse av enkeltspørsmål var hele årsrapporten. En annen forklaring kan være fokusering på begrepet «Samlet vurdering» i DFØs veileder og eksempelsamling som peker på at del I ikke er tenkt som arena for å utheve enkelthendelser, men vektlegge nettopp leders vurderinger.

Tabell 5.2.1: Framhever virksomhetene sine viktigste enkeltresultater for året?

	2012	2016
Nei	16 %	28 %
Ja	84 %	72 %

Samlet vurdering av resultater for året.

Tabellen nedenfor viser at utviklingen med hensyn til hvorvidt virksomhetene gir en samlet vurdering av årets resultater, er positiv. Det er riktignok en svak tilbakegang i 2016. Det er interessant å se dette i sammenheng med foregående tabell (5.2.1) som viser nedgangen i vektleggingen av enkelthendelser eller enkeltresultater. Det kan være tegn på at del I får ett innhold i samsvar med intensjonen om at leder fremhever en helhet fremfor å gi et sammendrag av enkeltforhold.

Tabellen illustrerer en positiv utvikling med hensyn til bruk av en samlet vurdering i virksomhetenes framstillinger av dette spørsmålet fra 2012 til 2016. Det kan videre være nyttig å se denne framstillingen i sammenheng med foregående tabell.

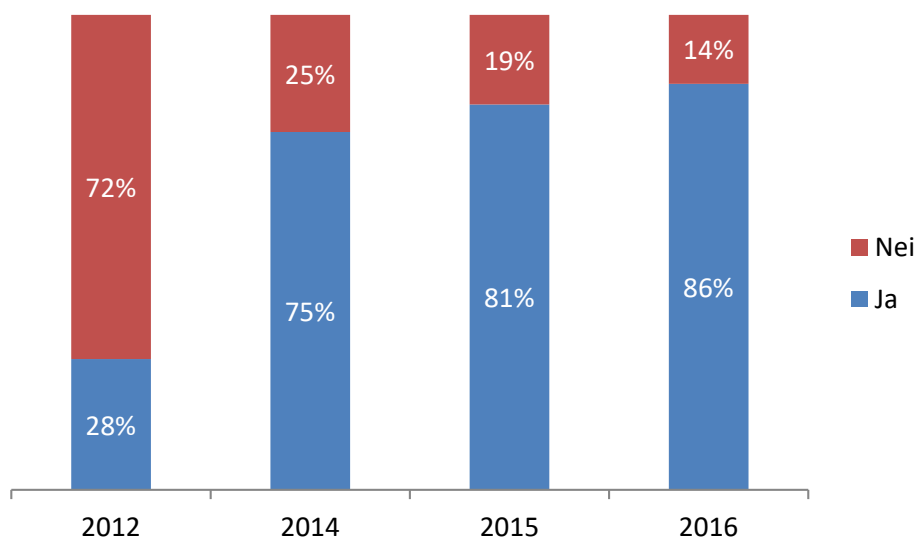
Tabell 5.2.2: Gis en samlet vurdering av resultater for året?

	2012	2014	2015	2016
Nei	51 %	33 %	10 %	26 %
Ja	49 %	67 %	90 %	74 %

Virksomhetsleders signering av årsrapporten.

Figur 5.2.3 viser en jevnt stigende tendens med hensyn til leders signering av årsrapporten. Dette er ikke overraskende, da dette er et krav i Bestemmelsene om økonomistyring i staten kap. 2.3.3. Gjennomgangen viser at etterlevelsen ikke er på ønsket nivå. Med signering menes i denne sammenheng en håndskrevet signatur. En nærmere gjennomgang viser at ni av de ti virksomhetene som ikke har signert del I, heller ikke har signert del VI.

Figur 5.2.3: Har virksomhetsleder signert årsrapporten?

Det er generelt en positiv trend når det gjelder besvarelsene av de fleste spørsmålene som presenteres i denne delen. Dette er en gledelig utvikling, tatt i betraktning den viktige rollen som virksomhetslederen har når det gjelder å forstå og beskrive situasjonen virksomheten befinner seg i, og når det gjelder å vurdere resultatene og påse at disse gir et dekkende bilde.

I spørreundersøkelsen svarer hele 48 % av departementene og 57 % av virksomhetene at del I og V samlet i stor grad eller svært stor grad har gitt ledelsen større eierskap til årsrapporten. Svært få mener det motsatte. Dokumentgjennomgangen viser at vektleggingen av tematikk og antall sider er nokså lik på tvers i utvalget.

5.3 Del II: Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Det følger av bestemmelsene punkt 1.5.1, jf. 2.3.3, at årsrapporten skal inneholde en del II, *Introduksjon til virksomheten og hovedtall*. I 2012 var det 30 % av virksomhetenes årsrapporter som tematisk sett hadde et innholdselement som tilsvarte en introduksjon til virksomheten og hovedtall, slik det ifølge det nye regelverket skal være i del II.

Formålet med del II i årsrapporten er nærmere forklart i DFØs veiledningsnotat om årsrapporten for statlige virksomheter (s. 7):

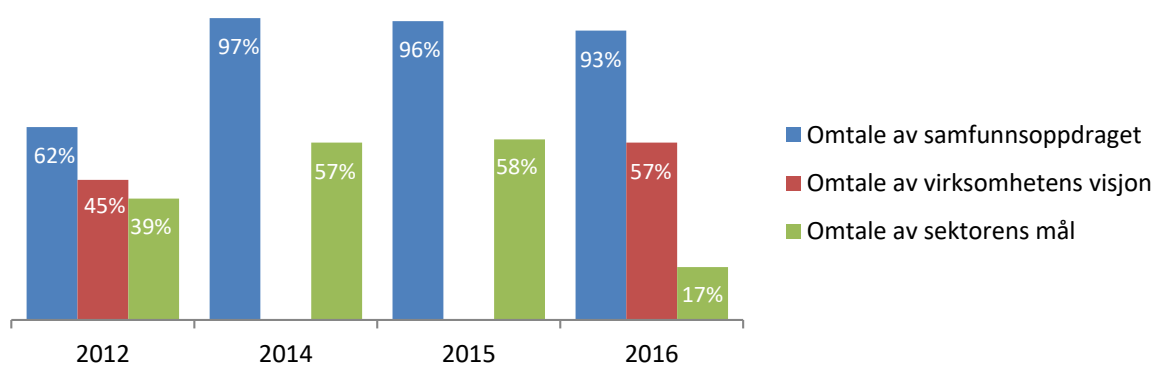
«Statlige virksomheters årsrapport er først og fremst rettet mot det ansvarlige departementet. For de som kjenner virksomheten godt, vil innholdet i del II bekrefte det de allerede vet eller fremheve vesentlige endringer. Årsrapporten er også en informasjonskilde for andre som ikke nødvendigvis kjenner like godt til virksomheten. Slike interessenter kan være andre departementer, virksomheter, Riksrevisjonen, forskere og media. En kortfattet og oversiktlig introduksjon til virksomheten er en nyttig og viktig del av årsrapporten.»

På samme måte som ved kartleggingen av årsrapportene for 2012 har vi sett på hvorvidt virksomhetene oppsummerer og formidler informasjon om samfunnsoppdrag, visjon, organisering,

samarbeidspartnere, sentrale hovedtall og sektorens mål. Disse punktene er valgt fordi de innholdsmessig er ment å dekke intensjonen med del II, *Introduksjon til virksomheten og hovedtall*. Det at de samme punktene benyttes, bidrar også til at sammenligningen over tid gir mening.

Figur 5.3.1 oppsummerer i hvilken grad tre av punktene under del II ble omtalt. I 2016 omtalte 93 % av virksomhetene samfunnsoppdraget, mot 62 % i 2012. Det er også en liten økning i omtalen av virksomhetenes visjon (57 % i 2016 mot 45 % i 2012). Når det gjelder omtale av sektorens mål, er det det derimot en kraftig nedgang (fra 39 % i 2012 til 17 % i 2016). Ut fra disse resultatene ser vi at virksomhetene har blitt betraktelig bedre til å framheve hva som er forventningene til virksomheten (samfunnsoppdraget), mens de har blitt dårligere til å kommunisere virksomhetens bidrag i en større sammenheng (sektorens mål). Det er likevel verdt å merke seg at det var en gradvis økning i virksomhetenes omtale av sektorens mål fra 2012 til 2015, før nedgangen i 2016.

Figur 5.3.1: Omtales virksomhetens samfunnsoppdrag og visjon og sektorens mål?

Tabell 5.3.1 viser hvorvidt virksomhetene omtaler virksomhetens organisering eller ikke. I 2016 omtalte 97 % virksomhetens organisering, mot 61 % i 2012. Det er vesentlig flere virksomheter som i 2016 tar med en beskrivelse av hvordan virksomheten er organisert, i årsrapporten, enn i 2012.

Tabell 5.3.1: Virksomhetens organisering

	2012	2016
Nei	27	2
Ja	42	67

I 2012 var virksomhetene mye bedre til å framheve samarbeid med andre, enten i form av omtale eller vurdering. Som tabell 5.3.2 viser, var det kun 10 % av virksomhetene som ikke hadde tatt med noe om samarbeid med andre, i årsrapporten i 2012, mot hele 47,8 % i 2016. Vi hadde forventet å finne flere henvisninger til samarbeid med andre i årsrapportene for 2016.

Tabell 5.3.2: Samarbeid med andre statlige virksomheter

	2012	2016
Nei	7	33
Omtale	49	32
Vurdering	13	4

Tabell 5.3.3 viser hvor mange virksomheter som hadde presentert volum- og nøkkeltall, i årsrapportene for 2012 og 2016. Med volumtall mener vi hovedtall som representerer virksomheten med tallstørrelser slik som antall saker behandlet, antall arrangerte kurs og lignende. Med nøkkeltall mener vi utvalgte tall fra virksomhetenes årsregnskap eller basert på regnskapet. Tabellen viser at det har vært en økning i antall nøkkeltall og en nedgang i antall volumtall. Slike tall øker forståelsen for hva virksomhetens arbeider med og gir et lett tilgjengelig grunnlag for sammenligninger på tvers av forvaltningene.

Vi merket oss at en virksomhet (med i underkant av 100 ansatte) hadde ikke volum- eller nøkkeltall verken for 2012 eller for 2016. I 2016 var gjennomsnittlig antall volum- og nøkkeltall henholdsvis 7,1 og 8. I 2012 ble det kun kartlagt om virksomheten hadde volum- eller nøkkeltall, og ikke selve antallet. Vi kan derfor ikke si noe om en eventuell endring i antallet fra 2012. I 2014 og 2015 ble for øvrig antall volum- og nøkkeltall samlet sett kartlagt. Gjennomsnittlig antall volum- og nøkkeltall for henholdsvis 2014 og 2015 var 9 og 11,2 mot 15,1 i 2016 (7,1 + 8).

Tabell 5.3.3: Volum- og nøkkeltall

Volumtall	2012	2016
Nei	11	18
Ja	58	51
Nøkkeltall	2012	2016
Nei	20	3
Ja	49	66

5.4. Del III: Årets aktiviteter og resultater

Del III er kjernen i virksomhetens årlige rapportering til departementet. Det følger av bestemmelsene punkt 2.3.3 at virksomheten skal utarbeide en årsrapport som gir departementet et dekkende bilde av virksomhetens resultater, og som gir departementet et grunnlag for å vurdere måloppnåelse og ressursbruk. I bestemmelsene punkt 1.5.1 framgår det at årsrapporten skal inneholde en del III som

går under benevnelsen *Årets aktiviteter og resultater*. Her framgår det også at rapporteringen skal beskrive måloppnåelse og resultater. Rapporteringen av resultater kan i henhold til bestemmelsenes ordlyd omfatte innsatsfaktorer, aktiviteter, produkter og tjenester samt effekter i forhold til brukere og samfunn, innenfor hele eller deler av virksomhetens ansvarsområde.

Nedenfor oppsummeres hovedfunnene fra gjennomgangen av 2016-årsrapportene sammenlignet med nullpunktsanalysene av innholdet i 2012- årsrapportene.

- 100 % av virksomhetene redegjorde for aktiviteter og tjenester i 2016 – akkurat som i 2012. Flere årsrapporter inneholdt vurderinger i 2016 enn i 2012.
- 50 % rapporterte om ressursbruken i 2016, en nedgang fra 65 % i 2012.
- 45 % rapporterte om effekter, en nedgang fra 54 % i 2012.
- 72 % sammenlignet resultater over tid i 2016. I 2012 var andelen 78 %. Nesten ingen sammenlignet resultater med andre i 2016 – akkurat som i 2012.
- 71 % brukte styringsparametere i resultatrapporteringen i 2016, en nedgang fra 96 % i 2012.
- 70 % rapporterte, indirekte eller direkte, om effektiv ressursbruk i 2016. 24 % hadde med en eksplisitt vurdering av om ressursbruken var effektiv i 2016, en liten økning fra 2012, da 21 % av virksomhetene hadde med en slik vurdering. 35 % sammenlignet ressursbruken over tid i 2016, en nedgang fra 41 % i 2012. 33 % sammenlignet produktiviteten over tid, en økning fra 24 % i 2012. Selv om en større andel av virksomhetene har en form for referanse til ressursbruk er rapporteringen om effektiv ressursbruk i 2016 samlet sett, begrenset. Referansene er i snitt korte og med liten grad av vurderinger.

Denne listen over våre hovedfunn må sees i lys av at kartleggingen av 2012- årsrapporten dekket hele årsrapporten som kilde til informasjon om aktiviteter og resultater, der gjennomgangen for 2016 kun omfatter del III som kilden til samme informasjon, jf. kapittel 4.0 Utvalg og metode. Dette er nok en medvirkende årsak til en tilsynelatende negativ utvikling på enkelte områder innenfor rapporteringen i del III.

Svarene fra spørreundersøkelsen om årsrapporter til etatsstyrere og virksomheter viser i kontrast til det ovennevnte at årsrapporten anses å være et viktig og nyttig styringsdokument for de aller fleste respondenter. Spørsmål og svar fra spørreundersøkelsen kommenteres kort i dette kapitlet.

Omfanget på rapporteringen i del III

Som tidligere nevnt ble det i forbindelse med høringen av nye regelverkskrav til årsrapportene uttrykt en frykt for at resultatredagjørelsene ville øke i omfang uten at nytten av innholdet ville øke tilsvarende. Vi har derfor kartlagt det totale omfanget på del III og sett på hva som har endret seg i resultatredagjørelsene og om det er i tråd med intensjonene med regelverksendringene. Vi har derfor sett spesielt etter tematikk som «samlet vurdering», «ressursomtale» og «beskrivelser av effekter» som er det innhold vi ønsker mer av.

Del III var i gjennomsnitt på 30 sider, en vesentlig økning sammenlignet med 2014 (22 sider) og 2015 (25 sider). Den korteste utgaven av del III var på fire sider, mens den lengste var på hele 116 sider. Del III utgjorde i 2016 i gjennomsnitt 50 % av de 69 årsrapportene som ble kartlagt.

Nedenfor redegjør vi tematisk for innholdet i del III i 2016, og der vi har sammenlignbare tall fra kartleggingene av årsrapportene for 2012, 2014 og 2015, sammenligner vi og vurderer utviklingen.

Samlet oversikt og vurdering

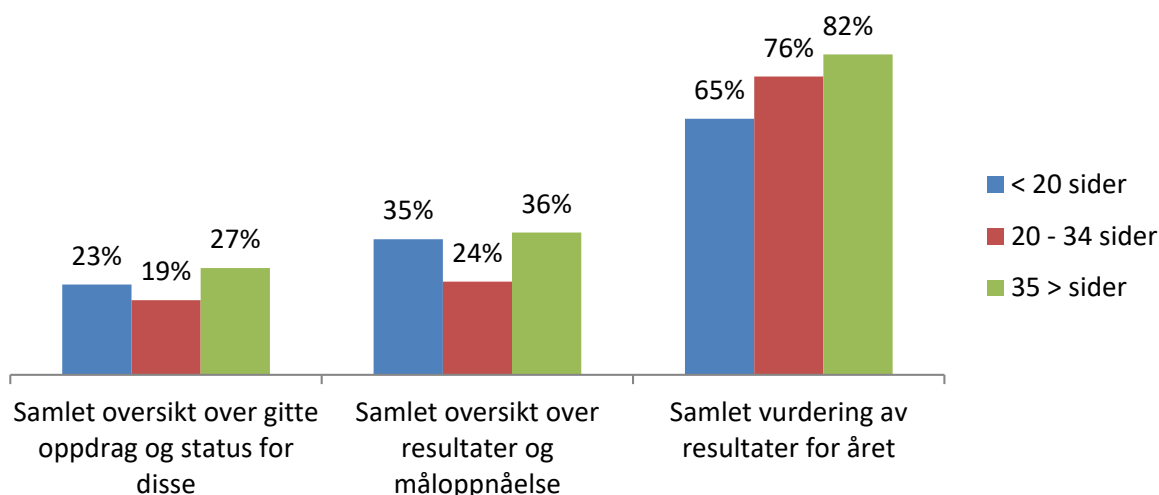
For mange virksomheter vil det være hensiktsmessig å ha en samlet oversikt og vurdering av oppdrag, resultater og måloppnåelse i del III. Det gjelder spesielt virksomheter som har mye å rapportere om. Kartleggingen viste

- at 23 % (16 av 69 virksomheter) hadde en samlet oversikt over status for gitte oppdrag
- at 32 % (22) hadde en samlet oversikt over resultater og måloppnåelse
- at 55 % (38) hadde en samlet vurdering av resultatene i del III, og 74 % (51) i del I
- at 7 % (5) dekket alle de tre ovennevnte, mens 16 % (11) ikke hadde med noen av de tre ovennevnte

Antall sider i del III kan være en indikasjon på om det er hensiktsmessig å ha en samlet oversikt og vurdering av oppdrag, resultater og måloppnåelse i del III. Del III var i gjennomsnitt på 30 sider.

For analyseformål delte vi årsrapportene i tre grupper etter størrelse (antall sider del III). Fordelingen blant de 69 årsrapportene var 26 «små», 21 «middels» og 22 «store». Det viste seg gjennomgående at en større andel av virksomhetene med en «stor» del III hadde samlede oversikter/vurderinger. Dette støtter antagelsen om at det er hensiktsmessig å bruke samlede oversikter/vurderinger når det er mye å rapportere om, i del III. Figuren nedenfor viser andelen med de tre oversiktene/vurderingene per gruppe.

Figur 5.4.1: Omfanget på samlede oversikter/vurderinger i del III

I spørreundersøkelsen til departementene og virksomhetene (se kapittel 5 i rapporten) var det ett spørsmål om hvorvidt årsrapporten gir et dekkende bilde av resultatene i virksomheten. 92 % av etatsstyrerne var i noen (24 %), stor (56 %) eller svært stor (12 %) grad enige i dette. 96 % av virksomhetene var i noen (13 %), stor (51 %) eller svært stor (32 %) grad enige i det samme.

Bredde og dybde i resultatrapporteringen

Vi brukte resultatkjeden² som referanse for å kartlegge virksomhetenes bredde i rapporteringen, for eksempel om de rapporterte om bruk av innsatsfaktorer (ressursbruk), gjennomførte aktiviteter, leverte produkter/tjenester og oppnådde effekter for brukere og samfunn. Resultatkjeden består i utgangspunktet av fem elementer, som vist i figur 5.4.2. I denne rapporten har vi slått sammen effekt-elementene.

Figur 5.4.2: Resultatkjeden

Kartleggingen viste at nesten alle rapporterte om aktiviteter og produkter/tjenester, og

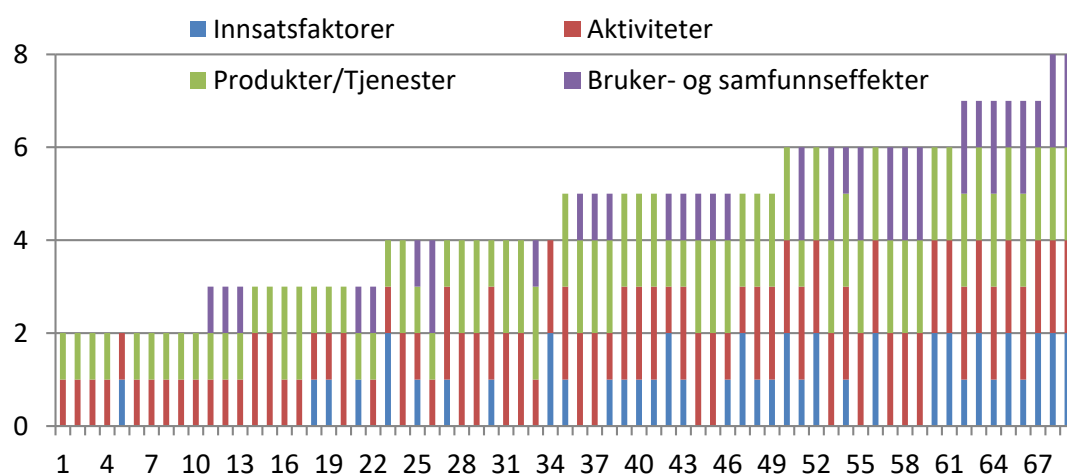
- at 35 av 69 virksomheter (50 %) rapporterte om innsatsfaktorer (ressurser)
- at 31 (45 %) rapporterte om effekter, herav tolv med både omtale og vurdering av effektene
- at 19 (28 %) verken rapporterte om innsatsfaktorer eller effekter

I tillegg til bredde kartla vi dybden i rapporteringen. Med dybde mener vi om virksomhetene hadde med omtale og/eller både omtale og vurdering av ett eller flere av elementene i resultatkjeden. Vi har antatt at omtale og vurdering gir mer dybde i resultatrapporteringen enn bare omtale. I kartleggingen ga «omtale» 1 poeng, mens «omtale og vurdering» ga 2 poeng. Manglende omtale og vurdering av et element ga 0 poeng. Som vist i figur 5.4.3 har alle virksomhetene minst 1 poeng, da alle har rapportert om minst ett av elementene i resultatkjeden. Basert på logikken bak poengfordelingen kan disse 69 virksomhetene oppnå mellom 1 og 8 poeng. Mange poeng kan indikere en mer omfattende og helhetlig rapportering om aktiviteter og resultater, men ikke nødvendigvis en tilstrekkelig resultatrapportering. Alle elementene kan for eksempel være omtalt, men ikke vurdert, eller det kan være elementer som ikke omtales/vurderes i det hele tatt. Figuren viser en oversikt (sortert i stigende rekkefølge) over bredden og dybden i resultatrapporteringen vi³.

² Mer om resultatkjeden i DFØs veileder i resultatmåling (2010).

³ Merk at poengene gjelder omtalen/vurderingen av hvert element som dekkes (jf. resultatkjeden) i resultatrapporteringen, og ikke en vurdering av kvaliteten på rapporteringen.

Figur 5.4.3: Oversikt over bredde og dybde i resultatrapporteringen per virksomhet i 2016

Figur 5.4.3 viser for eksempel at virksomhet nummer 1 oppnådde 2 poeng til sammen, 1 poeng for omtale av aktiviteter og 1 poeng for omtale av produkter/tjenester, og at to virksomheter, nummer 68 og 69, hadde med både omtale og vurdering av alle de fire elementene. Tabellen nedenfor sammenligner andelen virksomheter som omtalte, omtalte og vurderte eller verken omtalte eller vurderte de ulike elementene i resultatkjeden i 2016 og 2012 (2012-tall i parentes):

Tabell 5.4.1: Sammenligning av rapportering av elementer i resultatkjeden i 2012 og 2016

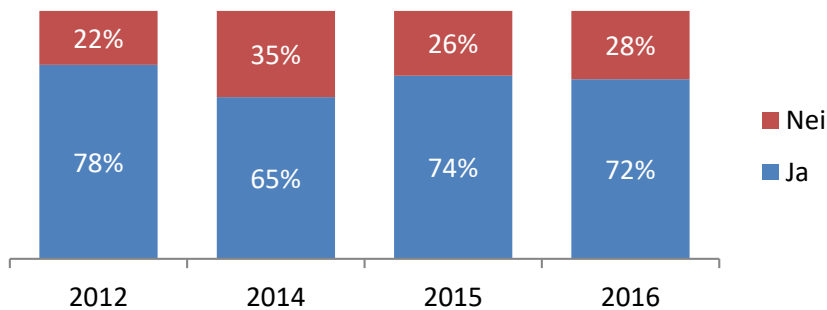
Verken omtale eller vurdering	50 % (35 %)	1 % (0 %)	3 % (0 %)	55 % (46 %)
Omtale og vurdering	20 % (20 %)	61 % (41 %)	58 % (39 %)	17 % (26 %)
Omtale	30 % (45 %)	38 % (59 %)	39 % (61 %)	28 % (28 %)

Andelen virksomheter som rapporterte om innsatsfaktorer (ressursbruk), gikk markant ned, fra 65 % (45 + 20) i 2012 til 50 % (30 + 20) i 2016. Nesten alle de 69 virksomhetene i kartleggingene rapporterte om aktiviteter og produkter/tjenester i del III. Andelen virksomheter som omtalte og vurderte både aktiviteter og produkter/tjenester, økte med om lag 20 % fra 2012 til 2016. Andelen virksomheter som rapporterte om effekter, gikk ned fra 2012 til 2016. Mens 54 % omtalte eller omtalte og vurderte effekter i 2012, var tilsvarende tall 45 % i 2016.

Sammenligning av resultater

En av intensjonene med de nye kravene til årsrapporten for statlige virksomheter var å tilrettelegge for sammenligning over år og på tvers av virksomheter, for eksempel sammenligning av ressursbruk, produktivitet og resultater. Vi kommer tilbake til sammenligninger av ressursbruk og produktivitet under avsnittet om effektiv ressursbruk senere i dette kapitlet. Når det gjelder sammenligninger av resultater, viser kartleggingen av årsrapportene for 2016 at 72 % (50 av 69 virksomheter) sammenlignet resultater over tid i egen virksomhet. Dette er en liten nedgang sammenlignet med 2012. Figuren nedenfor viser utviklingen fra 2012 til 2016.

Figur 5.4.4: Andel virksomheter som sammenlignet resultater over tid i egen virksomhet, i perioden 2012–2016

Spørreundersøkelsen til departementene og virksomhetene inneholdt et spørsmål om sammenligninger av resultater over tid, det vil si om slik rapportering gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. 88 % av etatsstyrerne var i noen (41 %), stor (34 %) eller svært stor (14 %) grad enige i at sammenligninger av resultater over tid gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. 87 % av virksomhetene var i noen (21 %), stor (37 %) eller svært stor (29 %) grad enige i det samme.

Når det gjelder sammenligninger av resultater med andre virksomheter, viser kartleggingen av årsrapportene for 2016 at dette forekom svært sjeldent. Bare en % (1 av 69 virksomheter) sammenligner egen virksomhets resultater med andre virksomheters resultater i 2016. I 2012-årsrapportene var tilsvarende tall 2 av 69.

Departementene og virksomhetene ble også spurt om sammenligninger av resultater med andre virksomheter, igjen med vekt på om slik rapportering gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Kun 31 % av etatsstyrerne var i noen (19 %), stor (9 %) eller svært stor (3 %) grad enige i at sammenligninger av resultater med andre virksomheter gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Virksomhetene så enda mindre nytte av årsrapporten på dette området. Kun 29 % av virksomhetene var i noen (17 %), stor (8 %) eller svært stor (4 %) grad enige i det samme.

Rapportering om innsatsfaktorer/ressursbruk

Omtaler og vurderinger av innsatsfaktorer/ressursbruk utgjør en viktig del av resultatredogjørelsen, for eksempel i formidling av virksomhetens prioriteringer (i kroner) og fordeling av ressurser, for eksempel på aktiviteter, produkter/tjenester, utvalgte målgrupper med mer. Rapportering om ressursbruk blir særlig relevant når ressursbruken kobles til de andre elementene i resultatkjeden, for

eksempel ved vurdering av effektiv ressursbruk, herunder sammenligning av utgifter/kostnader og produktivitet. Rapportering om effektiv ressursbruk omhandles i et eget avsnitt senere i kapitlet.

Kartleggingen viser

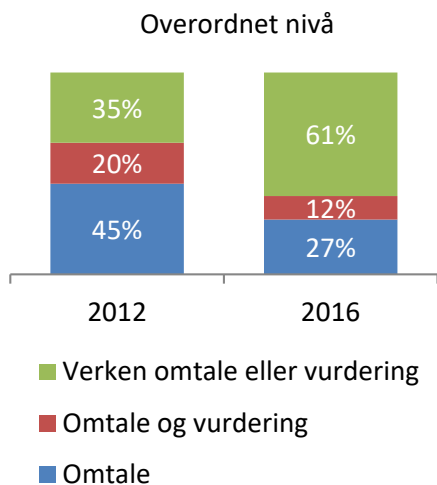
- at 50 % (35 av 69 virksomheter) rapporterte om innsatsfaktorer/ressursbruk i del III
- at 97 % (34 av disse 35) også rapporterte om aktiviteter
- at 94 % (32 av disse 34) også rapporterte om produkter/tjenester
- at 47 % (15 av disse 32) også rapporterte om effekter

Om lag halvparten av virksomhetene som rapporterte om ressurser, rapporterte også om de andre tre elementene i resultatkjeden. 22 % (15 av 69) dekket hele resultatkjeden i sin rapportering. Vi kikket nærmere på omfanget på virksomhetenes redegjørelse for ressursbruken. Det viste seg

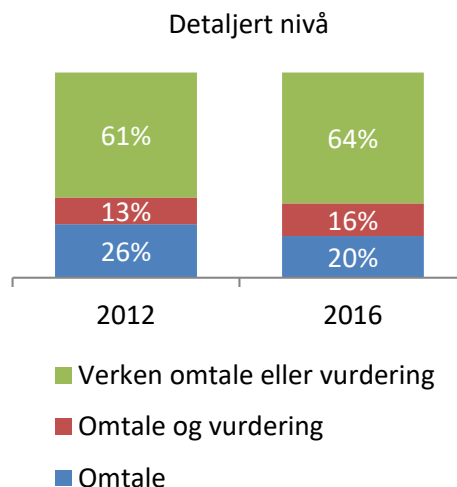
- at 26 % (17 av 69 virksomheter) rapporterte både på overordnet og detaljert nivå, bare fem av disse hadde med omtale og vurderinger på begge nivåer
- at 14 % (10 av 69 virksomheter) kun hadde rapportering på overordnet nivå, kun to av disse omtalte og vurderte ressursbruken
- at 11 % (8 av 69 virksomheter) kun hadde rapportering på detaljert nivå, kun tre av disse omtalte og vurderte ressursbruken

Sammenlignet med 2012 gikk rapporteringen om innsatsfaktorer/ressursbruk markant ned i 2016. I 2012 hadde 65 % av virksomhetene rapportering på overordnet nivå, i 2016 var andelen 39 %. På detaljert nivå var andelen ganske lik i 2012 og 2016. Omtale og vurdering av ressursbruk synes å være et klart forbedringsområde for mange virksomheter. Figurene nedenfor viser utviklingen

Figur 5.4.5: Sammenligning av andel virksomheter som rapporterte på overordnet nivå i 2012 og 2016

Figur 5.4.6: Sammenligning av andel virksomheter som rapporterte på detaljert nivå i 2012 og 2016

Departementene og virksomhetene ble spurt om redegjørelse for virksomhetens ressursbruk gjorde årsrapporten etter deres oppfatning til et nyttig styringsdokument. Hele 91 % av etatsstyrerne var i noen (30 %), stor (49 %) eller svært stor (12 %) grad enige i at redegjørelsen for virksomhetens ressursbruk gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Hele 92 % av virksomhetene var i noen (21 %), stor (46 %) eller svært stor (25 %) grad enige i det samme.

Rapportering om aktiviteter

Rapportering om aktiviteter er særlig relevant når man omtaler og vurderer hvordan aktivitetene understøtter virksomhetens produksjon/tjenesteleveranser og derigjennom bidrar til oppnådde bruker- og samfunnseffekter.

Kartleggingen viste

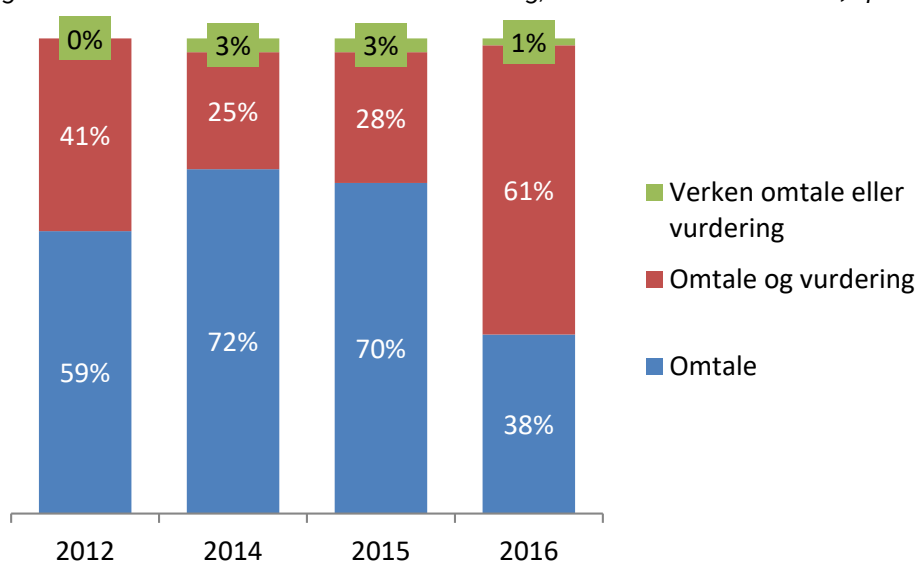
- at 99 % (68 av 69 virksomheter) rapporterte om aktiviteter i 2016, herav 62 % (42 av 68) med både omtale og vurdering av aktivitetene
- at 97 % (66 av 68) også rapporterte om produkter/tjenester, herav 61 % (40) med både omtale og vurdering av produktene/tjenestene
- at 45 % (30 av 66) også rapporterte om effekter, herav 40 % (12) med både omtale og vurdering av effektene

Analysen tyder på at rapporteringen om aktiviteter i del III nesten alltid kombineres med rapportering om produkt/tjenester, og at det i om lag halvparten av tilfellene også rapporteres om effekter.

Sammenlignet med tidligere år er det lite endring i andelen virksomheter som rapporterer om aktiviteter. Det er en positiv utvikling at langt flere omtaler og vurderer, framfor bare å omtale.

Figuren nedenfor viser utviklingen i rapporteringen om aktiviteter fra 2012 til 2016.

Figur 5.4.7: Andel virksomheter som omtalte og/eller vurderte aktiviteter, i perioden 2012–2016

På spørsmål om rapportering av aktiviteter gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument svarer departementene og virksomhetene slik: Nesten alle, 97 %,

etatsstyrerne var i noen (9 %), stor (53 %) eller svært stor (34 %) grad enige i at redegjørelsen for virksomhetens aktiviteter gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. 94 % av virksomhetene var i noen (8 %), stor (45 %) eller svært stor (41 %) grad enige i det samme.

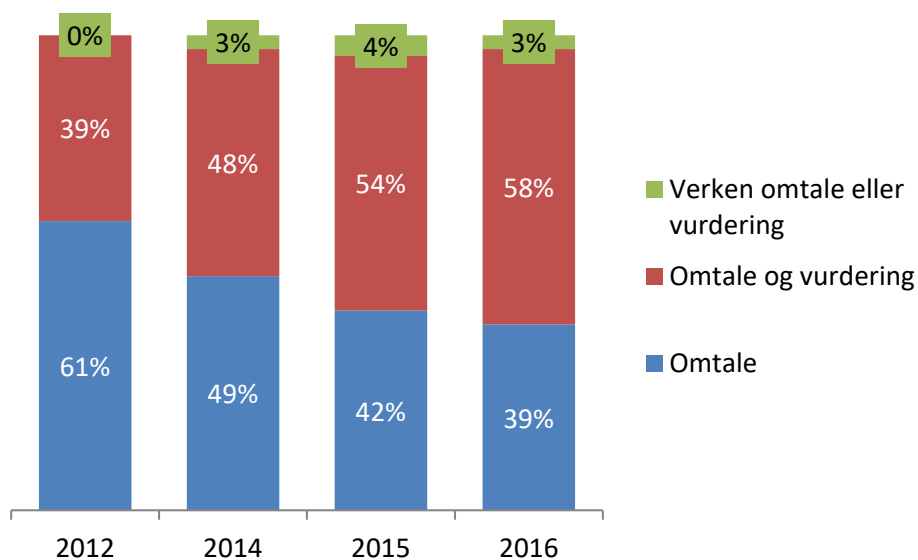
Rapportering om produkter/tjenester

Rapportering om produkter/tjenester er relevant, for eksempel for å redegjøre for virksomhetens kjernevirksomhet (produksjon/tjenesteleveranser), herunder volum og kvalitet samt sammenligninger av utgifter/kostnader og produktiviteten på produkt-/tjenestenivå over tid i egen virksomhet eller med andre virksomheter. Det er også høyst relevant å vurdere hvordan ulike produkter/tjenester bidrar til oppnådde bruker- og samfunnseffekter. Kartleggingen viste at 97 % (67 av 69 virksomheter) rapporterte om produkter/tjenester i 2016, og

- at 39 % (27 av de 67) nøyde seg med omtale, mens 58 % (40) omtalte og vurderte
- at 46 % (31) også rapporterte om effekter, herav 39 % (12) med omtale og vurdering

Analysen tyder på at rapportering om produkter/tjenester nesten alltid er med i del III, og at det i om lag halvparten av tilfellene også rapporteres om effekter. Sammenlignet med tidligere år det en positiv utvikling at langt flere omtalte og vurderte, framfor å bare omtale produkter/tjenester. Figuren nedenfor viser utviklingen i rapporteringen om produkter/tjenester fra 2012 til 2016.

Figur 5.4.9: Andel virksomheter som omtalte og/eller vurderte produkter/tjenester, i perioden 2012–2016

På spørsmål om rapporteringen på leveransene gjør årsrapporten til et nyttig styringsdokument svarer nesten alle ja: 97 %, etatsstyrerne svarer at de i noen (20 %), stor (49 %) eller svært stor (28 %) grad er enige i at redegjørelsen for leveranser er nyttig. 94 % av virksomhetene var i noen (15 %), stor (45 %) eller svært stor (34 %) grad enige i det samme.

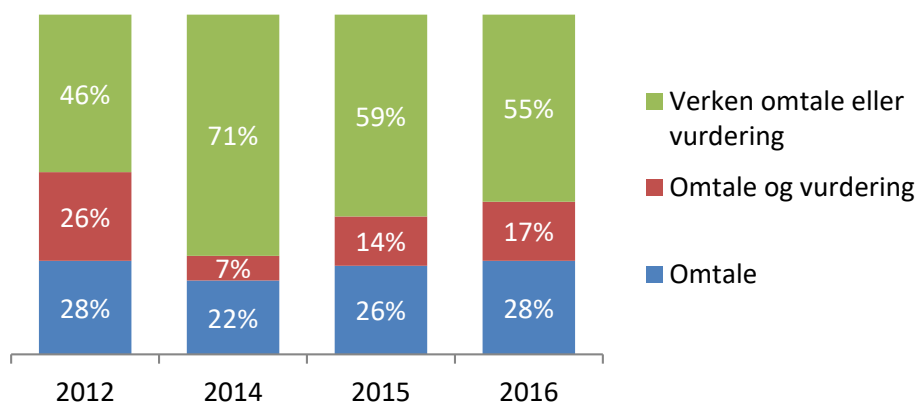
Rapportering om effekter

Rapportering om effekter handler for mange virksomheter om å beskrive og belyse hvordan

virksomheten, alene eller i samarbeid med andre, har klart å oppnå ønskede effekter for brukere og samfunn. Rapportering om effekter er derfor høyst relevant i del III. Det er imidlertid en kjensgjerning at det kan være krevende å rapportere eksakt om effekter. Oppnådde/observerte effekter for brukere og i samfunnet kan være resultater av manges innsats over flere år med ulike virkemidler, og det kan derfor være usikkerhet knyttet til sammenhengen mellom virksomhetens innsats og de effektene som observeres/oppnås.

Dokumentgjennomgangen for 2016-årsrapportene viser at 45 % (31 av 69 virksomheter) rapporterte om effekter i del III. Av disse var det 28 % (19) som omtalte effektene, mens 17 % (12) både omtalte og vurderte effektene. Sammenlignet med årsrapportene for 2012 var andelen som omtalte effekter, uendret, mens færre vurderte effektene. Men fra 2014 til 2016 er det en positiv utvikling, med en økning både i omtale og vurdering. Figuren nedenfor viser utviklingen i rapporteringen om effekter fra 2012 til 2016.

Figur 5.4.10: Andel virksomheter som rapporterte om effekter, i perioden 2012–2016

I 2016 var det 31 virksomheter som rapporterte om effekter i del III, jf. avsnittet om effektiv ressursbruk senere i kapitlet. 52 % av disse 31 virksomhetene, dvs. 16 virksomheter omtalte eller vurderte også virkemiddelbruken i sammenheng med sin effektomtale. De andre 15 verken omtalte eller vurderte virkemiddelbruken i den sammenhengen. Sistnevnte har ikke benyttet muligheten til å kommunisere erfaringer og læringsaspekter ved virkemiddelbruken til departementet.

Vi spurte også i vår spørreundersøkelsen om hva departementene og virksomhetene mener om nytten av redegjørelse for virkningene av virksomhetens leveranser (effekter) i årsrapportene. Svarene vi fikk var at 72 % av etatsstyrerne var i noen (43 %), stor (23 %) eller svært stor (6 %) grad enige i at redegjørelsen for virkningene av virksomhetens leveranser (effekter) gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. 76 % av virksomhetene var i noen (32 %), stor (29 %) eller svært stor (15 %) grad enige i det samme.

Bruk av evalueringer

Evalueringer kan også brukes i rapporteringen, blant annet til å belyse effekter. Vi registrerte bruk av evalueringer av eksterne forhold i del III i 2016 (riktignok ikke nødvendigvis for å belyse effekter). Kartleggingen viste at 51 % (35) av virksomhetene gjennomførte evalueringer av eksterne forhold i 2016.

På spørsmålet om formidling av funn fra evalueringer gjør årsrapport til et nyttig styringsdokument er svarene relativt positive: 76 % av etatsstyrerne var i noen (43 %), stor (31 %) eller svært stor (2 %) grad enige i den sammenhengen. 79 % av virksomhetene var i noen (42 %), stor (28 %) eller svært stor (9 %) grad enige i det samme.

Bruk av styringsparametere

Tildelingsbrev skal inneholde mål og styringsparametere⁴ (jf. ØR § 7). Det er derfor hensiktsmessig at virksomhetene henviser til eller bruker styringsparametere fra tildelingsbrevet i årsrapporten.

Vi kartla antall og typer styringsparametere brukt på aktivitetsnivå, produkt-/tjenestenivå og effektnivå i del III. På aktivitetsnivå kartla vi styringsparametere for kvalitet og kroner/volum. På produkt-/tjenestenivå kartla vi styringsparametere for kvalitet, kroner/volum og produktivitet. På effektnivå kartla vi styringsparametere for kroner/volum, effektivitet og effekter⁵. Med dette utgangspunktet kunne hver virksomhet anvende fra 0 til 8 typer styringsparametere i resultatrapporteringen. Kartleggingen viste at det ble brukt flest styringsparametere (627) på produkt-/tjenestenivå, 387 for kroner/volum, 175 for kvalitet og 65 for produktivitet. På aktivitetsnivå ble det brukt 353 styringsparametere, herav 276 for kroner/volum og 77 for kvalitet. På effektnivå ble det brukt færrest styringsparametere (121), herav 85 for kroner/volum, 31 for effekt og fem for effektivitet. Kroner/volum var altså den klart vanligste styringsparameteren i 2016, med hele 748 registreringer i kartleggingen. Styringsparameteren kvalitet var også mye brukt, denne typen ble registrert 252 ganger. Tabellen viser antall per type styringsparameter på aktivitets-, produkt-/tjeneste- og effektnivå.

Tabell 5.4.2: Antall og typer styringsparametere på aktivitetsnivå, produkt-/tjenestenivå og effektnivå

Antall styringsparametere, jf. resultatkjeden

	Aktiviteter	Produkter/tjenester	Effekter	Sum	
Typer styringsparametere	Kroner/volum	276	387	85	748
	Kvalitet	77	175		252
	Produktivitet		65		65
	Effektivitet			5	5
	Effekt			31	31
Sum	353	627	121		

⁴ Styringsparametere beskriver direkte eller indirekte i hvilken grad virksomheten når målene sine i en gitt periode (for eksempel et budsjettår). Styringsparametere kan være en kvantitativ størrelse eller en kvalitativ vurdering.

⁵ Med styringsparametere for effekter menes kvalitative eller kvantitative beskrivelser av de faktiske bruker- eller samfunns-effektene virksomheten arbeider for å oppnå.

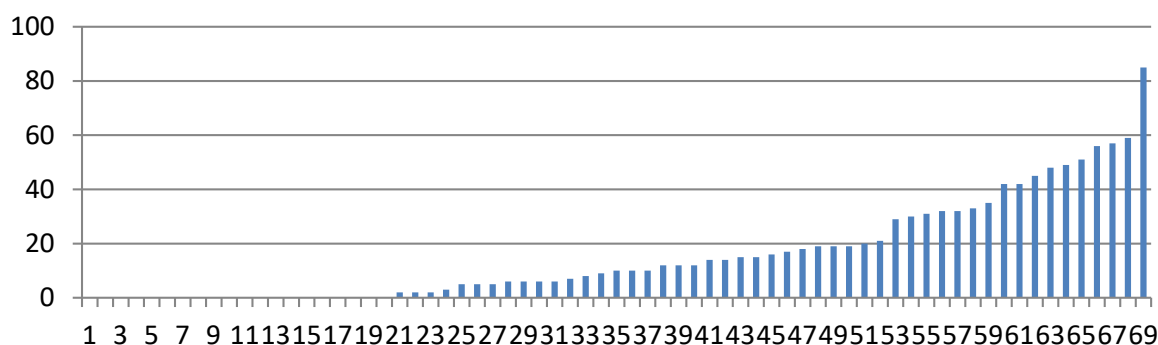
Nærmere analyse viser

- at 71 % (49 av 69 virksomheter) brukte styringsparametere i del III
- at 88 % (43 av 49) brukte styringsparametere for kroner/volum
- at 71 % (35 av 49) brukte styringsparametere for kvalitet
- at 29 % (14 av 49) brukte styringsparametere for produktivitet
- at 20 % (10 av 49) brukte styringsparametere for effekter og fire % (2 av 49) for effektivitet

I 2016 var det også meget stor variasjon i antall styringsparametere per virksomhet.

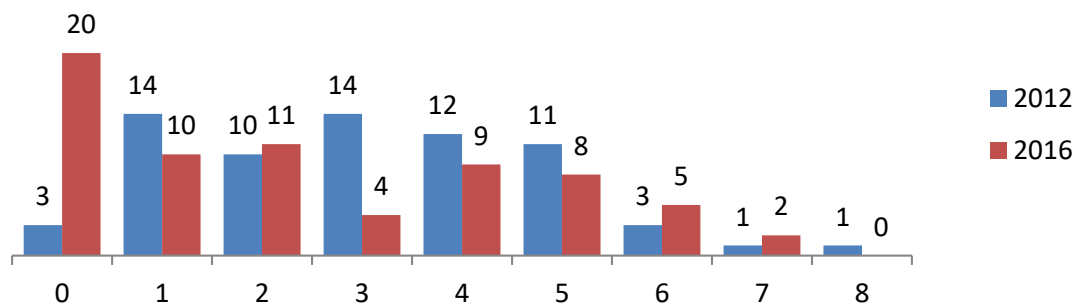
Kartleggingen viste at 29 % (20 av 69 virksomheter) ikke brukte styringsparametere i del III i 2016. Figuren nedenfor viser antall styringsparametere per virksomhet (sortert i stigende rekkefølge) i 2016.

Figur 5.4.10: Sammenligning av antall styringsparametere i del III per virksomhet i 2016

Vi har sammenlignet bruken av styringsparametere i del III i 2016 med tilsvarende bruk i 2012. Den mest markante observasjonen var nedgangen i antall virksomheter som brukte styringsparametere i del III. I 2012 ble det registrert at 96 % (66 av 69 virksomheter) brukte styringsparametere i del III. Tilsvarende for 2016 var bare 71 % (49 av 69 virksomheter). Figuren sammenligner antall virksomheter som brukte fra 0 til 8 typer styringsparametere i 2012 og 2016.

Figur 5.4.11: Sammenligning av antall typer styringsparametere (0–8) virksomhetene brukte i 2012 og 2016

Det var langt færre virksomheter som brukte styringsparametere for å beskrive i hvilken grad de hadde nådd målene sine, i 2016 enn i 2012. En mulig forklaring på dette kan være at

departementene ikke fastsatte styringsparametere i tildelingsbrevet, og at virksomhetene derfor ikke så det som hensiktsmessig å bruke styringsparametere i rapporteringen i 2016.

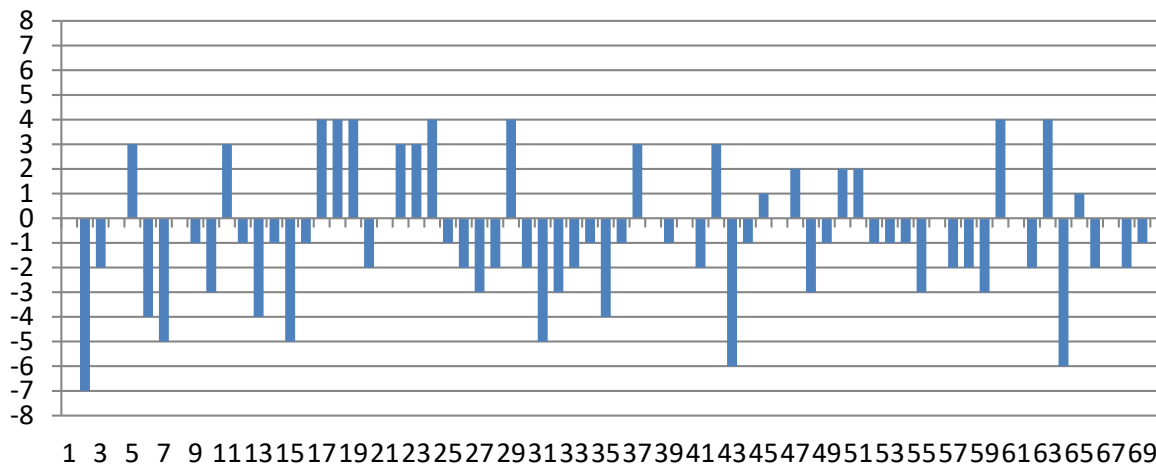
En gjennomgang av tildelingsbrevene til de 20 virksomhetene som ikke rapporterte på styringsparametere i 2016, viste

- at åtte tildelingsbrev fastsatte styringsparametere, noen mange (10, 12, 16, 25 og 50)
- at seks tildelingsbrev fastsatte resultatkrav eller resultatmål som kan tolkes som styringsparametere
- at seks tildelingsbrev ikke fastsatte styringsparametere

Den reduserte bruken av styringsparametere kan på den ene siden skyldes departementenes manglende fastsettelse av / uklarhet om styringsparametere i tildelingsbrevene, og på den andre siden virksomhetenes manglende rapportering på styringsparametere som er fastsatt i tildelingsbrevene.

Vi så også nærmere på endringene fra 2012 til 2016 per virksomhet, målt i antall typer styringsparametere som ble brukt i del III. Det viste seg at hele 59 % (41 av 69 virksomheter) brukte færre typer styringsparametere i 2016, 26 % (18) brukte flere, mens 14 % (10) brukte like mange som i 2012. Figur 5.4.12 viser utslagene. Negative tall for en virksomhet viser at virksomheten brukte færre typer styringsparametere i 2016 enn i 2012. Positive tall viser det motsatte.

Figur 5.4.12: Endring i bruken av styringsparametere i del III per virksomhet fra 2012 til 2016

Rapportering om effektiv ressursbruk

Effektiv ressursbruk er et tydelig overordnet krav i statsforvaltningen, og del III i årsrapporten er en egnet plass for omtale og vurdering av effektiv ressursbruk. I kartleggingen av 2016-årsrapportene hadde vi flere kartleggingsspørsmål for å fange opp om virksomhetene rapporterte om effektiv ressursbruk i del III:

- Var det sammenligning av ressursbruk over tid eller med andre?
- Var det sammenligning av produktivitet over tid eller med andre?
- Var det omtale eller vurdering av virkemiddelbruken i tilknytning til effektomtale?
- Var det omtale eller vurdering av om ressursbruken har vært effektiv?

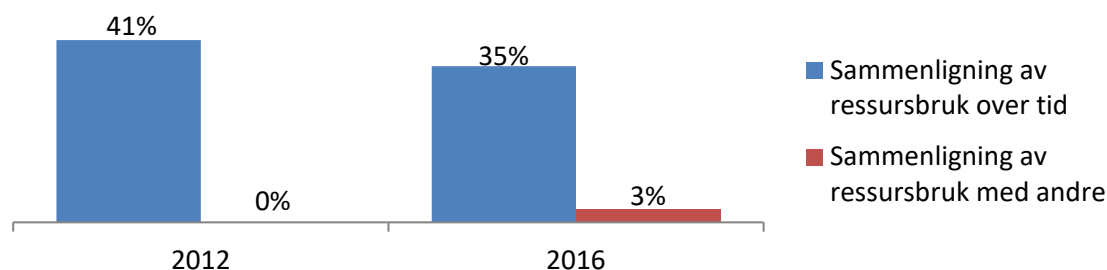
- Var det identifisert større konkrete effektiviseringstiltak?
- Var det omtale av gevinstrealisering i årsrapporten?

Sammenligning av ressursbruk

Sammenligning av ressursbruk over tid (for eksempel utviklingen av utgifter/kostnader per årsverk eller virksomhetens samlede kostnader/utgifter) kan gi indikasjoner på om virksomhetens ressursbruk er effektiv. Sammenligning av ressursbruk med andre (sammenlignbare) virksomheter kan også gi indikasjoner på om virksomhetens ressursbruk er effektiv, særlig hvis virksomhetene er i samme bransje, er av tilsvarende størrelse, har tilsvarende rolle, driver med tilsvarende aktiviteter og så videre.

Kartleggingen viste at 35 % (24 av 69 virksomheter) hadde med sammenligninger av ressursbruk over tid i del III, en nedgang sammenlignet med 2012, da 41 % hadde med slike sammenligninger i årsrapporten. Det var svært få som brukte rapporteringen til å sammenligne virksomheten med andre virksomheter. Bare tre % (to virksomheter) hadde med slike sammenligninger i del III i 2016. Det var likevel flere enn i 2012, da ingen hadde med slike sammenligninger i årsrapporten. Figuren nedenfor viser andelen virksomheter som sammenlignet ressursbruk i 2012 og 2016.

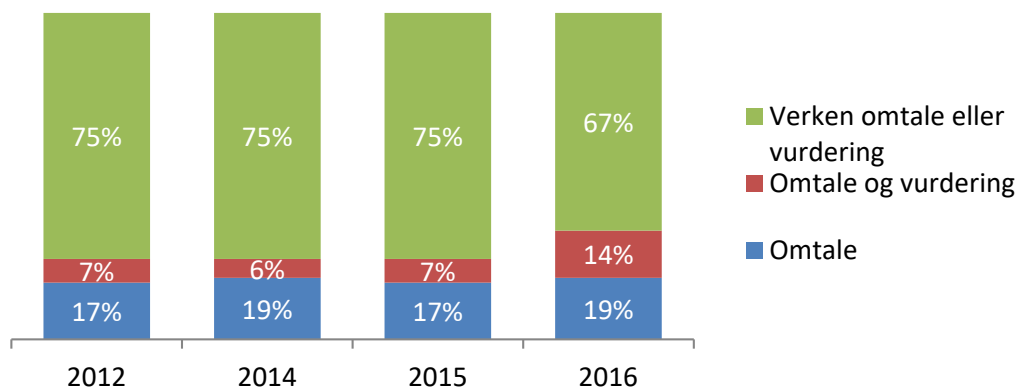
Figur 5.4.13: Andel virksomheter som rapporterte om sammenligninger av ressursbruk i 2012 og 2016

Sammenligning av produktivitet

Sammenligning av produktivitet over tid (for eksempel utviklingen av utgifter/kostnader per produkt/tjeneste) kan gi indikasjoner på om ressursbruken er effektiv. Kartleggingen viste at 33 % (23 av 69 virksomheter) omtalte (13) eller omtalte og vurderte (10) produktivitetens utviklingen over tid, for eksempel ved bruk av nøkkeltall og tidsserier. Hele 67 % hadde verken med omtale eller vurdering av produktivitetens utviklingen over tid i 2016. Det har likevel vært en positiv utvikling når det gjelder sammenligningen av produktivitet over tid siden 2012. Andelen virksomheter som omtalte og omtalte og vurderte produktiviteten over tid har økt. Figuren nedenfor viser utviklingen fra 2012 til 2016.

Figur 5.4.14: Andel virksomheter som omtalte og vurderte produktiviteten, i perioden 2012–2016

Det var svært få virksomheter som brukte rapporteringen til å sammenligne produktiviteten med andre virksomheter, i 2016. Bare fire % (tre av 69 virksomheter) hadde med slike sammenligninger i årsrapportens del III. Det var likevel noe bedre enn i 2012, da ingen virksomheter hadde det med.

Omtale/vurdering av virkemiddelbruk ved effektomtale

Det er viktig å rapportere om ønskede og oppnådde effekter i del III, jf. avsnittet «Rapportering om effekter» over. I den sammenheng er det svært relevant å omtale og vurdere virkemiddelbruken, det vil si hvordan og i hvilken grad denne gir ønsket uttelling i forhold til oppnådde effekter for brukere og samfunn. Uten denne typen drøfting kan verdifull refleksjon og læringsaspekter gå tapt eller ikke nå fram til departementet som relevant styringsinformasjon.

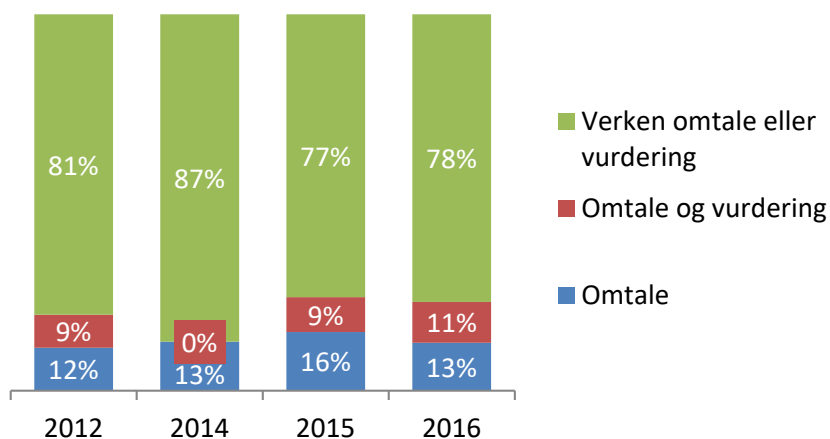
Som tidligere nevnt (jf. avsnittet «Rapportering om effekter» over) rapporterte 31 av 69 virksomheter om effekter i 2016. 52 % (16 av 31 virksomheter) omtalte (8) eller omtalte og vurderte (8) virkemiddelbruken i sammenheng med effektomtalen. Disse 16 benyttet muligheten til å kommunisere erfaringer og læringsaspekter ved virkemiddelbruken til departementet i del III. De 15 andre virksomhetene som rapporterte fakta eller beskrivelser av effekter, gjorde ikke disse vurderingene i sin årsrapport.

Omtale/vurdering av om ressursbruken var effektiv

En eksplisitt omtale eller vurdering av om ressursbruken var effektiv, i del III kan være en meget god indikator for statusen på dette området.

Kartleggingen viste at bare 24 % (15 av 69 virksomheter) hadde med en slik eksplisitt rapportering i del III. Av disse femten hadde ni omtaler, mens seks omtalte og vurderte om ressursbruken var effektiv. Hele 76 % (55) hadde verken med en omtale eller vurdering av dette temaet. Sammenlignet med tidligere år er det lite endring å spore, og dette er et klart forbedringsområde i rapporteringen. Figuren nedenfor viser utviklingen fra 2012 til 2016.

Figur 5.4.15: Andel virksomheter som rapporterte eksplisitt om effektiv ressursbruk, i perioden 2012–2016

Effektiviseringstiltak

Rapportering om effektiviseringstiltak kan være en god indikator på om virksomheten er opptatt av effektivisering, og med det effektiv ressursbruk.

Kartleggingen viste at 38 % (26 av 69 virksomheter) rapporterte om større effektiviseringstiltak i del III i 2016, mens 62 % (43) ikke gjorde det.

Omtale av gevinstrealisering

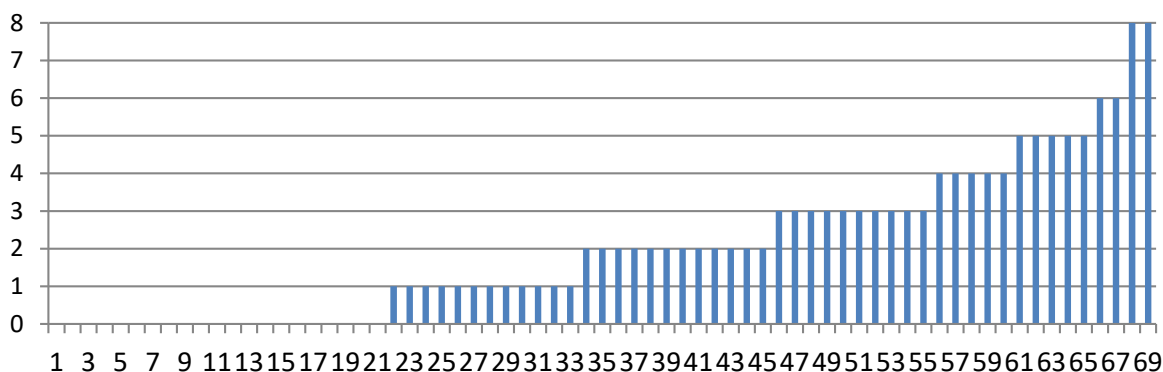
Gevinstrealisering er gjerne relatert til effektivisering. Omtale av gevinstrealisering kan derfor være relevant i rapporteringen om effektiv ressursbruk.

Kartleggingen av årsrapportene for 2016 viste at 19 % (13 av 69 virksomheter) omtalte gevinstrealisering internt i virksomheten. Syv av disse omtalte også gevinstrealisering utenfor virksomheten, mens to kun omtalte gevinstrealisering utenfor virksomheten alene. Fire av fem virksomheter nevnte ikke gevinstrealisering (som begrep) i del III av årsrapporten i 2016.

Samlet om rapporteringen av effektiv ressursbruk

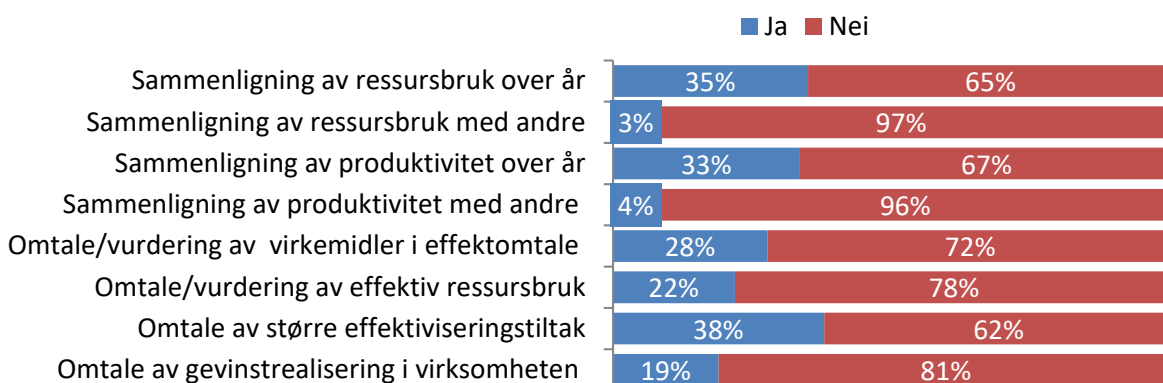
Ovenfor har vi redegjort for omfanget på rapporteringen om effektiv ressursbruk i 2016. 70 % (48 av 69 virksomheter) brukte én eller flere av de åtte nevnte måtene å rapportere om effektiv ressursbruk på i 2016. Men 30 % (21 virksomheter) brukte ingen av disse åtte måtene til å belyse effektiv ressursbruk i virksomheten. To virksomheter brukte alle åtte måtene. Figuren nedenfor viser bredden i omtale/vurdering av effektiv ressursbruk (fra 0 til 8 måter) per virksomhet i del III i 2016.

Figur 5.4.16: Sammenligning av antall måter (0–8) virksomhetene brukte til å belyse effektiv ressursbruk på

Figuren nedenfor sammenfatter andelen virksomheter som på ulike måter, indirekte og direkte, tok opp effektiv ressursbruk i del III i årsrapporten for 2016.

Figur 5.4.17: Andel virksomheter som rapporterte om effektiv ressursbruk på ulike måter i 2016

Selv om 70 % av virksomhetene på en eller annen måte rapporterte om effektiv ressursbruk i 2016, var rapporteringen begrenset i omfang. 30 % av virksomhetene hadde ikke med omtale eller vurdering av effektiv ressursbruk i det hele tatt i 2016. Kartleggingen viser at omtale og vurdering av effektiv ressursbruk er et forbedringsområde for de fleste virksomhetene.

5.5 Del IV Styring og kontroll i virksomheten

Det følger av bestemmelsene punkt 1.5.1, jf. punkt 2.3.3, at årsrapporten skal inneholde en del IV som går under benevnelsen *Styring og kontroll i virksomheten*. Formålet med innholdet i del IV er å gi departementet en status for virksomhetens styrings- og støttesystemer og eventuelt mer utdypende informasjon om behovet for eller allerede gjennomførte endringer i disse systemene. Systemene kan omfatte forhold som risikovurderinger, internkontroll, budsjett og regnskap, prosjekt- og porteføljestyling med videre. Informasjonen om systemene skal gi departementet et grunnlag for å vurdere om virksomheten har god internstyring og tilfredsstillende internkontroll.

Informasjonen er et ledd i virksomhetenes ivaretagelse av departementets overordnede ansvar, jf. blant annet bestemmelsene om økonomistyring i staten punkt 1.5.2 bokstav b. Departementet har et påseansvar, og virksomheten har et tilsvarende ivaretagelsesansvar. Det forventes derfor ikke at virksomheten gir fullstendige redegjørelser for sine styrings- og internkontrollsystemer, men en status for systemene med referanse til at disse er gjennomgått etter bestemte kriterier. Tanken er at detaljeringen skal skje i styringsdialogen. I del IV forventes det også rapportering på spesielle forhold som departementet har bedt om en særskilt redegjørelse for. Det kan være faste punkter eller forhold som gjelder særskilt for året.

I DFØs veiledningsmateriell utfordrer vi virksomhetene til å strukturere innholdet i tråd med ovennevnte, samtidig som vi minner dem om økonomiregelverkets krav til virksomhetene om å redegjøre for «andre forhold av betydning for departementets styring og kontroll» når det er hensiktsmessig, slik at ivaretagelsesansvaret oppfylles etter intensjonen med del IV. Dette var utgangspunktet for gjennomgangen av 2016-rapportene og til dels 2014- og 2015-rapportene. Her er status og hovedfunn i gjennomgangen av årsrapportene for 2016 og utviklingen siden 2012:

- Det er fortsatt 18 % av virksomhetene som ikke har noen form for omtale av virksomhetens interne styringssystemer. Dette utgjør riktignok en halvering siden 2012.
- Det er fortsatt 33 % av virksomhetene som ikke har noen form for omtale av virksomhetens internkontroll. Dette utgjør riktignok en halvering siden 2012.
- Selv med mer enn en dobling i antallet fra 2012, er det kun 30 % av virksomhetene som gir en vurdering av styrings- og internkontrollsystemene etter intensjonen, i del IV i 2016.
- 88 % av virksomhetene omtaler sine risikovurderinger. Dette utgjør en økning siden 2012.
- Det er en markant økning i antall virksomheter som omtaler styringssvikt, feil og mangler i 2016, sammenlignet med de lave tallene for 2012.
- Andelen som omtaler rene administrative forhold, er stabil på et høyt nivå, 88 %, mens andelen som også gir en vurdering av forholdene, ligger på et lavt nivå, 26 %.
- Andelen som omtaler og vurderer merknader fra Riksrevisjonen, er stabil gjennom perioden etter at de nye kravene trådte i kraft. For 2012-rapportene var det bare om lag halvparten som hadde omtale av Riksrevisjonssaker. Antallet som vurderer, er økende, men relativt lavt, ti %.
- Andelen som omtaler fellesføringer, er betydelig redusert siden 2012, mens andelen som vurderer, er stabil på om lag 25 %.

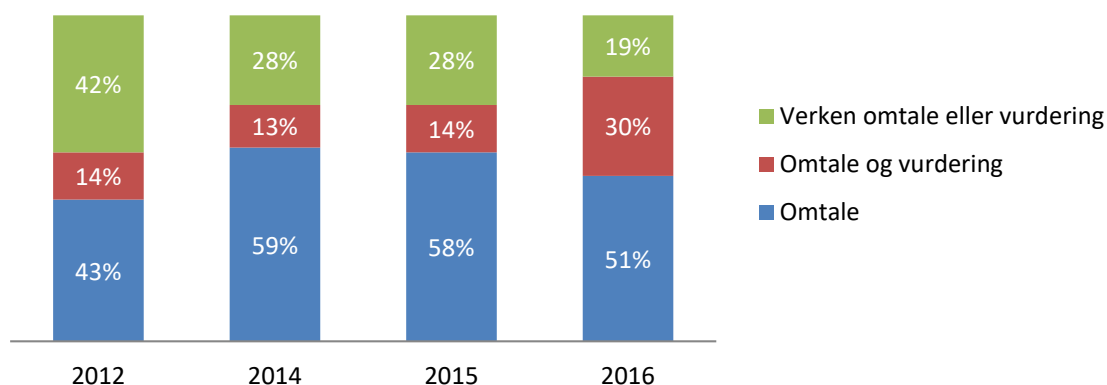
Svarene fra spørreundersøkelsen om årsrapporten kompletterer bildet som kartleggingen gir. Hoveddelen av respondentene mener at årsrapporten er en egnet arena for å omtale interne styrings- og internkontrollforhold, men verdien av eksisterende rapportering vurderes imidlertid noe lavere både av departementene og virksomhetene.

Virksomhetenes omtale av opplegg for intern styring og internkontroll

Vi ønsket først og fremst å kartlegge utviklingen i virksomhetenes omtale og vurderinger av

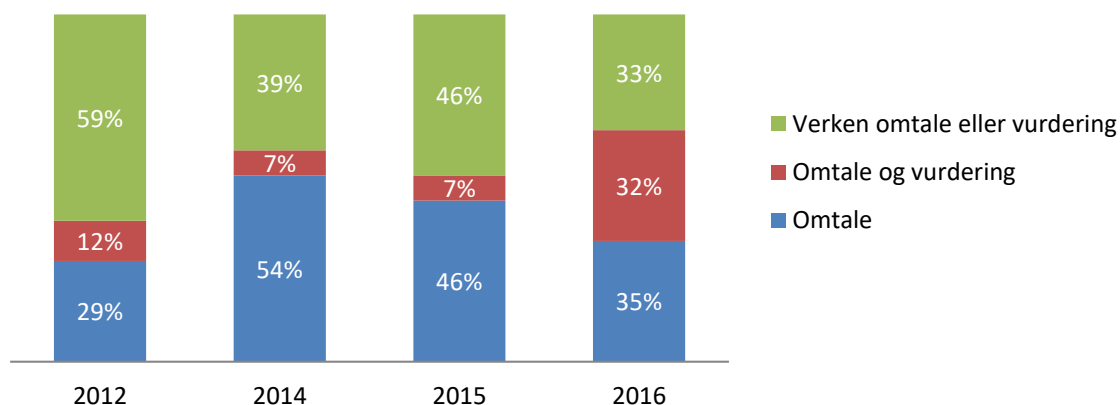
egne systemer/opplegg for henholdsvis intern styring og internkontroll. Gjennomgangen viser at det i 2016 er færre virksomheter enn i 2012 som ikke har noen omtale eller vurdering av egne styringssystemer i det hele tatt. Den samme positive utviklingen gjelder for omtale og vurdering av internkontroll. Selv om denne utviklingen fra 2012 i seg selv er positiv, er det grunn til å merke seg at det fortsatt er 18 % som ikke skriver om virksomhetens interne styring, og hele 33 % som ikke direkte omtaler internkontrollen i virksomheten. Det er et skuffende resultat gitt intensjonen med å innføre et eget fast rapporteringskapittel på det i årsrapporten.

Figur 5.5.1: Omtales/vurderes virksomhetens opplegg for intern styring?

Under halvparten av dem som skriver om intern styring i 2016, gjør også en vurdering (21 av 56, eller 37,5 %). Tilsvarende tall for omtale av internkontroll er 22 av 46, eller 47,8 %. Den viktigste observasjonen er, som grafene nedenfor viser, at kun om lag 30 % av de statlige virksomhetene vurderer virksomhetens interne styring og internkontroll i årsrapporten e for 2016 slik intensjonen med del IV er.

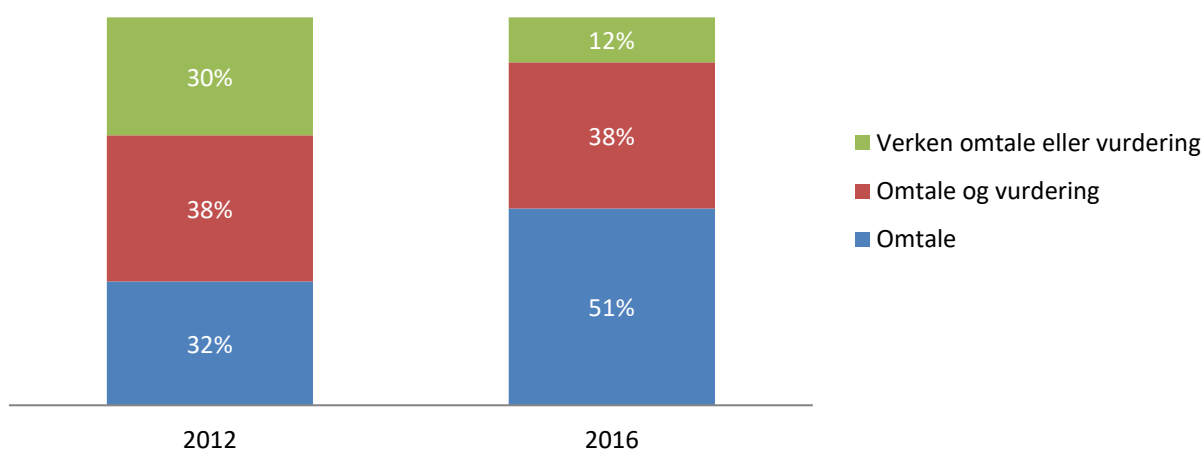
Figur 5.5.2: Omtales/vurderes virksomhetens opplegg for internkontroll?

Da vi gikk gjennom nullpunktanalysene for 2012-rapportene, merket vi oss at mange virksomheter la vekt på å omtale risikovurderinger, selv om de ikke hadde en samlet omtale av opplegget for virksomhetens styrings- og internkontrollsystemer. Denne trenden er noe

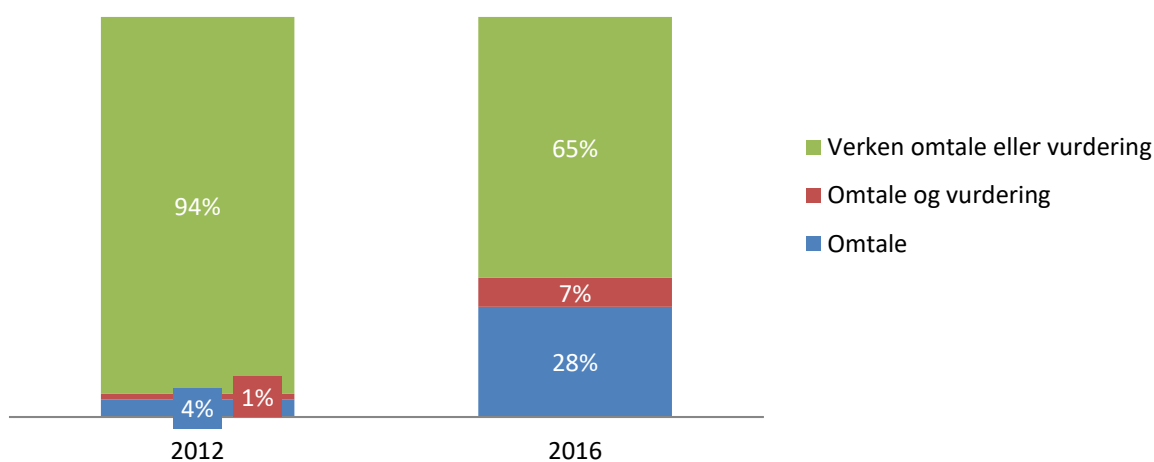
forsterket i 2016. Det er kun et fåtall av virksomhetene som ikke har noen omtale av risikovurderinger i det hele tatt, 8 av 69, noe som er mer enn en halvering siden 2012. Den samme andelen, ca. 38 %, gir imidlertid en vurdering av virksomhetens risikovurderinger. Resten av virksomhetene begrenser seg til en omtale.

Figur 5.5.3: Omtales/vurderes virksomhetens risikovurderinger?

Vi ønsket også å se om innføringen av kravet om å ha en egen del i årsrapporten som omtaler styring og kontroll i virksomheten, kunne ha gitt en økning i omtalen av rene styringssvikt, feil og/eller mangler. Figuren nedenfor viser en betydelig økning i antall virksomheter som omtaler slike forhold, fra beskjedne 4 % i 2012 til 27,5 % i 2016. Det er samtidig få som vurderer forholdene. Trolig vil de som nevner slike forhold, ønske å gi vurderingene i en dialog framfor skriftlig i en publisert årsrapport. Det er helt i tråd med anbefalingene fra DFØ om arbeidsdelingen mellom årsrapport som dokument og det styringsdialogen skal inneholde.

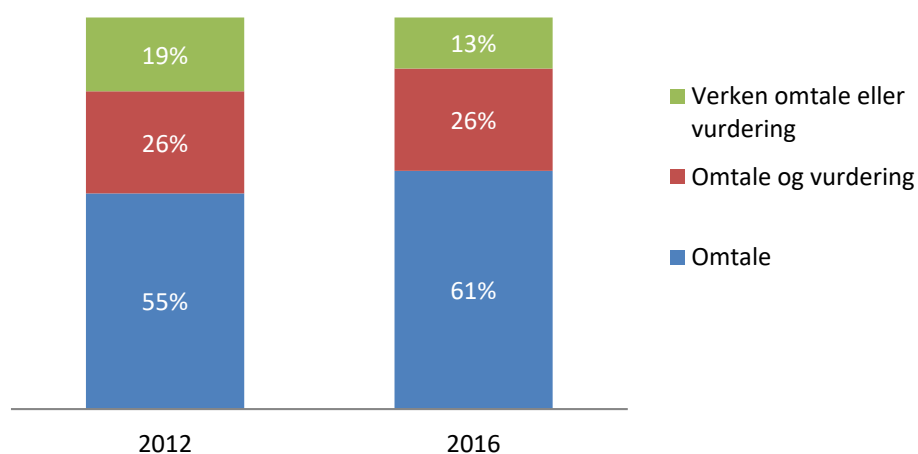
Figur 5.5.4: Omtales/vurderes eventuell styringssvikt, feil og mangler?

Omtale og vurdering av administrative forhold i virksomheten.

Svært mange virksomheter har tradisjonelt omtalt rene administrative forhold i virksomheten eller rapportert på gjennomføring av tiltak knyttet til administrative forhold. Rapporteringen framkommer ofte i form av statistikk. Det er grunn til å merke seg at mange legger denne delen av årsrapporten i vedlegg, jf. erfaringer DFØ har fra annet hold. Våre funn viser liten forskjell mellom 2012 og 2016 i graden av omtale og ingen forskjell i antallet som vurderer disse forholdene. Det er fortsatt kun 26 % av virksomhetene som finner grunn til å gi en vurdering, tross det høye antall som omtaler administrative forhold. Det kan si noe om vesentlighetsaspektet ved de forhold som de likevel omtaler i årsrapporten og reiser spørsmål om det er en ønsket status for slike omtaler.

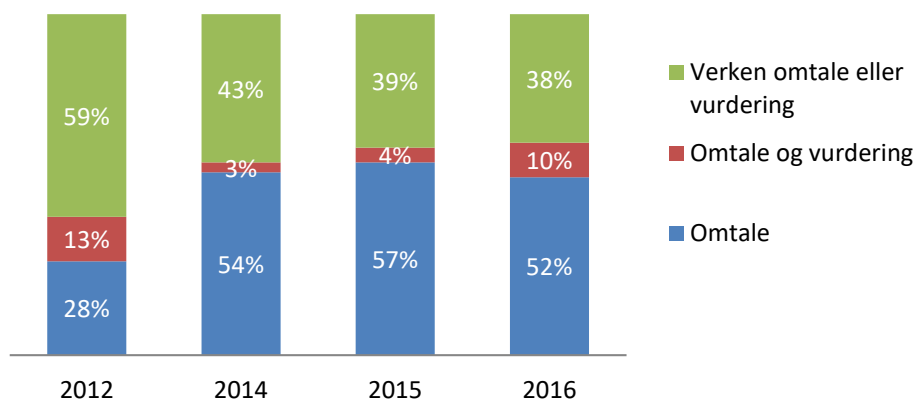
Figur 5.5.5: Omtales/vurderes andre administrative forhold/oppdrag i virksomheten?

Omtale og vurdering av revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen

Da vi så nærmere på virksomhetenes omtale av merknader fra Riksrevisjonen og oppfølgingen av disse, var den mest markante observasjonen at antall virksomheter som har en referanse til Riksrevisjonens merknader, ble fordoblet i perioden fra 2012 til 2016, fra 19 til 36. Tilsvarende er det nesten en halvering i antall virksomheter som ikke nevner Riksrevisjonen i det hele tatt, fra 41 til 26. Det er også en klar økning i antallet som vurderer forholdene, men prosentandelen er lav, ca. ti %. Det bemerkes at de tilsvarende tallene for 2012 er tilnærmet like. Disse observasjonene må vurderes opp mot det forhold at det ikke er alle virksomheter som har fått merknader fra Riksrevisjonen eller krav fra departementet om å rapportere på forholdet, uavhengig av om de har mottatt merknader eller ikke. Vi har heller ikke skilt mellom de som omtaler konkrete merknader, og de som skriver at de ikke har mottatt merknader fra Riksrevisjonen, enten etter et generelt krav fra departementene eller på eget initiativ. Det er vanskelig å vurdere om status er der den bør være ettersom vi da må kjenne til hvorvidt det er forhold Riksrevisjonen har tatt opp som burde vært nevnt. Økningen i referanser til Riksrevisjonens vurderinger må likevel betraktes som positivt.

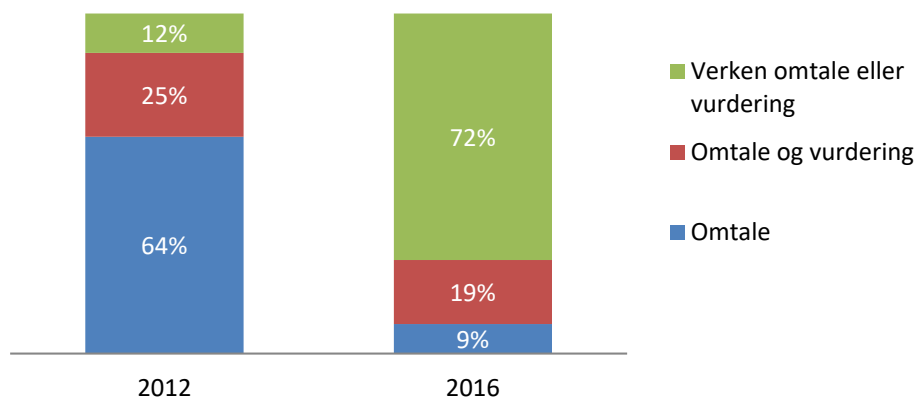
Figur 5.5.6: Omtales/vurderes revisjonsmerknader for Riksrevisjonen?

Omtale og vurdering av fellesføringer for staten

Veldig mange av observasjonene som ble registrert for 2012-rapportene, handlet om omtale av oppfølgingen av fellesføringer. 88 % av virksomhetene hadde slik omtale i 2012. I 2016 er dette tallet redusert, til 28 %. Dette må leses i lys av at antall fellesføringer er endret i perioden, og at virksomhetene trolig har kvittert ut oppfølgingen muntlig eller i vedlegg til årsrapporten. Det er uvisst om årsaken ligger i at fellesføringenes plass i tildelingsbrevet og relevans for den enkelte virksomhet har påvirket innholdet i del IV.

Figur 5.5.7: Omtales/vurderes fellesføringer for staten?

I spørreundersøkelsen ble det stilt tre spørsmål som går direkte på innholdet i del IV. Her ser vi at både departementene (69 %) og virksomhetene (65 %) vurderer årsrapporten som en svært egnet kanal for rapportering på forhold som gjelder intern styring og kontroll i virksomheten. Videre er det positive tilbakemeldinger på verdien årsrapportens del IV har per i dag, selv om skåren er lavere enn det vurderingen av potensialet tilsier – av etatsstyrerne svarer 50 % at den har stor eller meget stor verdi og 42 % at den har noe verdi. Kun 8 % svarer at den har lav verdi. Dette står i noe kontrast til det lave antallet som, ifølge DFØs faglige vurderinger, har det innholdet som del IV inviterer til. Det kan tyde på at det

fortsatt er en vei å gå, og at det fortsatt er behov for å avklare utformingen av og innholdet i del IV.

På spørsmål om det er enkelt å lage en hensiktsmessig del IV, svarer 43 % av virksomhetene at det er enkelt, 46 % at det er middels vanskelig, mens kun 11 % svarer at det er vanskelig. Det bekrefter bilde på at del IV fortsatt er en del av årsrapporten som krever mer drøfting mellom departement og virksomhet om innholdet i redegjørelsene og detaljeringsnivået på dette.

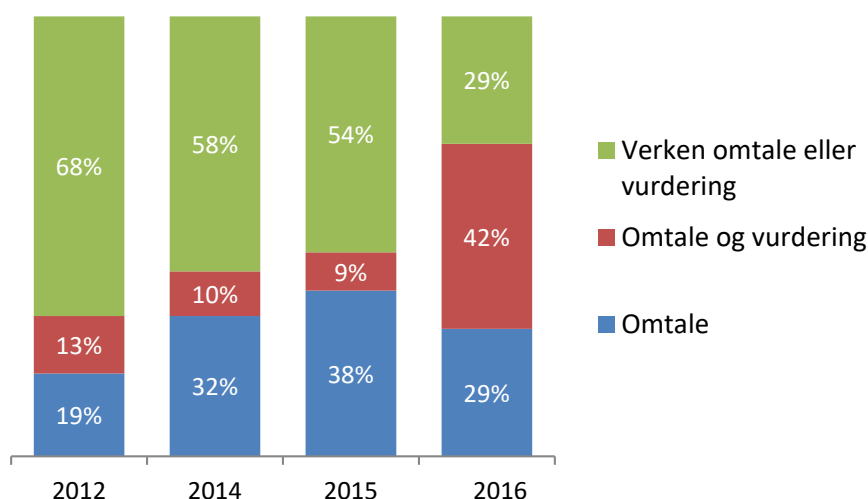
5.6 Del V: Vurdering av framtidsutsikter

Økonomireglementet § 9 stiller krav om at virksomhetene skal planlegge i et flerårig perspektiv. Årsrapporten skal plassere ett års virksomhet i et større bilde, jf. også bestemmelsene punkt 2.3.1 om planlegging. Det følger videre av bestemmelsene punkt 1.5.1, jf. punkt 2.3.3, at årsrapporten skal inneholde en del V som går under benevnelsen *Vurdering av framtidsutsikter*.

Omtale av interne forhold som kan påvirke evnen til å løse samfunnsoppdraget

Vi ser en økning i antallet virksomheter som har omtaler av interne forhold i del IV i årsrapportene for 2014 og 2105. Deretter ser vi en konvertering til en kraftig økning i antall virksomheter som gir vurderinger av slike forhold i årsrapportene for 2016. I 2012 var antallet vurderinger kun 13 % (9 av 69) av årsrapportene. Tilsvarende tall for 2016 var 42 % (29 av 69) av undersøkte årsrapporter. Dette er en positiv utvikling som kan tolkes som en skrittvis læring og tilpasning i bruken av denne delen og årsrapporten som et grunnlag for en mer strategisk styringsdialog.

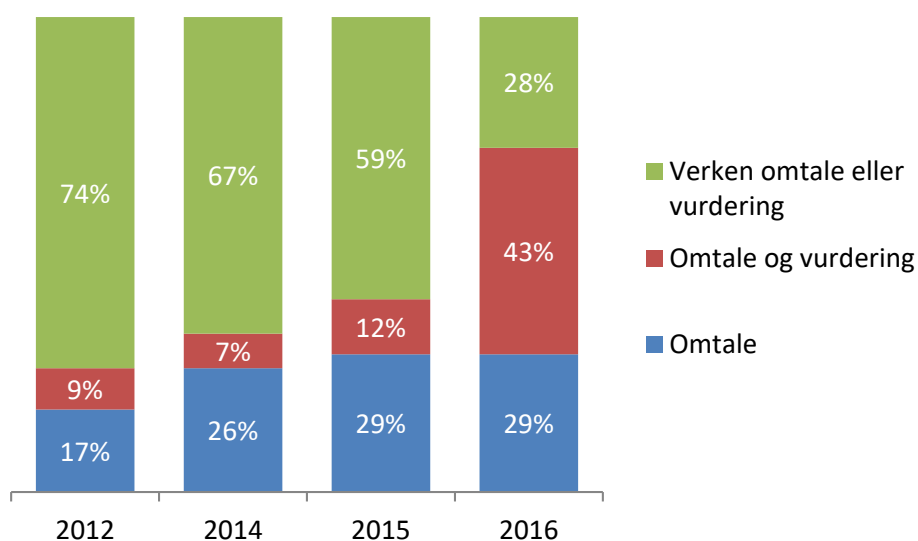
Figur 5.6.1: Omtales/vurderes interne forhold som kan påvirke evnen til å løse samfunnsoppdraget (oppnå resultater på sikt)?

Omtale av eksterne forhold som kan påvirke evnen til å løse samfunnsoppdraget

Sammenholdt med figur 4.6.1 viser denne figuren en lignende utvikling over tid med små differanser. I 2012 inneholdt 9 % (6 av 69) av årsrapportene en vurdering knyttet til tallmaterialet. Tilsvarende tall for 2016 var 44 % (30 av 69). Dette er en positiv utvikling, og som det framgår i figur 5.6.2 synes dette å være et uttrykk for en modningsprosess i virksomhetene med hensyn til bruk av del V på samme måte som omtale av de interne forholdene. En nærmere vurdering av hvor konkrete forholdene er eller hvor konkrete vurderingene må til for å kunne konkludere på om slikt innhold har relevans for styringsdialogen mellom departementet og den enkelte virksomhet.

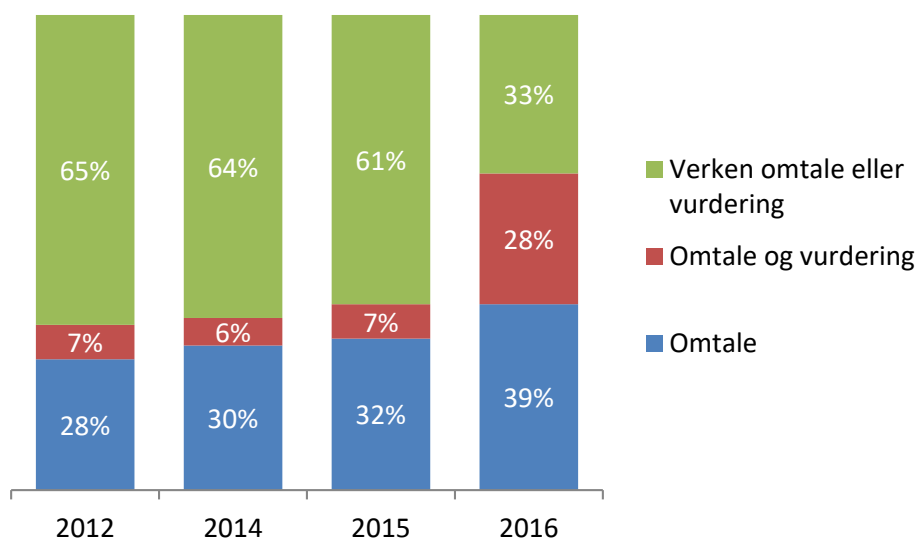
Figur 5.6.2: Omtales/vurderes eksterne forhold (for eksempel regelverksendringer) som kan påvirke evnen til å løse samfunnsoppdraget?

Virksomhetens forslag til framtidige satsinger/prioriteringer

I 2012 inneholdt 7 % (5 av 69) av årsrapportene en vurdering av virksomhetens forslag til framtidige satsinger/prioriteringer. I 2016 gjaldt dette 28 % (19 av 69) av årsrapportene. Figur 5.6.3 indikerer at utviklingen går mot at virksomhetene i stadig større grad vektlegger fokus og satsing på framtidige aktiviteter som de ønsker å prioritere i samarbeid med departementet.

Figur 5.6.3: Omtales/vurderes forslag til framtidige satsinger/prioriteringer?

Når det gjelder del V, er det for alle spørsmål en positiv utvikling, spesielt med hensyn til vurderinger. Det er et gjennomgående trekk at antall vurderinger for 2016 viser en spesielt høy vekst sammenholdt med de foregående observasjonsårene. Dette er en indikasjon på at virksomhetene har tatt innover seg intensjonen med del V og mulighetene til å gjøre årsrapporten til et mer framoverrettet dokument og bedre bruk av denne delen.

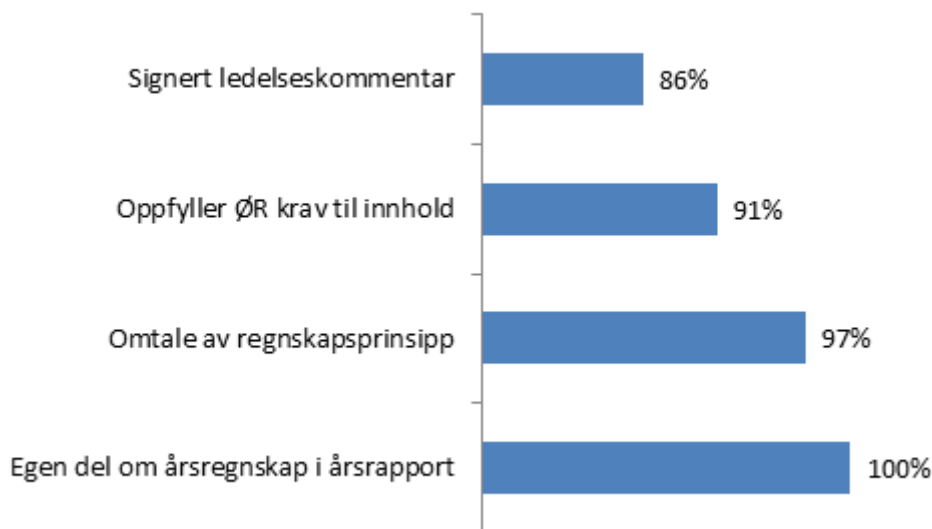
Det er grunn til å anta at departementene hilser denne utviklingen velkommen for videreutvikling av en strategisk styringsdialog. Det gir incitament til at virksomhetene blir mer framtidsorienterte i inngangen til styringsdialogen. Likevel synes det å gjenstå noe i utformingen av del V med hensyn til å gjøre beskrivelsen av interne/eksterne forhold mer konkret. Dette vil kunne øke innholdets styringsverdi.

I spørreundersøkelsen svarer hele 48 % av departementene og 57 % av virksomhetene at del I og V samlet i stor grad eller svært stor grad har gitt ledelsen større eierskap til årsrapporten. Svært få mener det helt motsatte.

5.7 Del VI Årsregnskap

- Alle årsrapportene inneholder en egen del om årsregnskap. I 2012 inneholdt 74 % av årsrapportene en samlet framstilling av årsregnskapet.
- 91 % av regnskapsdelene oppfyller bestemmelsenes krav til hvilke deler et årsregnskap skal bestå av. I 96 % av årsrapportene var det mulig å finne fram til informasjonen som skal inngå i årsregnskapet, gjennom opplysninger i selve årsrapporten eller annen lett tilgjengelig informasjon.
- 86 % av ledelseskomentarene er signert av virksomhetsleder.
- 97 % av årsregnskapene inneholder omtale av benyttede regnskapsprinsipper, mot 36 % i 2012.

Figur 5.7.1: Sammenfatning av status for del VI i 2016

Inneholder årsrapporten en egen del om årsregnskap?

Det følger av bestemmelsene om økonomistyring i staten (bestemmelsene) punkt 1.5.1 at årsrapporten skal inneholde en del VI som går under benevnelsen Årsregnskap. Alle de kartlagte årsrapportene inneholder årsregnskap. I ett tilfelle er årsregnskapet benevnt del VII og ikke del VI.

Oppfylles kravene til hvilke deler et årsregnskap skal bestå av?

I bestemmelsene punkt 3.4.1 stilles det krav til hva virksomhetens årsregnskap med noter skal inneholde. Årsregnskapet består av ledelseskommentarer, en oppstilling av bevilgningsrapporteringen og en oppstilling av artskontorrapporteringen. Dersom virksomheten avlegger årsregnskapet etter de statlige regnskapsstandardene (periodiseringsprinsippet), skal årsregnskapet i tillegg inneholde en oppstilling av virksomhetsregnskapet. Forvaltningsorganer med særskilte fullmakter til bruttoføring utenfor statsbudsjettet (nettobudsjetterte virksomheter) skal avlegge årsregnskapet etter de statlige regnskapsstandardene, og oppstillingen av artskontorrapporteringen inngår ikke i et slikt årsregnskap, jf. bestemmelsene punkt 3.4.4.

Som omtalt over viser kartleggingen at alle årsrapportene inneholder en egen del om årsregnskap. I 2012 inneholdt 74 % av årsrapportene en samlet framstilling av årsregnskapet. Kartleggingene viser at innføringen av kravet om en del VI om årsregnskap har medført en økning i andelen årsrapporter som inneholder en samlet framstilling av årsregnskapet. Kartleggingen viser også at delen om årsregnskap er komplett i 62 av 69 årsrapporter, i den forstand at årsrapportene oppfyller bestemmelsenes krav til hvilke deler et årsregnskap skal bestå av. For fem virksomheter mangler del VI en oppstilling av bevilgningsrapporteringen og en oppstilling av artskontorrapporteringen. For tre av disse opplyses det at disse oppstillingene ligger i vedlegg. I to av disse tre tilfellene er vedleggene en del av årsrapporten og derfor ikke vanskelige å finne. I det siste av disse tre tilfellene er vedlegget ikke en del av årsregnskapet, men publisert på samme sted som årsregnskapet, så det er heller ikke vanskelig å finne. For én virksomhet mangler noter i delen om årsregnskap. Det opplyses at notene finnes i vedlegg, men vedlegget er ikke del av

årsrapporten og heller ikke publisert sammen med årsrapporten. Dermed er det ikke mulig for en ekstern regnskapsleser å finne fram til notene. For én virksomhet benyttet ikke begrepet ledelseskomentar, men del VI innledes med en tekstdel som har et innhold som synes å være i overensstemmelse med bestemmelsenes krav til innhold i ledelseskomentar. I tre av 69 årsrapporter er det altså ikke mulig å finne informasjon som skal inngå i årsregnskapet, gjennom opplysninger i selve årsrapporten eller offentlig tilgjengelig informasjon som årsrapporten henviser til.

Kartleggingen tyder på at statlige virksomheter har innrettet seg etter bestemmelsenes krav til innhold i årsregnskapet. Reguleringen av hva et årsregnskap skal bestå av har derfor ført til at departementer, virksomheter og andre interessenter har et enkelt tilgjengelig grunnlag for å gjøre sammenligninger over år, både i én og samme virksomhet og på tvers av statlige virksomheter. Som omtalt i del III er sammenligninger i den samme virksomheten over år vanlig, men sammenligninger på tvers av virksomheter skjer sjelden. Spørreundersøkelsen bekrefter dette. Ca. 70 % mener at årsrapporten i svært liten eller liten grad er et nyttig styringsdokument for resultatoppfølging når det gjelder sammenligninger på tvers av virksomheter. Til sammenligning mener bare 12-13 % at årsrapporten i svært liten eller liten grad er et nyttig styringsdokument for resultatoppfølging når det gjelder sammenligninger av resultater fra år til år i samme virksomhet.

Er årsregnskapet signert av virksomhetsleder?

Det følger av bestemmelsene punkt 3.4.1 femte avsnitt at årsregnskapet avlegges ved virksomhetsleders signatur på ledelseskomentarene til årsregnskapet. Kravet innebærer at virksomhetsleder må skrive navnet sitt under ledelseskomentaren. 86 % (59 av 69) av årsrapportene inneholder virksomhetsleders signatur på ledelseskomentarene. I to tilfeller har styret signert, i ett tilfelle styreleder, i fem tilfeller er navnet til styreleder oppført, men uten signatur, og i to tilfeller er det ingen signatur, og navnet til daglig leder står heller ikke oppført under ledelseskomentaren. Tilsvarende tall i 2012 var 28 %. Signaturkravet skal tydeliggjøre virksomhetsleders ansvar for årsregnskapet, og det er positivt at det er en betydelig økning i antall årsregnskaper som er signert av virksomhetsleder, fra 2012 til 2016.

Inneholder årsregnskapet opplysninger om hvilke regnskapsprinsipper som er benyttet?

I bestemmelsene punkt 3.4.1 kreves det at årsregnskap med noter skal utarbeides i tråd med bestemmelsene, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra overordnet departement. R-115 punkt 4.6.1 krever at virksomheten skal utarbeide en felles prinsippnote for oppstillingene av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen som skal dokumentere de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet. For virksomheter som avlegger årsregnskap etter de statlige regnskapsstandardene, skal det i tillegg utarbeides en separat prinsippnote til oppstillingen av virksomhetsregnskapet. 97 % (67 av 69) av de undersøkte årsrapportene inneholder opplysninger om hvilke regnskapsprinsipper som er benyttet. En av årsrapportene som ikke inneholder disse opplysningene, har noter i vedlegg til årsrapporten. Vedlegget er ikke en del av årsrapporten og er heller ikke publisert sammen med årsrapporten, og dermed har det ikke vært mulig å undersøke om notevedlegget inneholder noen prinsippnote. I 2012 inneholdt bare 37 % av de undersøkte årsrapportene omtale av anvendt regnskapsprinsipp. Kravet om at det skal opplyses om hvilke

regnskapsprinsipper som benyttes, er innført for at regnskapsleseren skal få informasjon om dette, Det er positivt at det er en betydelig økning i antall årsregnskap som inneholder opplysninger om benyttede regnskapsprinsipper.

Henger opplysningene i årsregnskapet sammen slik de skal?

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og oppstillingen av artskontorapporteringen er to ulike måter å stille opp kontantinformatjon på for bruttobudsjetterte forvaltningsorganer. Manglende samsvar mellom disse oppstillingene kan gi en indikasjon på manglende regnskapsforståelse. Den første oppstillingen sorterer etter kapittel/post basert på bokføring på statskonto og sammenligner med gitt bevilgning. Den andre oppstillingen sorterer etter art basert på bokføring på artskonto og viser sammenligningstall for fjoråret. Tallet på linjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» i oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og i oppstillingen av artskontorapporteringen skal selvsagt være det samme, siden oppstillingene bare presenterer samme informasjonen på to ulike måter. Det er 61 bruttobudsjetterte forvaltningsorganer og forvaltningsbedrifter i utvalget som har begge oppstillinger. Kartleggingen viser at denne linjen er lik i 90 % (55 av 61) av de undersøkte årsrapportene. Av de resterende seks mangler oppstillingene i to tilfeller, og i tre tilfeller er avviket under 1000 kroner. I det siste tilfellet var imidlertid avviket på over 200 millioner kroner⁶. I staten er det krav om bruk av elektronisk regnskapssystem. Det er overraskende at det ikke er 100 % samsvar i alle kartlagte årsrapporter.

Det kan gjøres en tilsvarende kontroll for sumlinjen «Mellomværende med statskassen» i oppstillingen av artskontorapporteringen, at den stemmer med regnskapslinjen «Mellomværende med statskassen» i oppstillingen av bevilgningsrapporteringen. Samme tall skal også inngå i noten som viser sammenhengen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen. Det er samsvar i 86 % (52 av 61) av de undersøkte årsrapportene. I fem av de resterende ni årsrapportene mangler en eller flere av oppstillingene og noten. I to årsrapporter er det avvik mellom tallene i oppstillingene og i notene, i én årsrapport er det avvik mellom oppstillingene, og i den siste årsrapporten er det avvik både mellom oppstillingene og noten. Ut fra sammenhengene i regnskapet forventet vi at det skulle være avvik i de samme årsrapportene som hadde avvik mellom tallene for netto rapportert til bevilgningsregnskapet nevnt ovenfor, og at avviksbeløpet skulle være det samme. Dette var imidlertid tilfelle bare i én av de fire aktuelle årsrapportene.

Spørreundersøkelsen

Det følger av § 12 i reglementet for økonomistyring i staten (reglementet) at alle virksomheter har plikt til å føre regnskap, og at regnskapet skal gi grunnlag for kontroll med disponeringen av gitte bevilgninger og grunnlag for analyser av virksomhetens aktiviteter.

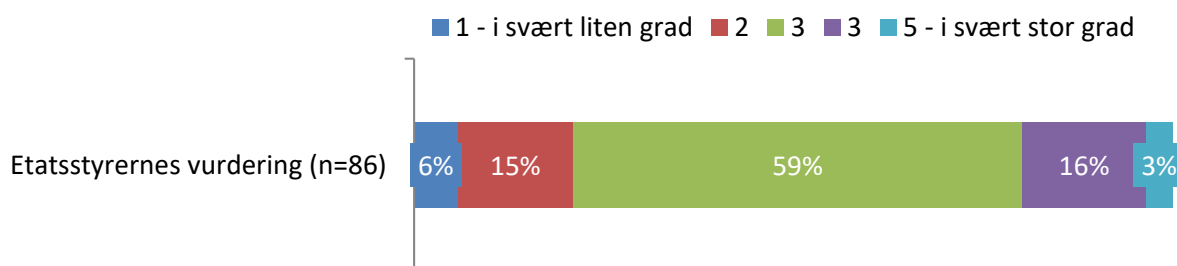
Departementene ble spurt om i hvilken grad oppstillingen av bevilgningsrapporteringen i årsregnskapet oppfyller målet om å gi grunnlag for kontroll med disponeringen av gitte bevilgninger, jf. reglementet § 12. Spørreundersøkelsen viser at departementene er nokså fornøyd med denne oppstillingen, i og med at 47 % mener at oppstillingen av

⁶ Da virksomheten ble spurt om hva avviket skyldtes, viste det seg at det var en makro i en tabell som gjorde at tallet i virksomhetens publiserte årsregnskapet ble feil. Feilen ble rettet.

bevilgningsrapporteringen i svært stor eller stor grad oppfyller dette målet, mens 17 % mener at den i svært liten eller liten grad gjør det.

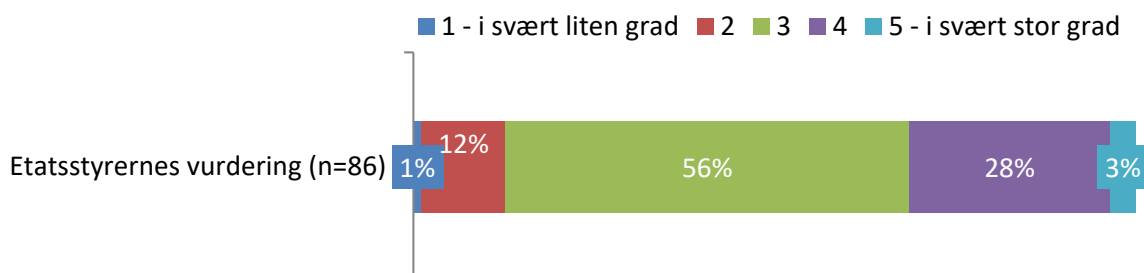
Artskontorrapporteringen er en oppstilling som viser hvordan tall rapportert til statsregnskapet (kontantrapporteringen) fordeler seg ut på ulike regnskapslinjer. Departementene ble også spurt om i hvilken grad oppstillingen av artskontorrapporteringen oppfyller målet om å gi grunnlag for analyser av virksomheten. Departementene er ikke så fornøyd med denne oppstillingen. 20 % mener at oppstillingen av artskontorrapporteringen i svært stor eller stor grad oppfyller målet, mens 21 % mener den i svært liten eller liten grad gjør det. Dette kan ha sammenheng med at kravet om å ta med en oppstilling av artskontorrapporteringen ikke gjelder for nettobudsjetterte virksomheter, og dermed danner den ikke grunnlag for sammenligninger på tvers i hele staten. Det kan også ha sammenheng med at oppstillingen er basert på kontantprinsippet. I staten vil analyser typisk ha fokus på hva det koster å levere det virksomheten leverer, og kontantprinsippet er ikke egnet for å frambringe slik informasjon.

Figur 5.7.2: I hvilken grad oppfyller oppstillingen av artskontorrapporteringen målet om å gi grunnlag for analyser av virksomheten?

Oppstillingen av virksomhetsregnskapet er en strukturert oppstilling av periodiserte regnskapstall basert på bokføring etter standard kontoplan. Formålet med oppstillingen er å gi grunnlag for analyser av virksomheten, for eksempel analyser av utviklingen over tid i den samme virksomheten og analyser på tvers av virksomheter. Spørreundersøkelsen viser at departementene også er ganske fornøyd med denne oppstillingen. 31 % mener at oppstillingen av virksomhetsregnskapet i svært stor eller stor grad oppfyller målet om å gi grunnlag for analyser av virksomheten, mens 13 % mener den i svært liten eller liten grad gjør det.

Figur 5.7.3: I hvilken grad oppfyller oppstillingen av virksomhetsregnskapet målet om å gi grunnlag for analyser av virksomheten?

6.0 Spørreundersøkelsen om årsrapporten

Spørreundersøkelsen om årsrapporter for 2016 ble gjennomført sommeren og høsten 2017 som et supplement til kartleggingen av 2016-årsrapportene. Undersøkelsen besto av i alt 27 spørsmål, og av disse ble 16 stilt til både etatsstyrerne og virksomhetene. I tillegg var det syv spørsmål som bare gikk til etatsstyrerne, og fire som bare gikk til virksomhetene. Spørsmålene hadde en 5-punkts svarskala som typisk var delt inn slik: 1 - i svært liten grad, 2 - i liten grad, 3 - i noen grad, 4 - i stor grad, 5 - i svært stor grad. Vi mottok svar fra 86 etatsstyrere og 106 virksomheter (se vedlegg D), og vi er godt fornøyd med responsen fra både departementer (alle er representert) og virksomheter.

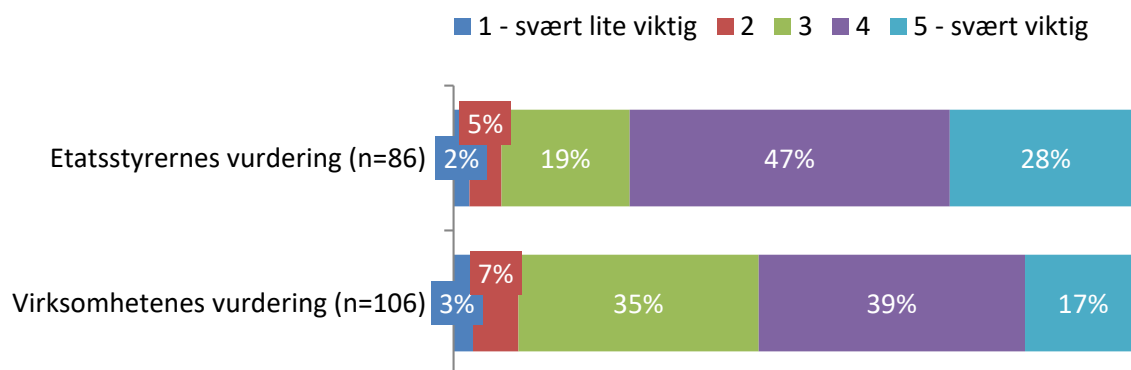
Denne spørreundersøkelsen ble også gjennomført for å undersøke utviklingen siden 2012. 14 av spørsmålene fra 2012 ble gjenbrukt i 2016-undersøkelsen. I 2012-undersøkelsen deltok 34 etatsstyrere og 98 virksomheter.

Nedenfor oppsummerer vi status for hvert av spørsmålene i 2016-undersøkelsen. De 27 spørsmålene er fordelt på tre grupper. I hver gruppe er spørsmålene sortert i synkende rekkefølge etter grad av enighet, slik at det blir enkelt så se hvilke spørsmål det er størst enighet om. Merk at bruken av ordet «mente» i oppsummeringen nedenfor inkluderer svaralternativene 3 - i noen grad, 4 - i stor grad og 5 - i svært stor grad. I vedlegg E kommenterer vi hvert enkelt spørsmål nærmere, blant annet med grafer som tilsvarende grafene i figur 6.1, og vi sammenligner svar (gjennomsnitt) fra 2016 med svar på tilsvarende spørsmål fra 2012-undersøkelsen når det er aktuelt. Avslutningsvis i dette kapitlet tar vi med en tabell som gir en oversikt over svar per spørsmål (gjennomsnitt) for etatsstyrere og virksomheter for 2012 og 2016, og som viser utviklingen per spørsmål når det er aktuelt.

Vurderinger av årsrapportens viktighet og nytte samlet sett

I denne gruppen var det åtte spørsmål. Ett spørsmål handlet om årsrapportens viktighet. 75 % av etatsstyrerne og 56 % av virksomhetene svarte at årsrapporten var et viktig eller svært viktig styringsdokument. Kun 7 % av etatsstyrerne og 10 % av virksomhetene svarte at årsrapporten var et lite eller svært lite viktig styringsdokument. Figuren nedenfor viser svarfordelingen for 2016-undersøkelsen.

Figur 6.1: Vurdering av årsrapportens viktighet som styringsdokument

De øvrige syv spørsmålene i denne gruppen omhandlet årsrapportens nytte samlet sett. Vurderingene fra etatsstyrerne og virksomhetene var svært sammenfallende for alle de fire spørsmålene som gikk til begge grupper respondenter. Nesten alle var i noen, stor eller svært stor grad enige i at årsrapporten ga et dekkende bilde av resultatene. Fire av fem respondenter var i noen, stor eller svært stor grad enige i at årsrapporten ga grunnlag for en strategisk styringsdialog, og at den (også) belyste forhold som ikke var tatt opp i tildelingsbrevet. To av tre respondenter var i noen, stor eller svært stor grad enige i at årsrapporten var nyttig for flerårig styring. Nedenfor oppsummeres vurderingene av årsrapportens nytte samlet sett:

- 92 % av etatsstyrerne og 96 % av virksomhetene mente årsrapporten ga et dekkende bilde av resultatene.
- 82 % av etatsstyrerne og 81 % av virksomhetene mente årsrapporten ga grunnlag for en strategisk styringsdialog.
- 81 % av etatsstyrerne og 80 % av virksomhetene mente årsrapporten belyste forhold som ikke var tatt opp i tildelingsbrevet.
- 79 % av etatsstyrerne mente årsrapporten var nyttig for utformingen av neste års tildelingsbrev.
- 79 % av etatsstyrerne mente årsrapporten var nyttig for framtidige budsjetttildelinger.
- 74 % av virksomhetene mente årsrapporten var en god formidlingskanal til andre enn departementet.
- 68 % av etatsstyrerne og 65 % av virksomhetene mente årsrapporten var nyttig for flerårig styring.

Vurderinger av nytten av innholdet i årsrapporten

Spørreundersøkelsen inneholdt 13 spørsmål om nytten av utvalgte innholdselementer i årsrapporten. Vurderingene fra etatsstyrerne og virksomhetene var svært sammenfallende for alle de ni spørsmålene som gikk til begge grupper respondenter. Nesten alle respondenter var i noen, stor eller svært stor grad enige i at redegjørelsen for aktiviteter og leveranser gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Ni av ti respondenter var i noen, stor eller svært stor grad enige i at redegjørelsen for ressursbruk, sammenligninger av resultater over tid og formidling av forhold vedrørende intern styring og kontroll gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Under en tredjedel av respondentene var i noen, stor eller svært stor grad enige i at sammenligninger av resultater med andre virksomheter

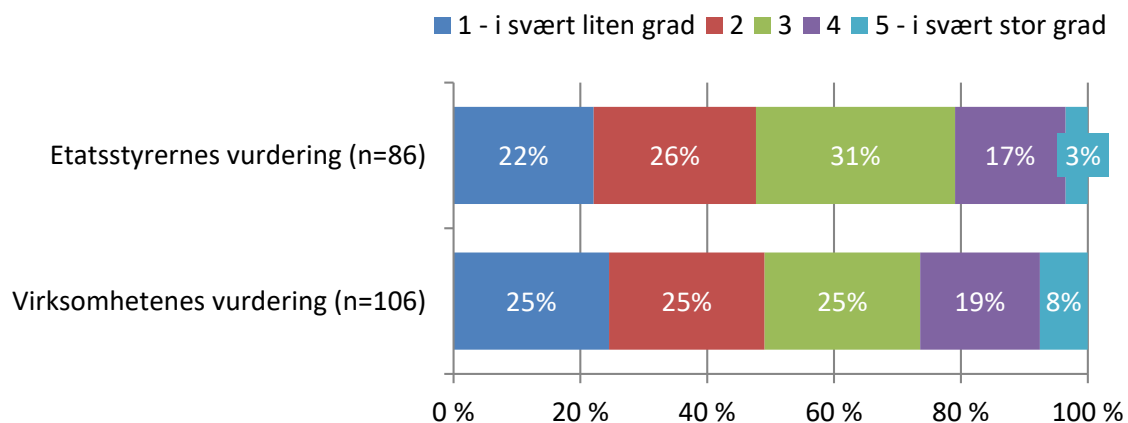
gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Dette var ikke overraskende, da en slik sammenligning i svært liten grad forekommer i årsrapportene. Nedenfor oppsummeres vurderingene av nytten av ulike innholdselementer:

- 97 % av etatsstyrerne og 94 % av virksomhetene mente redegjørelsen for virksomhetens aktiviteter gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument.
- 97 % av etatsstyrerne og 94 % av virksomhetene mente redegjørelsen for virksomhetens leveranser gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument.
- 92 % av etatsstyrerne mente del IV var av verdi for styringsdialogen.
- 91 % av etatsstyrerne og 91 % av virksomhetene mente redegjørelsen for virksomhetens ressursbruk gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument.
- 91 % etatsstyrerne og 91 % av virksomhetene mente formidling av forhold vedrørende virksomhetens interne styring og kontroll gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument.
- 88 % etatsstyrerne og 87 % av virksomhetene mente sammenligninger av resultater over tid gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument.
- 87 % av etatsstyrerne mente oppstillingen av virksomhetsregnskapet var nyttig for analyseformål.
- 82 % av etatsstyrerne og 84 % av virksomhetene mente kravene til del I og V har gitt ledelsen i virksomhetene større eierskap til årsrapporten.
- 82 % av etatsstyrerne mente oppstillingen av bevilgningsrapporteringen var nyttig for kontroll med bevilgningen.
- 79 % av etatsstyrerne mente oppstillingen av artskontorrapporteringen var nyttig for analyseformål.
- 76 % av etatsstyrerne og 79 % av virksomhetene mente formidling av funn fra evalueringer gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument.
- 72 % av etatsstyrerne og 76 % av virksomhetene mente redegjørelsen for effekter gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument.
- Kun 31 % av etatsstyrerne og 29 % av virksomhetene mente sammenligninger av resultater med andre virksomheter gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument.

Vurderinger av krav, enkelhet og kost/nytte

Spørreundersøkelsen inneholdt seks spørsmål om krav, enkelhet og kost/nytte. Nesten alle virksomhetene var i noen, stor eller svært stor grad enige i at den fastsatte strukturen forenklet arbeidet med årsrapporten, men samtidig mente syv av ti virksomheter at det var ressurskrevende eller svært ressurskrevende å utforme årsrapporten. Ni av ti etatsstyrere var i noen, stor eller svært stor grad enige at ressursbruken var hensiktsmessig i forhold til nytten av årsrapporten, og fire av fem virksomheter mente det samme. Halvparten av respondentene var i noen, stor eller svært stor grad enige i at det var ønskelig med ytterligere normering av innholdet i årsrapporten. Men en relevant tilleggsopplysning er at vurderingene fordelte seg ganske jevnt over hele svarskalaen, slik figuren nedenfor viser.

Figur 6.2: Vurdering av om innholdet i årsrapporten bør normeres ytterligere

Nedenfor oppsummeres respondentenes vurderinger av krav, enkelhet og kost/nytte.

- 94 % av virksomhetene mente den fastsatte strukturen forenklet arbeidet med årsrapporten.
- 92 % av etatsstyrerne og 80 % av virksomhetene mente ressursbruken var hensiktsmessig i forhold til nytteverdien av årsrapporten.
- 89 % av virksomhetene mente det var enkelt å lage en hensiktsmessig del IV.
- 69 % av virksomhetene svarte at det var ressurskrevende eller svært ressurskrevende å utforme årsrapporten.
- 52 % av etatsstyrerne og 50 % av virksomhetene mente ytterligere normering av innholdet i delene av årsrapporten var ønskelig.
- 45 % av etatsstyrerne svarte det var ressurskrevende eller svært ressurskrevende å følge opp årsrapporten.

Oversikt over svar per spørsmål

Tabellen nedenfor sammenfatter respondentenes svar (gjennomsnitt) per spørsmål, både for 2012- og 2016-undersøkelsen. Spørsmålene er gruppert på samme måte som i oppsummeringen over. I gjennomsnitt var vurderingene fra etatsstyrerne (E) og virksomhetene (V) sammenfallende (0,2 skala-poeng eller mindre forskjell) for 11 av de 16 spørsmålene som var felles i 2016-undersøkelsen.

Sammenlignet med 2012 er status for 2016 uendret eller positiv for alle spørsmålene både for etatsstyrere⁷ og virksomheter, med ett unntak: etatsstyrernes vurdering av spørsmålet «Hvor viktig var årsrapporten som styringsdokument samlet sett?», som er det eneste spørsmålet med en litt negativ utvikling. Fargene i oversikten nedenfor indikerer utviklingen (endringen) fra 2012 til 2016:

⁷ Det var et vesentlig mindre utvalg etatsstyrere i 2012 enn i 2016. Det bør derfor ikke legges for stor vekt på sammenligningen av utviklingen i etatsstyrernes svar fra 2012 og 2016.

Tabell 6.1: Sammenligning av svar (gjennomsnitt) per spørsmål fra spørreundersøkelsene i 2012 og 2016

endring fra 2012 til 2016	-0,3 eller mer skala poeng	-0,2 skala poeng	mellom -0,1 og +0,1 skala poeng	+0,2 skala poeng	+0,3 eller mer skala poeng
	negativ	litt negativ	uendret	litt positiv	positiv

Sammenligning av svar (gjennomsnitt) for spørreundersøkelsene om årsrapporter fra 2012 og 2016				
E - 2012	E - 2016	V - 2012	V - 2016	
4,1	3,9	3,7	3,6	Vurderinger av årsrapportens viktighet og nytte samlet sett
3,7	3,7	3,9	4,1	Hvor viktig var årsrapporten som styringsdokument samlet sett?
	3,2		3,3	I hvilken grad ga årsrapporten et dekkende bilde av resultatene til virksomheten?
	3,4		3,4	I hvilken grad brukte virksomheten årsrapporten til å belyse forhold som ikke var tatt opp i tildelingsbrevet?
2,6	2,9	2,7	3,0	I hvilken grad ga årsrapporten et grunnlag for en strategisk styringsdialog?
3,0	3,3			I hvilken grad var årsrapporten nyttig for flerårig styring
3,1	3,3			I hvilken grad var årsrapporten nyttig for utforming av neste års tildelingsbrev
				I hvilken grad var årsrapporten nyttig som underlag for framtidige budsjetttildelinger
			3,2	I hvilken grad var den publiserte årsrapporten en god formidlingskanal til andre brukere enn departementet?
E - 2012	E - 2016	V - 2012	V - 2016	Vurderinger av nytte ved utvalgte innholdselementer i årsrapporten
	3,3		3,5	I hvilken grad har krav om del I og V gitt ledelsen større eierskap til årsrapporten?
3,2	3,6	3,0	3,8	I hvilken grad var redegjørelsen om virksomhetens ressursbruk nyttig?
4,0	4,2	3,9	4,2	I hvilken grad var redegjørelsen om virksomhetens aktiviteter nyttig?
	4,0		4,1	I hvilken grad var redegjørelsen om virksomhetens leveranser (produkter/tjenester) nyttig?
	3,0		3,3	I hvilken grad var redegjørelsen om virkningene av virksomhetens leveranser (brukereffekter) nyttig?
3,5	3,5	3,6	3,8	I hvilken grad var sammenligning av resultater fra år til år nyttig?
2,0	2,2	2,2	2,1	I hvilken grad var sammenligning av resultater med andre virksomheter nyttig?
2,6	3,1	2,9	3,2	I hvilken grad var formidling av funn fra evalueringer nyttig?
2,7	3,6	3,1	3,8	I hvilken grad var formidling av forhold vedrørende virksomhetens interne styring og kontroll nyttig?
	3,5			I hvilken grad var del IV av verdi for styringsdialogen?
	3,3			I hvilken grad var oppstilling av bevilgningsrapporteringen nyttig for kontroll med bevilgningen?
	3,0			I hvilken grad var oppstilling av artskontorapporteringen nyttig for analyseformål?
	3,2			I hvilken grad var oppstilling av virksomhetsregnskapet nyttig for analyseformål?
E - 2012	E - 2016	V - 2012	V - 2016	Vurderinger av ressursbruk og nytteverdien av årsrapporten
			3,9	I hvilken grad har den fastsatte strukturen for årsrapport (del I - VI) forenklet arbeidet med årsrapporten?
			3,3	I hvilken grad var det enkelt å lage en hensiktsmessig del IV?
		4,3	3,8	Hvordan vurderer du ressursbruken ved utformingen av årsrapporten?
3,7	3,3			Hvordan vurderer du ressursbruken ved oppfølging av årsrapporten?
3,7	3,7	3,3	3,4	I hvilken grad var ressursbruken hensiktsmessig sett i forhold til nytteverdien av årsrapporten?
	2,5		2,6	I hvilken grad var ytterligere normering av innholdet i delene av årsrapporten ønskelig?

7.0 Samtaler med et utvalg departementer

VI gjennomførte fem samtaler med representanter på ledernivå i fem utvalgte departementer. Videre hadde vi en samtale med en ekstern virksomhetsdirektør med bred erfaring fra etatsstyring generelt og rapportering til departement.

Hovedformålet med samtalene var å komplettere det inntrykket som dokumentgjennomgangen og spørreundersøkelsen hadde gitt oss om selve innholdet i årsrapporten, men særlig om bruken av årsrapporten. Videre ønsket vi subjektive oppfatninger omkring hvorvidt regelverksendringene ble oppfattet som positive. Syntesen av samtalene kan oppsummeres slik:

- Kravet om felles struktur har gitt et bedre innhold i årsrapporten.
 - Det er enklere å finne fram i rapporten – den er fast underlag for etatsstyringsmøter.
 - Det er enklere å bruke innholdet til sammenligninger over år og på tvers av forvaltningen – hvilket det er en viss praksis for i departementene.
 - Det gir årsrapporten sammensatte, men bestemte funksjoner som gir trygghet og legitimitet for innholdet i den enkelte delen. Det er mindre tvil om innholdet.
 - *Leders beretning* gir sterkere eierskap til rapporten.
 - Rapporten har funnet sin plass i styringshjulet.
 - Forenklingen sees i hovedsak i sammenheng med strukturkravet, men også med publiseringskravet som gir lettere tilgang til andres informasjon.
 - Kostnadene med å omstrukturere vurderes som forbigått og små i forhold til den økte nytten av rapporteringens innhold.
- Den operative rapporteringen på tjenesteleveransene brukes til en viss grad til oppfølging og kontroll, men først og fremst som en opptakt til en strategisk styringsdialog der de lengre linjene trekkes opp og virkemiddelvalg, ressursbruk og så videre omhandles.
- Oppfølgingen av detaljerte krav i tildelingsbrevet oppfattes ikke som detaljstyring, men som signaler om nødvendig styringsinformasjon – med unntak av tilfeller der risikotilpasninger eller tilsvarende tilsier operativ styring fra departementets hold på bestemte forhold.
- Årsrapporten forventes ikke å inneholde lengre strategiske betraktninger, men å gi grunnlag for slike betraktninger i dialogen i etterkant.
- Årsrapporten forventes ikke å inneholde sammenligninger av virksomheter på tvers, men å gi departementet eller virksomheten grunnlag for å foreta slike sammenligninger i etterkant.
- Ytterligere normering bør begrenses. Det kom fram forslag om å stille krav til rapportering på konkrete forhold (informasjonssikkerhet) i del IV, samt om å stille krav til informasjon om ressursallokeringer (grunnlag for produktivitetssammenligning) i del III.

- Det kom innspill om å vurdere en felles innkjøpsordning for design, slik at designen på årsrapporten til statlige virksomheter kan være gjenkjennelig og skape felleskap (med rom for individuelle variasjoner innenfor en mal).

Vedlegg

- A. **Kodelisten:** listen over spørsmålene benyttet i dokumentgjennomgangen
- B. **Utvalgslisten:** listen over virksomhetene som inngår i dokumentgjennomgangen
- C. **Spørreundersøkelsen:** listen over spørsmål om årsrapportene for 2012 i Questback
- D. **Spørreundersøkelsen:** listen over spørsmål om årsrapportene for 2016 i Questback, grafisk framstilling av besvarelsene og oversikt over respondentene

Vedlegg A: Kodelisten

Nummer	Nummer fra tidligere	Spørsmål	Logikk for svar	Svar	Kommentarer	Veiledning ved gjennomgang	Interne kommentarer
1	1	Antall sider selve årsrapporten?	TALL			Kilde er innholdsfortegnelsen.	
2		Antall sider del 1?	TALL			Kilde er innholdsfortegnelsen.	
3		Antall sider del 2?	TALL			Kilde er innholdsfortegnelsen.	
4		Antall sider del 3?	TALL			Kilde er innholdsfortegnelsen.	
5		Antall sider del 4?	TALL			Kilde er innholdsfortegnelsen.	
6		Antall sider del 5?	TALL			Kilde er innholdsfortegnelsen.	
7		Antall sider del 6?	TALL			Kilde er innholdsfortegnelsen.	
8	2	Antall sider vedlegg?	TALL			Har de vedlegg (holder med å lese innholdsfortegnelsen). Hvis ja, ev hvor mange sider?	
9	4	Heter del 1 "Leders beretning"	JA/NEI - HVIS NEI BRUK KOMMENTAR			Har de korrekt benevning? Hvis nei, hva er benevningen?	
10	5	Omtales/vurderes virksomhetens viktigste prioriteringer for året?	OMTALES/VUR DERES				
11	6	Fremhever virksomheten sine viktigste enkeltresultater for året?	JA/NEI OMTALES/VUR				
12	7	Omtales/vurderes sentrale forhold (eks: større enkeltsaker og hendelser) som har påvirket resultatet i året?	DERES				
13	8	Gis en samlet vurdering av resultater for året?	JA/NEI JA/NEI - HVIS NEI BRUK KOMMENTAR				
14	9	Har virksomhetsleder signert årsrapporten?	JA/NEI				
15		Synes du del 1 kan brukes som et godt eksempel?	JA/NEI				
16	10	Heter del 2 "Introduksjon til virksomheten og hovedtall"	JA/NEI - HVIS NEI BRUK KOMMENTAR			Har de korrekt benevning? Hvis nei, hva er benevningen?	
17	11	Omtales virksomhetens samfunnsoppdrag (formål/tjenesteområde/ansvarsområde)?	JA/NEI				
18	12	Omtales virksomhetens visjon, langsiktige mål og/eller strategi?	JA/NEI			Står det sektor noe sted?	
19	13	Omtales sektorens mål, strategi/langtidsplaner/ flerårige planer?	JA/NEI				
20	14	Omtales/vurderes virksomhetens organisering (f. eks. ledelsen, organisasjonskart, geografisk lokalisering, antall ansatte etc.)?	OMTALES/VUR DERES				
21	15	Omtales/vurderes samarbeid med andre statlige virksomheter?	OMTALES/VUR DERES				
22	16	Antall volumtall som presenteres?	TALL			Et volumtall kan gjerne presenteres for flere år, men teller som ett.	
23	17	Antall nøkkeltall som presenteres fra regnskapet (f. eks. antall årsverk / samlet tildeling/ antall saker behandlet etc.)?	TALL				
24		Synes du del 2 kan brukes som et godt eksempel?	JA/NEI				
25	18	Heter del 3 "Årets aktiviteter og resultater"	JA/NEI - HVIS NEI BRUK KOMMENTAR			Har de korrekt benevning? Hvis nei, hva er benevningen?	
26	37	Omtales/vurderes virksomhetens ressursbruk på overordnet-/virksomhetsnivå (f. eks. fordelt på koststed/art/post)?	OMTALES/VUR DERES				
27	38	Omtales/vurderes virksomhetens ressursbruk mer detaljert (f. eks. gruppert etter mål/tjenesteområde/satsninger/produkter mm.)?	OMTALES/VUR DERES				
28	39	Sammenlignes virksomhetens ressursbruk over år (bruk av nøkkeltall og tidsserier el. lign.)?	JA/NEI				
29	40	Sammenlignes virksomhetens ressursbruk med andre virksomheter (nøkkeltall, tidsserier, benchmarking)?	JA/NEI OMTALES/VUR				
30	19	Omtales/vurderes gjennomførte aktiviteter (hva virksomheten har gjort)?	DERES				
31	20	Styringsparameter aktiviteter Kvalitet	TALL				
32	21	Styringsparameter aktiviteter Kr/volum	TALL				
33	22	Omtales/vurderes resultater i form av produkter/tjenester (hva virksomheten har levert)?	OMTALES/VUR DERES				
34	23	Styringsparameter produksjon Kvalitet	TALL				
35	24	Styringsparameter produksjon Kr/volum	TALL				
36	25	Styringsparameter produksjon Produktivitet	TALL				
37	42	Omtales/vurderes produktivitetstutvikling over tid (f. eks. ved bruk av nøkkeltall og tidsserier)?	OMTALES/VUR DERES				
38	43	Sammenlignes virksomhetens produktivitet med andre virksomheter (nøkkeltall, tidsserier, benchmarking)?	JA/NEI				
39	26	Omtales/vurderes resultater i form av oppnådde effekter (hvilke bruker-/samfunnseffekter virksomheten har bidratt til/oppnådd)?	OMTALES/VUR DERES				
40	27	Antall sider effekter	TALL				
41	28	Styringsparameter effekter Kr/volum	TALL				
42	29	Styringsparameter effekter Effektivitet	TALL				
43	30	Styringsparameter effekter Effekter	TALL				
44		Vurderes virkemiddelbruken i tilknytning til effektomtale?	OMTALES/VUR DERES				
45	32	Finnes det en samlet oversikt over gitte oppdrag og status for disse?	JA/NEI			Ja= samlet oversikt. Nei, antar da at den er spredt ift strukturen som er valgt.	

46	33	Sammenlignes virksomhetens resultater med tilsvarende resultater fra tidligere år, f. eks. ved bruk av nøkkeltall/tidsserier?	JA/NEI				
47	34	Sammenlignes virksomhetens resultater med andre virksomheter (nøkkeltall, tidsserier, benchmarking)?	JA/NEI			Resultater i dette spørsmålet er ganske åpent.	
48		Omtales evalueringer av forhold internt i virksomheten i resultatreddegjørelsen?	JA/NEI				
49	35	Omtales evalueringer av forhold utenfor virksomheten i resultatreddegjørelsen (f. eks. brukerundersøkelser)?	JA/NEI				
50	36	Omtales/vurderes samfunnsøkonomiske analyser i resultatreddegjørelsen?	OMTALES/VUR DERES				
51	41	Omtales/vurderes det om ressursbruken har vært effektiv?	OMTALES/VUR DERES				
52		Finnes begrepet gevinstrealisering i årsrapporten?	JA/NEI				Dersom begrepet gevinstrealisering finnes i andre deler, for eksempel i del 1, noter det ned.
53		Gjelder gevinstrealisering forhold innenfor virksomheten?	JA/NEI				
54		Gjelder gevinstrealisering forhold utenfor virksomheten?	JA/NEI				Gjelder tiltak som definert i fellesføring 2017. Vår kartlegging skal identifisere om det er der, så kan andre (Sverre?) eventuelt gå nærmere inn og analysere dette når man får bestilling for 2017-årsrapporter. For eks. med ref til tildelingsbrevet. Ikke nødvendig å gå inn i virksomhetens tildelingsbrev.
55		Er det identifisert større konkrete effektiviseringstiltak?	JA/NEI				
56		Gir virksomheten en samlet oversikt over resultater og måloppnåelse?	JA/NEI				
57		Gis det en samlet vurdering av resultater for året?	JA/NEI				
58		Omtales/vurderes virksomhetens tilskuddsforvaltning	JA/NEI				
59		Synes du del 3 kan brukes som et godt eksempel?	JA/NEI				
60	45	Heter del 4 "Styring og kontroll i virksomheten"?	JA/NEI - HVIS NEI BRUK KOMMENTAR			Har de korrekt benevning? Hvis nei, hva er benevningen?	
61	46	Omtales/vurderes virksomhetens risikovurderinger?	OMTALES/VUR DERES				
62	47	Omtales/vurderes virksomhetens opplegg for intern styring (egnethet/funksjon/endringer i systemer, prosesser og rutiner)?	OMTALES/VUR DERES				
63	48	Omtales/vurderes virksomhetens opplegg for internkontroll (egnethet/funksjon/endringer i systemer, prosesser og rutiner)?	OMTALES/VUR DERES				
64	49	Omtales/vurderes eventuell styringssvikt, feil og mangler?	OMTALES/VUR DERES				
65	50	Omtales/vurderes andre administrative forhold/oppdrag i virksomheten (personellmessige/interne forhold)?	OMTALES/VUR DERES				Resultater i del 3 og rapportering av andre type oppdrag fra TB i del 4. Eks. innfør SRS. Hvis man skriver: det er ingen kommentarer, så regnes det som omtale. Endret fra sist ved at N/A er tatt ut.
66	52	Omtales/vurderes revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen?	OMTALES/VUR DERES				
67	53	Omtales/vurderes årets "fellesføring for staten" (bruker-retting)?	OMTALES/VUR DERES				
68		Synes du del 4 kan brukes som et godt eksempel?	JA/NEI				
69	55	Heter del 5 "Vurdering av framtidutsikter"?	JA/NEI - HVIS NEI BRUK KOMMENTAR			Har de korrekt benevning? Hvis nei, hva er benevningen?	
70	56	Omtales/vurderes interne forhold som kan påvirke evnen til å løse samfunnsoppdraget (oppnå resultater på sikt)?	OMTALES/VUR DERES				
71	57	Omtales/vurderes eksterne forhold (eksempelvis samfunnsutvikling, regelverksendringer) som kan påvirke evnen til å løse samfunnsoppdraget?	OMTALES/VUR DERES				
72	58	Omtales/vurderes forslag til framtidige satsninger/prioriteringer?	OMTALES/VUR DERES				
73		Synes du del 5 kan brukes som et godt eksempel?	JA/NEI				
74		Heter del 6 "Årsregnskap"?	JA/NEI - HVIS NEI BRUK KOMMENTAR			Har de korrekt benevning? Hvis nei, hva er benevningen? Ledelseskomentarer, artskonto- og bev.rapportering. I tillegg skal årsregnskapet inneholde en oppstilling av virksomhetsregnskapet dersom virksomheten benytter SRS.	
75		Er årsregnskapet komplett?	JA/NEI				
76	68	Er årsregnskapet signert av virksomhetsleder?	JA/NEI - HVIS NEI BRUK KOMMENTAR				Hvis nei, hvem har ev. signert?
77	70	Inneholder årsregnskapet opplysninger om benyttede regnskapsprinsipper?	JA/NEI				
78		Summelinjen «netto rapportert til bevilgningsregnskapet» i artskontorrapporteringen stemmer med summelinjen «netto rapportert til bevilgningsregnskapet» i bevilgningsrapporteringen?	JA/NEI				se veiledning i eget dok
79		Summelinjen «sum mellomværende med statskassen» i artskontorrapporteringen stemmer med regnskapslinjen «mellomværende med statskassen» i bevilgningsrapporteringen og «sum mellomværende» i noten for sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen?	JA/NEI				se veiledning i eget dok
80		Synes du ledelseskomentaren i del 6 kan brukes som et godt eksempel?	JA/NEI				
81	62	Er vurderingene omfattende eller gjennomgående korte?	KORT, INGEN KOMMENTAR, OMFATTENDE				Ingen kommentar (0), kort (1) og omfattende (2).
82		Synes du årsrapporten kan brukes som et godt eksempel?	JA/NEI				

Vedlegg B. Utvalgslisten

Arbeidstilsynet
Barneombudet
Bioteknologirådet
Brønnøysundregistrene
Bufdir
Difi
Direktoratet for byggkvalitet
Direktoratet for nødkommunikasjon
Domstoladministrasjonen
DSS
Finanstilsynet
Fiskeridirektoratet
Forbrukerrådet
Forsvarets forskningsinstitutt
Forvarsbygg
Garantistitutttet for eksportkreditt
Havforskningsinstituttet
Helsedirektoratet
Husleietvisutvalget
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
Jernbaneverket
Kirkerådet
Klima- og forurensningsdirektoratet
Komm. For gjennoppt. av straffesaker
Kompetanse Norge (VOX)
Konkurransetilsynet
Kulturrådet
Kystverket
Likestillings- og diskrimineringsnemda
Lotteri- og stiftelsestilsynet
Lånekassen
Mattilsynet
Medietilsynet
Meteorologisk institutt
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Nasjonalbibliotekaren
Nasjonalt folkehelseinstitutt
NAV
NIBIO
Nidaros domkirke restaureringsarbeider
NMBU
Norad

Norges geologiske undersøkelse
Norsk filminstitutt
Norsk polarinstitutt
Norsk romsenter
Norsk utenrikspolitisk institutt
Oljedirektoratet
Patentstyret
Politidirektoratet
Riksantikvaren
Sekretariatet for konfliktrådene
Senter for IKT i utdanningen
Sjøfartsdirektoratet
Skatteetaten
Språkrådet
SSB
Staten arbeidsmiljøinstitutt
Statens havarikommisjon for transport
Statens helsetilsyn
Statens landbruksforvaltning
Statens pensjonskasse
Statsbygg
Sysselmannen på Svalbard
Toll- og avgiftsdirektoratet
Trygderetten
Utlendingsdirektoratet
Utlendingsnemda
Vegdirektoratet

Vedlegg C: Spørreundersøkelsen

Spørsmål i spørreundersøkelsen til departementene

1. I hvilken type stilling jobber du?

- Leder
- Mellomleder
- Saksbehandler
- Annet

2. I hvilken type avdeling jobber du?

- Fagavdeling
- Administrasjon/Økonomi
- Annet

3. (Endret tidligere nr. 6). I hvilken grad opplever du at årsrapporten er et nyttig styringsdokument? På følgende områder:

Resultatoppfølging:

Redegjørelse for virksomhetens aktiviteter

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Redegjørelse for virksomhetens leveranser (Produkter/tjenester)

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Redegjørelse for virksomhetens ressursbruk

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Formidle funn fra evalueringer

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Formidle forhold vedrørende virksomhetens interne styring og kontroll

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Flerårig styring

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Sammenligne resultater med andre virksomheter

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Sammenligne resultater fra år til år

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Utforming av neste års tildelingsbrev

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Underlag for framtidige budsjettildelinger

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

4. (tidligere7). Hvor viktig er årsrapporten som styringsdokument samlet sett?

- Svært lite viktig 2|2|2|2|2 Svært viktig

5. (tidligere 8). Hvordan vurderer du ressursbruken i forbindelse med oppfølging av årsrapporten?

- Svært lite ressurskrevende 2|2|2|2|2 Svært ressurskrevende

6. (tidligere 9). Er ressursbruken hensiktsmessig sett i forhold til nytteverdien av en årsrapport?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

7. (tidligere10). I hvilken grad gir årsrapporten et dekkende bilde av resultatene til virksomhetene?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

8. (NY): Bruker virksomheten årsrapporten til å belyse forhold som ikke er tatt opp i tildelingsbrevet?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

9. (NY): I hvilken grad oppfatter du at krav om del I og V har gitt ledelsen større eierskap til årsrapporten?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

10. (NY): I hvilken grad er del IV av verdi for styringsdialogen?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

11. (NY): I hvilken grad gir årsrapporten et grunnlag for den strategiske styringsdialogen?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

12. (NY) I hvilken grad mener du at oppstilling av bevilgningsrapporteringen i årsregnskapet oppfyller formålet med å gi grunnlag for kontroll med disponeringen av gitte bevilgninger?:

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

13. (NY): Regnskapet skal også gi grunnlag for analyser av virksomheten. I hvilken grad mener du at følgende oppstilling i årsregnskapet oppfyller dette formålet:

Oppstilling av artskontorapporteringen

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Oppstilling av virksomhetsregnskapet

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

14. (NY): I hvilken grad er ytterligere normering av innholdet i delene av årsrapporten ønskelig?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Spørsmål i spørreundersøkelsen til virksomhetene

1. I hvilken type stilling jobber du?

- Leder
- Mellomleder
- Saksbehandler
- Annet

2. I hvilken type avdeling jobber du?

- Fagavdeling
- Administrasjon/Økonomi
- Annet

3. (Endret tidligere nr. 6). I hvilken grad opplever du at årsrapporten er et nyttig styringsdokument? På følgende områder:

Redegjørelse for virksomhetens aktiviteter

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Redegjørelse for virksomhetens leveranser (Produkter/tjenester)

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Redegjørelse for av virkningene av virksomhetens leveranser (brukereffekter)

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Redegjørelse for virksomhetens ressursbruk

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Formidle funn fra evalueringer

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Formidle forhold vedrørende virksomhetens interne styring og kontroll

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Flerårig styring

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Sammenligne resultater med andre virksomheter

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Sammenligne resultater fra år til år

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

4. (tidligere7). Hvor viktig er årsrapporten som styringsdokument samlet sett?

- Svært lite viktig 2|2|2|2|2 Svært viktig

5. (tidligere 8). Hvordan vurderer du ressursbruken i forbindelse med utforming av årsrapporten?

- Svært lite ressurskrevende 2|2|2|2|2 Svært ressurskrevende

6. (tidligere 9). Er ressursbruken hensiktsmessig sett i forhold til nytteverdien av en årsrapport?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

7. (tidligere10). I hvilken grad gir årsrapporten et dekkende bilde av resultatene til virksomhetene?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

8. (NY): Bruker virksomheten årsrapporten til å belyse forhold som ikke er tatt opp i tildelingsbrevet?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

9. (NY): I hvilken grad har krav om del I og V gitt ledelsen større eierskap til årsrapporten?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

10. (NY): I hvilken grad opplever virksomheten at det er enkelt å lage en hensiktsmessig del IV?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

11. (NY): I hvilken grad gir årsrapporten et grunnlag for den strategiske styringsdialogen?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

12. (NY): I hvilken grad fungerer den publiserte årsrapporten som en god formidlingskanal til andre brukere enn departementet?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

13. (NY): I hvilken grad er den nye strukturen med på å forenkle arbeidet med årsrapporten?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

14. (NY): I hvilken grad er ytterligere normering av innholdet i delene av årsrapporten ønskelig?

- Svært liten grad 2|2|2|2|2 Svært stor grad

Vedlegg D - Svar per spørsmål

I dette vedlegget presenteres svar per spørsmål i undersøkelsen. Når det er aktuelt sammenlignes svarene fra 2016 med svarene for tilsvarende spørsmål fra en lignende spørreundersøkelse fra 2012. I 2012 undersøkelsen var det noe færre respondenter, 34 (86 i 2016) etatsstyrere og 98 (106 i 2016) virksomheter.

Presentasjonen er inndelt i tre avsnitt:

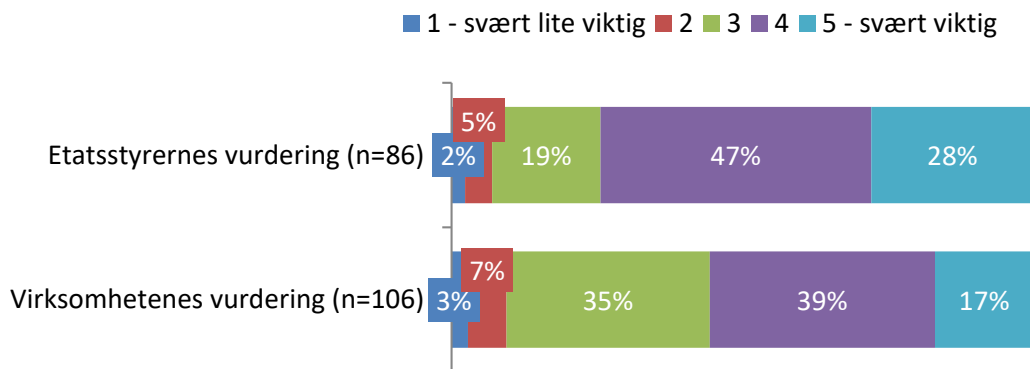
- vurderinger av årsrapportens viktighet og nytte samlet sett (åtte spørsmål)
- vurderinger av nytte ved utvalgte innholdselementer i årsrapporten (13 spørsmål)
- vurderinger av ressursbruk og nytteverdien av årsrapporten (seks spørsmål)

Vurdering av årsrapportens viktighet og nytte samlet sett

Spørreundersøkelsen hadde tretten spørsmål hvor respondentene vurderte som omhandlet årsrapportens viktighet og nytte samlet sett. Disse presenteres nedenfor.

Hvor viktig var årsrapporten som styringsdokument samlet sett?

75 % av etatsstyrerne var svarte at årsrapporten samlet sett var et viktig (47 %) eller svært viktig (28 %) styringsdokument. Dette var en nedgang (negativ utvikling) sammenlignet med 2012, da 85 % svarte det samme (53 % viktig og 32 % svært viktig). Den gjennomsnittlige vurderingen for 2016 var 3,9 (ned fra 4,1 i 2012). **56 % av virksomhetene** svarte at årsrapporten samlet sett var et viktig (39 %) eller svært viktig (17 %) styringsdokument. Dette var en nedgang (negativ utvikling) fra 2012, da 68 % svarte det samme (48 % viktig og 20 % svært viktig). Den gjennomsnittlige vurderingen for 2016 var 3,6 (ned fra 3,7 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

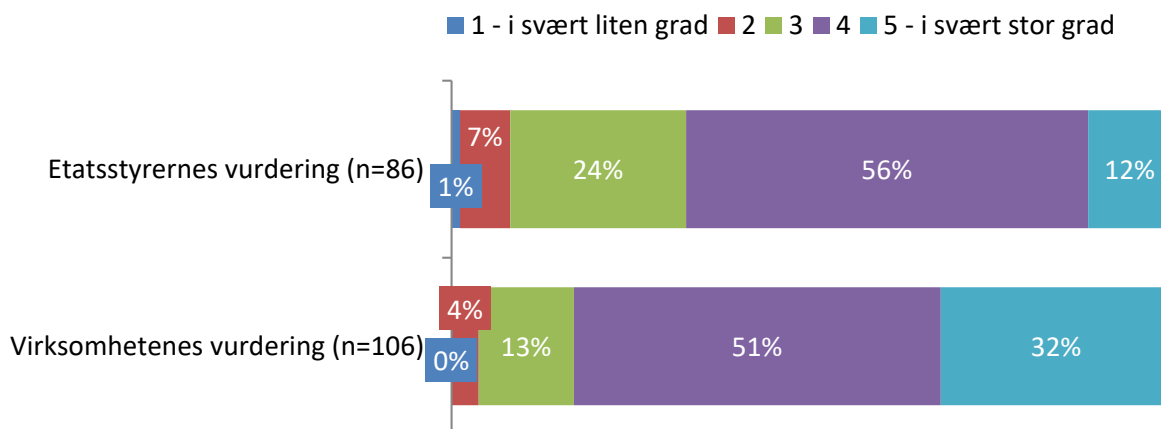

Figur 1 Vurdering av årsrapportens viktighet som styringsdokument

I hvilken grad ga årsrapporten et dekkende bilde av resultatene til virksomheten?

68 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (56 %) eller svært stor grad (12 %) enige i at årsrapporten ga et dekkende bilde av resultatene. Dette var en økning (forbedring) sammenlignet med 2012, da 65 % mente det samme (59 % stor grad og 6 % svært stor grad). Det kan være verdt å merke seg at flere etatsstyrere i svært stor grad var enige for 2016 sammenlignet med 2012. For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen for etatsstyrerne 3,7 (uendret fra 2012). **83 % av virksomhetene** i 2016 undersøkelsen var i stor (51 %) eller

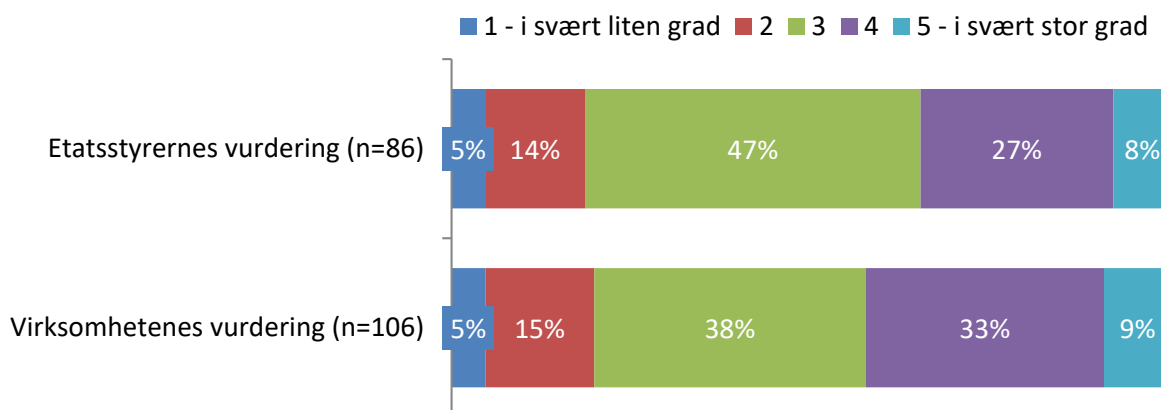
svært stor (32 %) grad enige i at årsrapporten ga et dekkende bilde av resultatene. Dette var en markant økning (positiv utvikling) fra 2012, da 69 % mente det samme (63 % stor grad og 16 % svært stor grad). Det kan også være verdt å merke seg at en langt større andel av virksomhetene i svært stor grad var enige for 2016 sammenlignet med 2012. For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen for virksomhetene 4,1 (opp fra 3,9 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 2 Vurdering av dekkende bilde av resultater i årsrapporten

I hvilken grad brukte virksomheten årsrapporten til å belyse forhold som ikke var tatt opp i tildelingsbrevet?

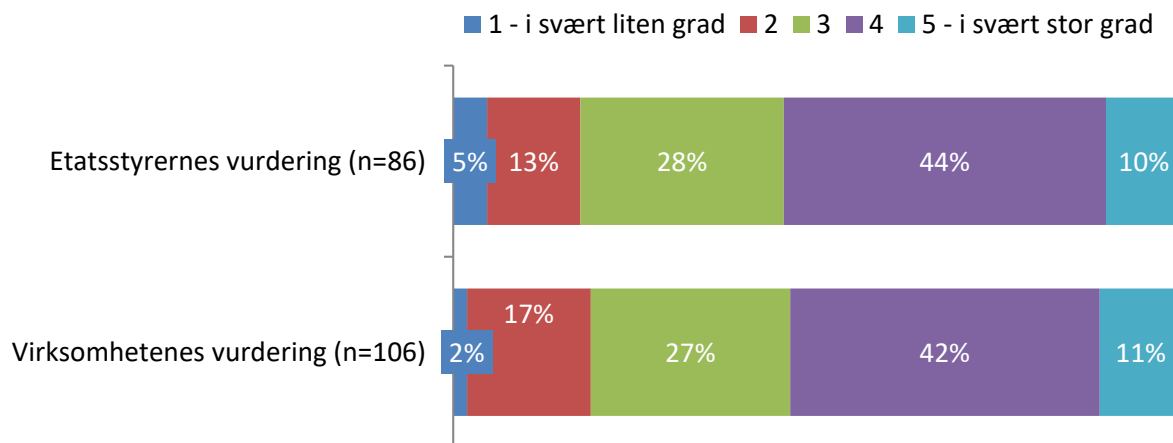
35 % av etatsstyrerne var i stor (27 %) eller svært stor grad (8 %) enige i at årsrapporten belyste forhold som ikke var tatt opp i tildelingsbrevet. Gjennomsnittlig vurdering var 3,2. **42 % av virksomhetene** var i stor (33 %) eller svært stor (9 %) grad enige i det samme. Gjennomsnittlig vurdering var 3,3. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 3 Vurdering av om årsrapporten belyste forhold som ikke var tatt opp i tildelingsbrev

I hvilken grad ga årsrapporten et grunnlag for en strategisk styringsdialog?

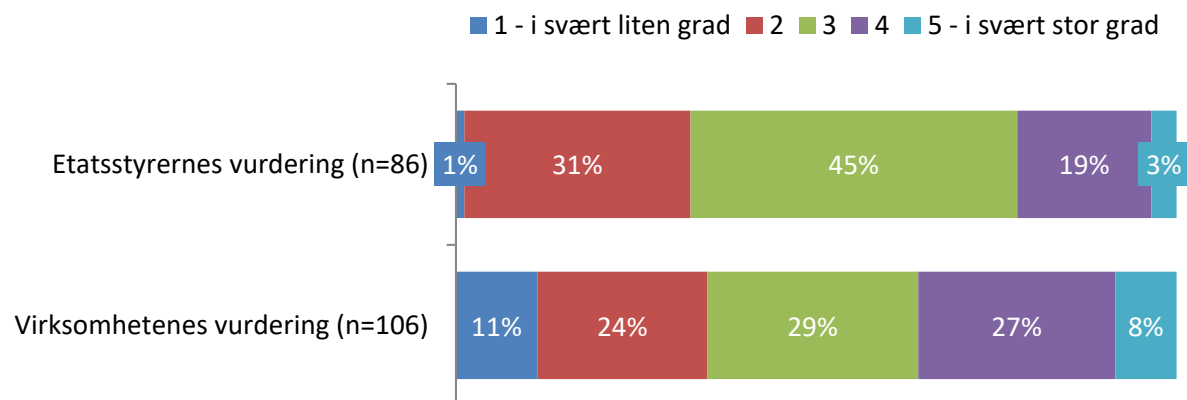
54 % av etatsstyrerne var i stor (44 %) eller svært stor (10 %) grad enige i at årsrapporten ga et grunnlag for en strategisk styringsdialog. Gjennomsnittlig vurderingen var 3,4. **53 % av virksomhetene** var i stor (42 %) eller svært stor (11 %) grad enige i det samme. Gjennomsnittlig vurderingen var 3,4. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 4 Vurdering om årsrapporten ga grunnlag for en strategisk styringsdialog

I hvilken grad var årsrapporten nyttig for flerårig styring?

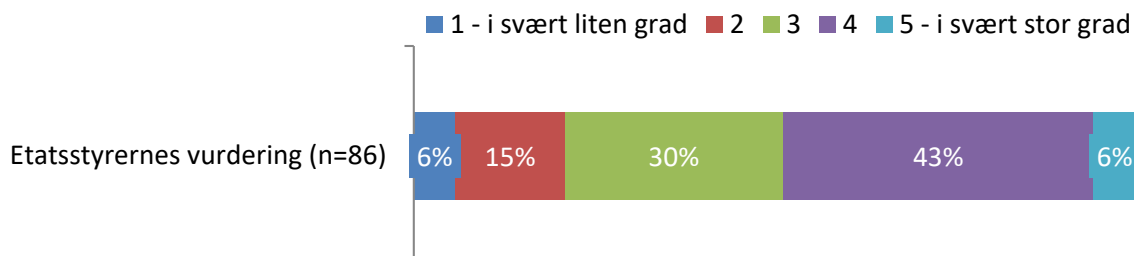
22 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (19 %) eller svært stor grad (3 %) enige i at årsrapporten var nyttig for flerårig styring. Dette var en økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 18 % mente det samme (15 % stor grad og 3 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen for etatsstyrerne 2,9 (opp fra 2,6 i 2012). **35 % av virksomhetene** i 2016 undersøkelsen var i stor (27 %) eller svært stor (8 %) grad enige i at årsrapporten var nyttig for flerårig styring. Dette er en markant økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 24 % var mente det samme (19 % stor grad og 5 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen for virksomhetene 3,0 (opp fra 2,7 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 5 Vurdering om årsrapporten var nyttig for flerårig styring

I hvilken grad var årsrapporten nyttig for utforming av neste års tildelingsbrev?

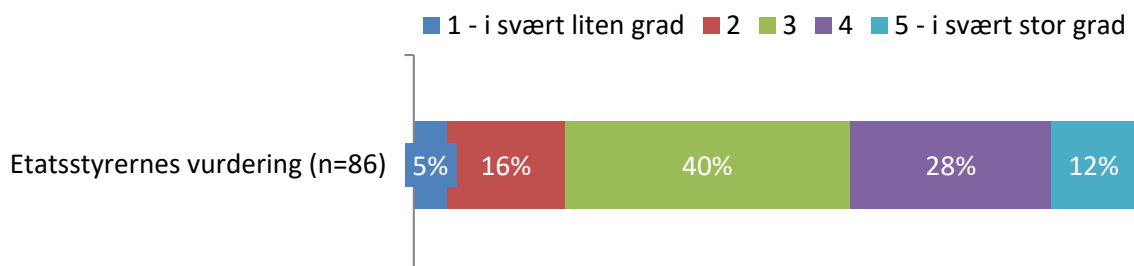
49 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (43 %) eller svært stor grad (6 %) enige i at årsrapporten var nyttig for utforming av neste års tildelingsbrev. Dette var en markant økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 36 % mente det samme (27 % stor grad og 9 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,3 (opp fra 3,0 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 6 Vurdering av årsrapportens nytte for utforming av neste års tildelingsbrev

I hvilken grad var årsrapporten nyttig som underlag for fremtidige budsjettildelinger?

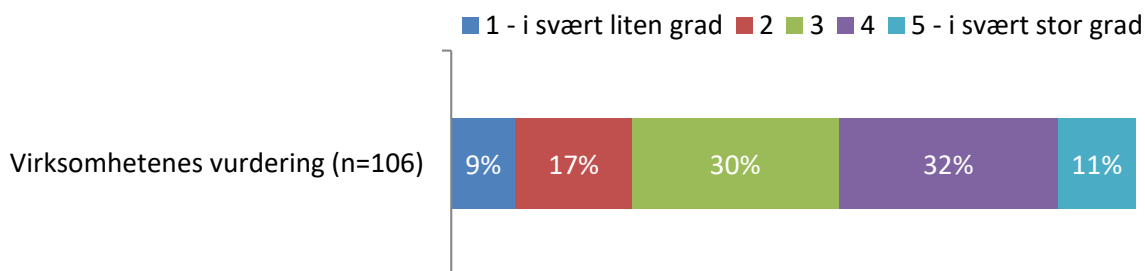
40 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (28 %) eller svært stor grad (12 %) enige i at årsrapporten var nyttig som underlag for fremtidige budsjettildelinger. Dette var en økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 34 % mente det samme (25 % stor grad og 9 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,3 (opp fra 3,1 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 7 Vurdering av årsrapportens nytte for fremtidige budsjettildelinger

I hvilken grad var den publiserte årsrapporten en god formidlingskanal til andre brukere enn departementet?

43 % av virksomhetene var i stor (32 %) eller svært stor (11 %) grad enige i at den publiserte årsrapporten var en god formidlingskanal til andre brukere enn departementet. Gjennomsnittlig vurdering var 3,2. Figuren viser svarfordelingen for

Figur 8 Vurdering om den publiserte årsrapporten fungerte som en god formidlingskanal til andre enn departementet

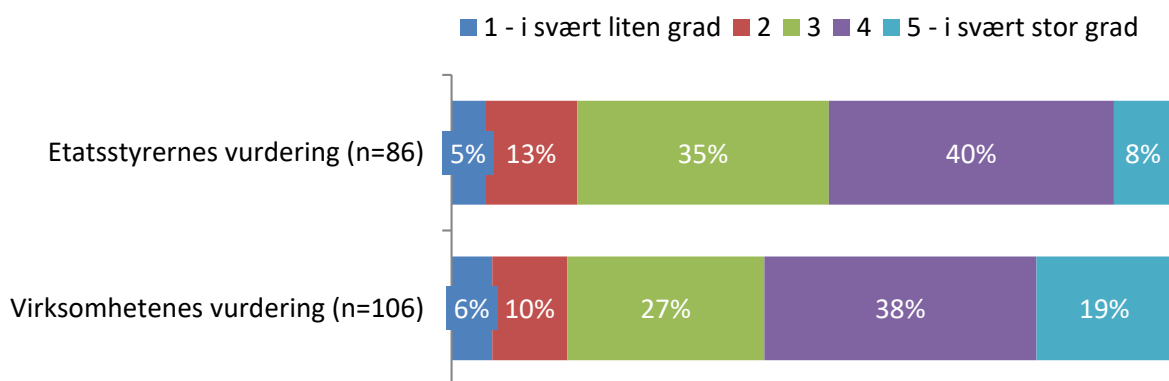
Vurdering av nytte ved utvalgte innholdselementer i årsrapporten

Spørreundersøkelsen hadde tretten spørsmål hvor respondentene vurderte nytten av utvalgte innholdselementer i årsrapporten. Disse presenteres nedenfor.

I hvilken grad har krav om del I og V har gitt ledelsen større eierskap til årsrapporten?

48 % av etatsstyrerne var i stor (40 %) eller svært stor (8 %) grad enige i at krav om del I og del V har gitt ledelsen større eierskap til årsrapporten. Gjennomsnittlige vurdering for etatsstyrerne var 3,3.

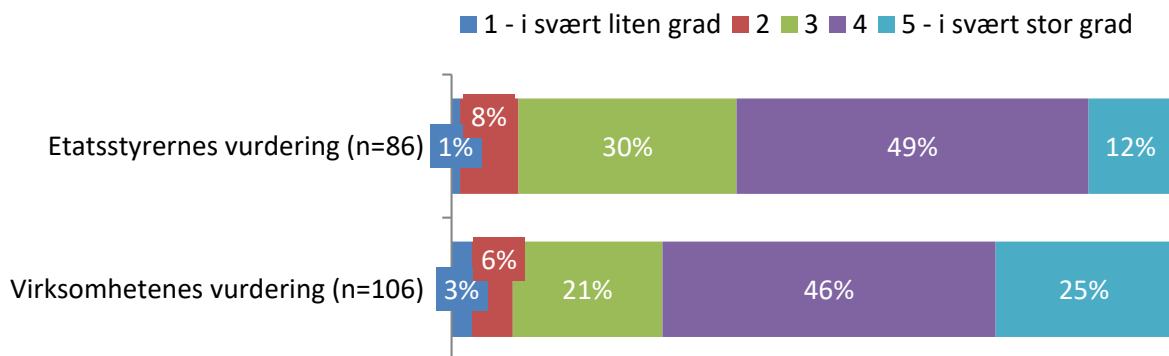
57 % av virksomhetene var i stor (38 %) eller svært stor (19 %) grad enige i det samme. Gjennomsnittlige vurdering for virksomhetene var 3,5. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 9 Vurdering om krav om del I og V har gitt ledelsen større eierskap til årsrapporten

I hvilken grad var redegjørelsen om virksomhetens ressursbruk nyttig?

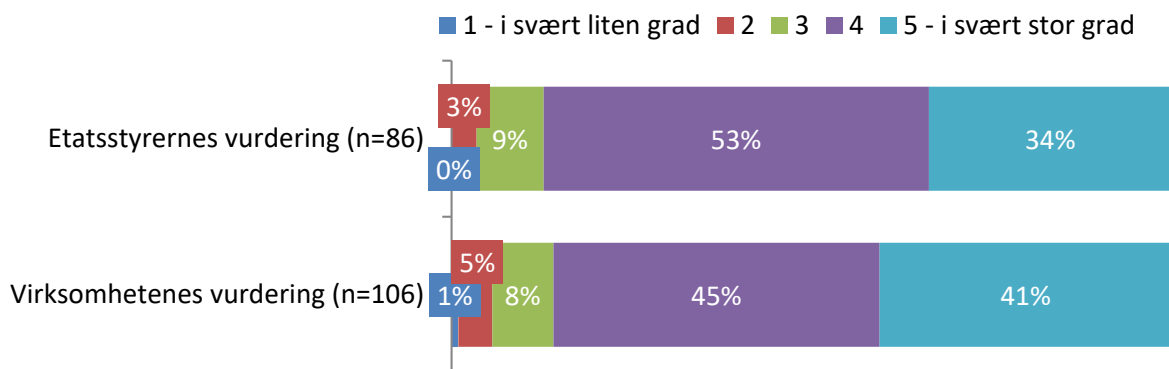
61 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (49 %) eller svært stor (12 %) grad enige i at redegjørelsen om virksomhetens ressursbruk gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Dette var en markant økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 34 % mente det samme (25 % stor grad og 9 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,6 (opp fra 3,2 i 2012). **71 % av virksomhetene** i 2016 undersøkelsen var i stor (46 %) eller svært stor (25 %) grad enige i det samme. Dette var en markant økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 31 % mente det samme (21 % stor grad og 10 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,8 (opp fra 3,0 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 10 Vurdering av rapportering om ressursbruk

I hvilken grad var redegjørelsen om virksomhetens aktiviteter nyttig?

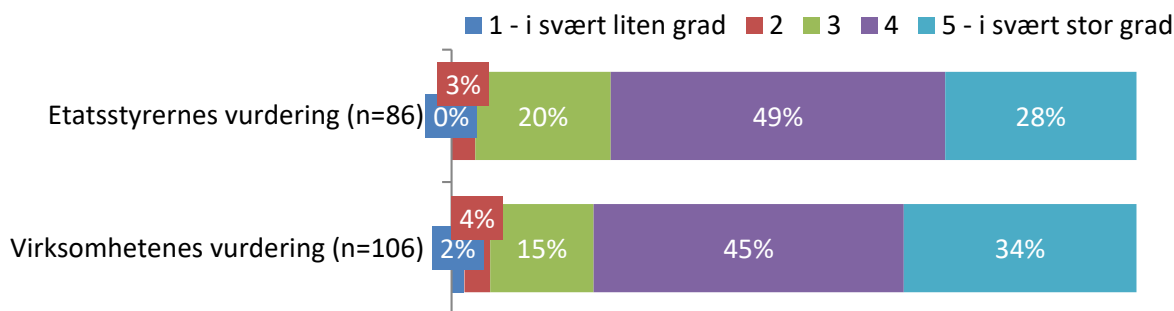
87 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (53 %) eller svært stor (34 %) grad enige i at redegjørelsen om virksomhetens aktiviteter gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Dette var en økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 74 % mente det samme (38 % stor grad og 35 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 4,2 (opp fra 4,0 i 2012). **86 % av virksomhetene** i 2016 undersøkelsen var i stor (45 %) eller svært stor (41 %) grad enige i det samme. Dette var en markant økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 68 % mente det samme (33 % stor grad og 35 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 4,2 (opp fra 3,9 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 11 Vurdering av rapportering om aktiviteter

I hvilken grad var redegjørelsen om virksomhetens leveranser (produkter/tjenester) nyttig?

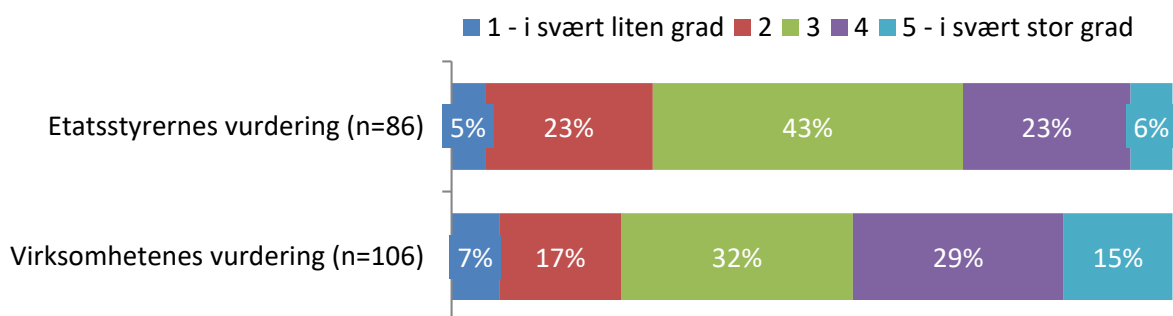
77 % av etatsstyrerne var i stor (49 %) eller svært stor (28 %) grad enige i at redegjørelsen om virksomhetens leveranser gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Gjennomsnittlige vurdering for etatsstyrerne var 4,0. **79 % av virksomhetene** var i stor (45 %) eller svært stor (34 %) grad enige i det samme. Gjennomsnittlige vurdering for virksomhetene var 4,1. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 12 Vurdering av rapporteringen om leveranser

I hvilken grad var redegjørelsen om virkningene av virksomhetens leveranser (brukereffekter) nyttig?

29 % av etatsstyrerne var i stor (23 %) eller svært stor (6 %) grad enige i at redegjørelsen om virkningene av virksomhetens leveranser gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Gjennomsnittlig vurdering for etatsstyrerne var 3,0. **44 % av virksomhetene** var i stor (29 %) eller svært stor (15 %) grad enige i det samme. Gjennomsnittlig vurdering for virksomhetene var 3,3. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

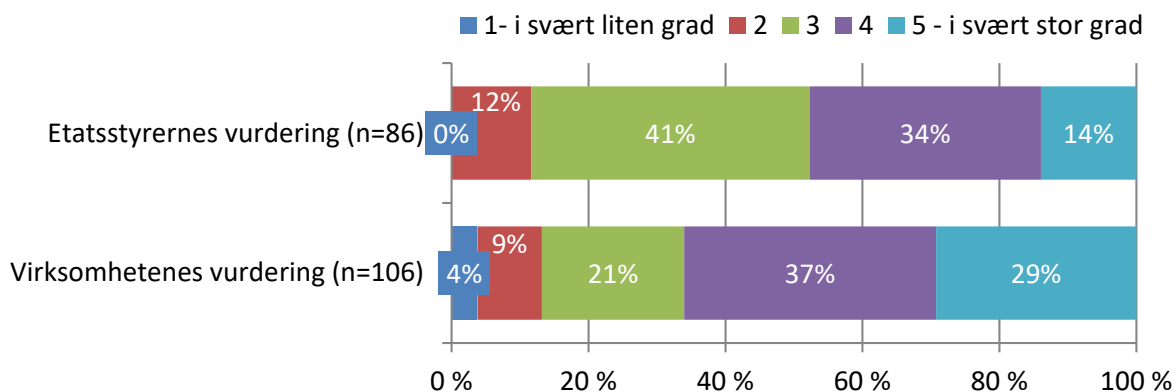

Figur 13 Vurdering av rapportering om effekter

I hvilken grad var sammenligning resultater fra år til år nyttig?

48 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (34 %) eller svært stor (14 %) grad enige i at sammenligninger av resultater over tid gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Dette var en nedgang (negativ utvikling) sammenlignet med 2012, da 56 % mente det samme (47 % stor grad og 9 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,5 (uendret fra 2012).

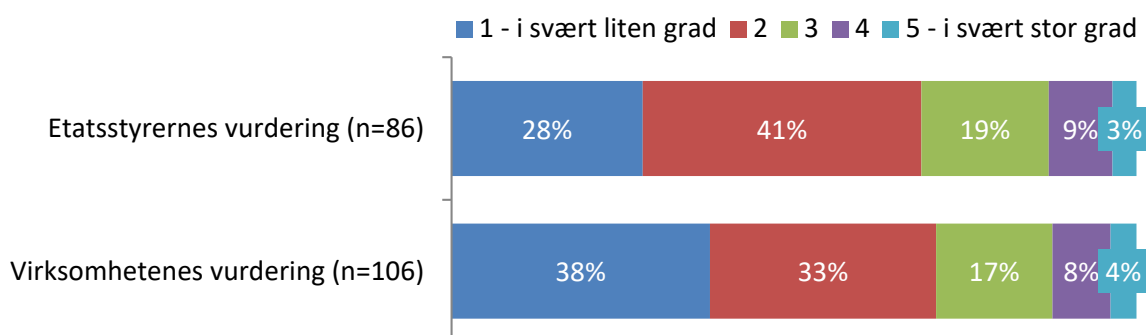
66 % av virksomhetene i 2016 undersøkelsen var i stor (37 %) eller svært stor (29 %) grad enige i det samme. Dette var en økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 60 % mente det samme (43 % stor grad og 17 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,8 (opp fra 3,6 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 14 Vurdering av rapportering om sammenligning av resultater fra år til år

I hvilken grad var sammenligning resultater med andre virksomheter nyttig?

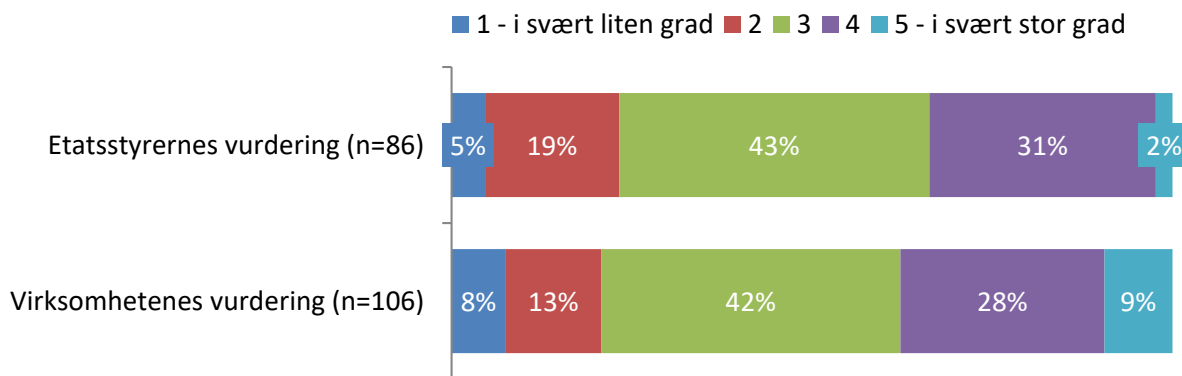
12 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (9 %) eller svært stor (3 %) grad enige i at sammenligninger av resultater med andre virksomheter gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Dette var en meget beskjeden andel, men en liten økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 9 % mente det samme (6 % stor grad og 3 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 2,2 (opp fra 2,0 i 2012). **12 % av virksomhetene** i 2016 undersøkelsen var i stor (8 %) eller svært stor (4 %) grad enige i det samme. Dette var en liten nedgang (negativ utvikling) sammenlignet med 2012, da 15 % mente det samme (12 % stor grad og 3 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 2,1 (ned fra 2,2 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 15 Vurdering av rapportering om sammenligning med andre virksomheter

I hvilken grad var formidlingen av funn fra evalueringer nyttig?

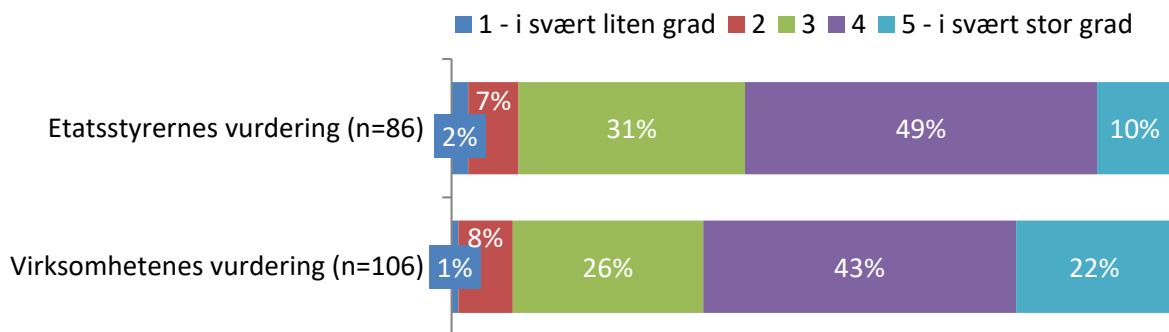
33 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (31 %) eller svært stor (2 %) grad enige i at formidling av funn fra evalueringer gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Dette var en markant økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 12 % mente det samme (12 % stor grad og 0 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,1 (opp fra 2,6 i 2012). **37 % av virksomhetene** i 2016 undersøkelsen var i stor (28 %) eller svært stor (9 %) grad enige i det samme. Dette var en liten økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 33 % mente det samme (27 % stor grad og 6 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,2 (opp fra 2,9 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 16 Vurdering av rapportering om funn fra evalueringer

I hvilken grad var formidling av forhold vedrørende virksomhetens interne styring og kontroll nyttig?

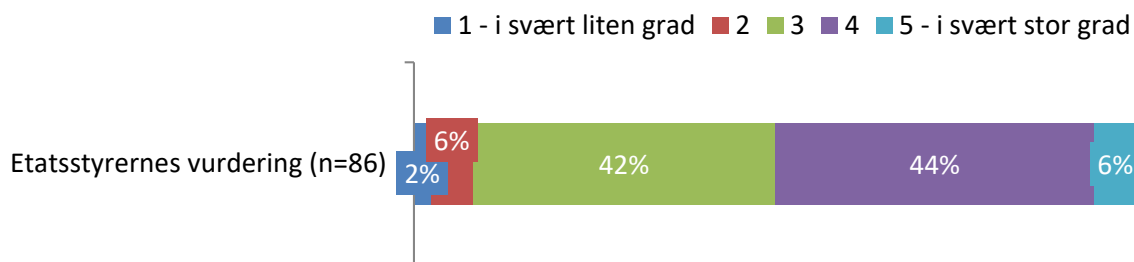
59 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (49 %) eller svært stor (10 %) grad enige i at formidling av forhold vedrørende virksomhetens interne styring og kontroll gjorde årsrapporten til et nyttig styringsdokument. Dette var en markant økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 26 % mente det samme (26 % stor grad og 0 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,6 (opp fra 2,7 i 2012). **65 % av virksomhetene** i 2016 undersøkelsen var i stor (43 %) eller svært stor (22 %) grad enige i det samme. Dette var en markant økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 36 % mente det samme (28 % stor grad og 8 % svært stor grad). For 2016 var den gjennomsnittlige vurderingen 3,8 (opp fra 3,1 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 17 Vurdering av rapportering om interne forhold

I hvilken grad var del IV av verdi for styringsdialogen?

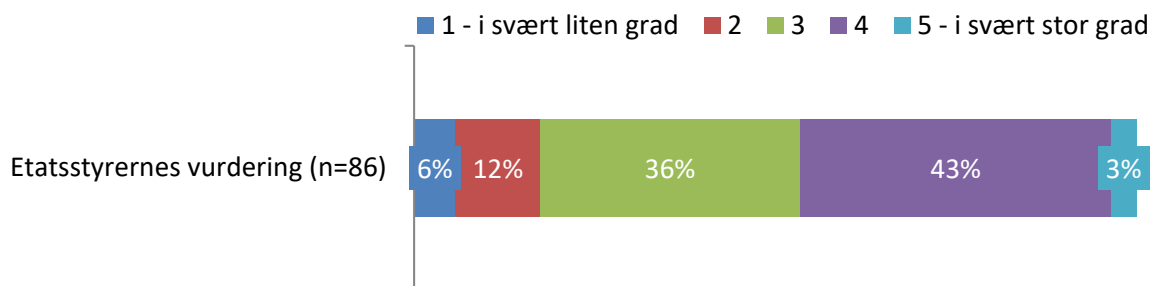
50 % av etatsstyrerne var i stor (44 %) eller svært stor (6 %) grad enige i at del IV var av verdi for styringsdialogen. Gjennomsnittlige vurdering var 3,5. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 18 Vurdering om del IV var av verdi for styringsdialogen

I hvilken grad var oppstilling av bevilgningsrapporteringen nyttig for kontroll med bevilgningen?

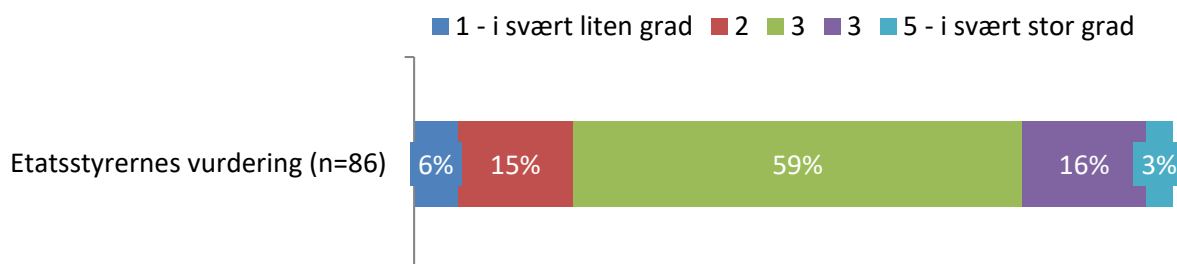
46 % av etatsstyrerne var i stor (43 %) eller svært stor (3 %) grad enige i at oppstilling for bevilgningsrapportering var nyttig for kontroll med bevilgningen. Gjennomsnittlige vurdering var 3,3. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 19 Vurdering av oppstilling av bevilgningsrapporteringen som grunnlag for kontroll med bevilgningen

I hvilken grad var oppstilling av artskontorrapporteringen var nyttig for analyseformål?

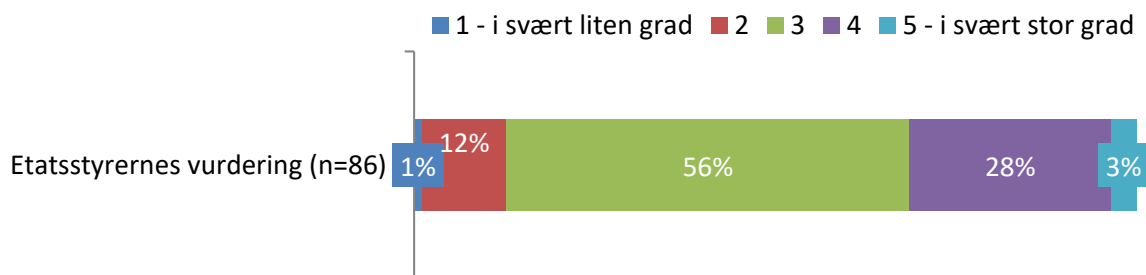
19 % av etatsstyrerne var i stor (43 %) eller svært stor (3 %) grad enige i at del IV var av verdi for styringsdialogen. Gjennomsnittlige vurdering var 3,0. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 20 Vurdering av oppstilling av artskontooppstillingen for analyseformål

I hvilken grad var oppstilling av virksomhetsregnskapet nyttig for analyseformål?

31 % av etatsstyrerne var i stor (28 %) eller svært stor (3 %) grad enige i at oppstillingen av virksomhetsregnskapet var nyttig for analyseformål. Gjennomsnittlige vurdering var 3,2. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

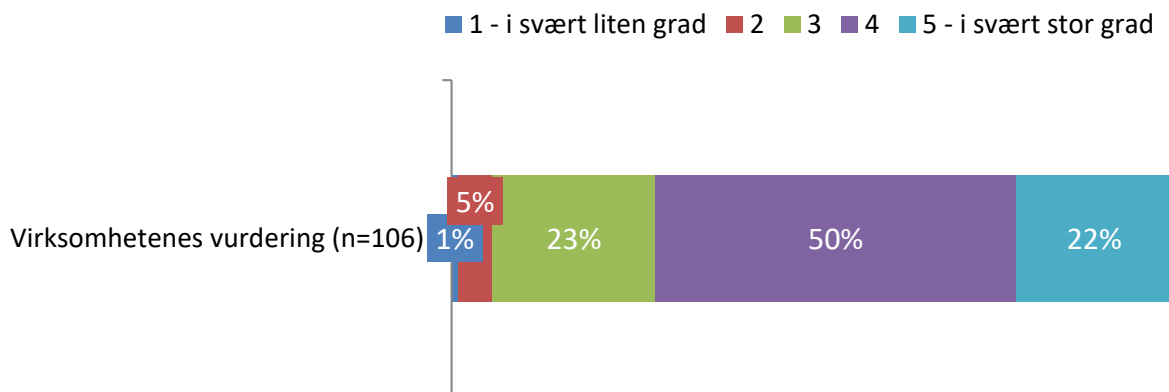
Figur 21 Vurdering av oppstilling av virksomhetsregnskapet for analyseformål

Vurderinger av krav, enkelhet og «kost/nytte»

Spørreundersøkelsen hadde også seks spørsmål som var knyttet til strukturkrav, enkelhet, normering og ressursbruk forbundet med utforming og oppfølging av årsrapporten i lys av årsrapportens nytteverdi. Nedenfor presenteres svarene for denne typen spørsmål.

I hvilken grad har den fastsatte strukturen for årsrapport (del I - VI) forenklet arbeidet med årsrapporten?

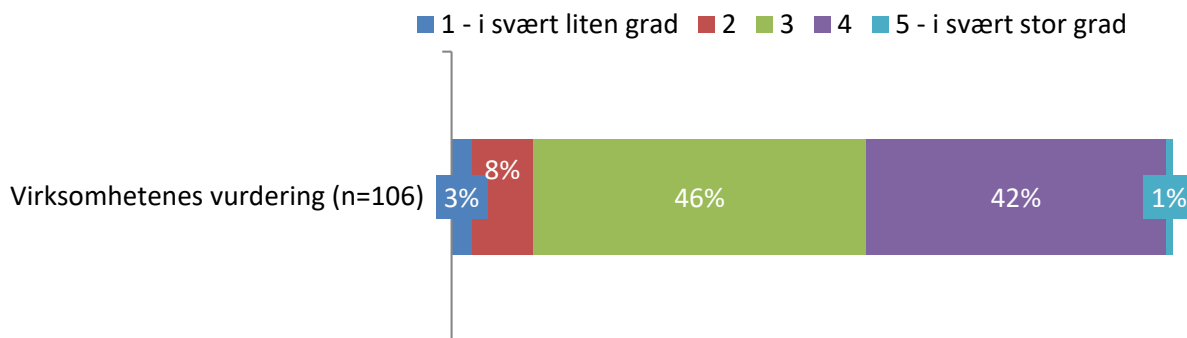
72 % av virksomhetene var i stor (50 %) eller svært stor (22 %) grad enige i at den fastsatte strukturen forenklet arbeidet med årsrapporten. Gjennomsnittlig vurdering var 3,9. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 22 Vurdering om den fastsatte strukturen forenklet arbeidet med årsrapporten

I hvilken grad var det enkelt å lage en hensiktsmessig del IV?

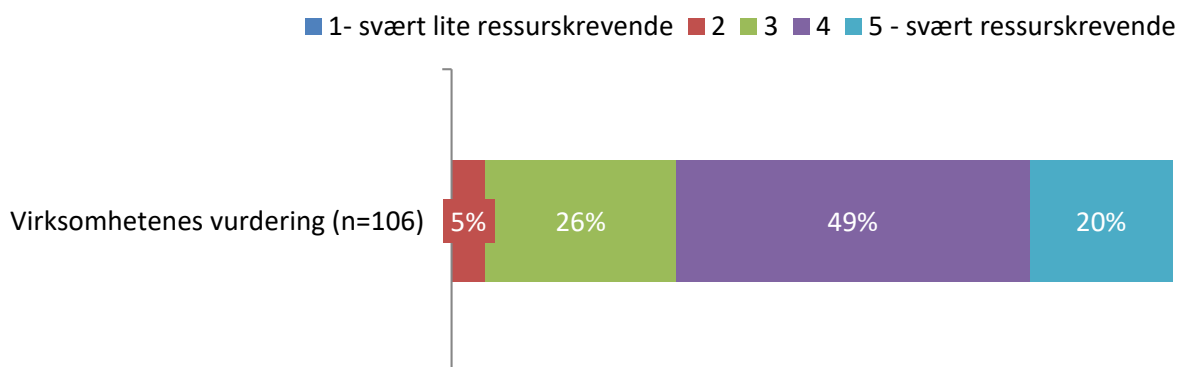
43 % av virksomhetene var i stor (42 %) eller svært stor (1 %) grad enige i at det var enkelt å lage en hensiktsmessig del IV («Styring og kontroll i virksomheten»). Gjennomsnittlig vurdering var 3,3. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 23 Vurdering om det var enkelt å lage en hensiktsmessig del IV

Hvordan vurderer du ressursbruken i forbindelse med utforming av årsrapporten?

69 % av virksomhetene i 2016 undersøkelsen svarte at det var ressurskrevende (49 %) eller svært ressurskrevende (20 %) å utforme årsrapporten. Dette var en markant nedgang (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da hele 94 % svarte det samme (55 % ressurskrevende og 39 % svært ressurskrevende). Gjennomsnittlig vurdering 3,8 (ned fra 4,3 i 2012). Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

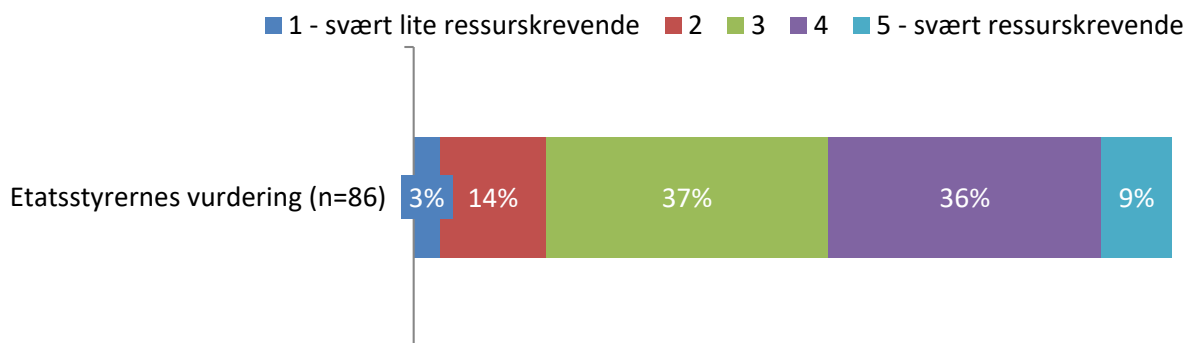

Figur 24 Vurdering av ressursbruken ved utforming av årsrapporten

Hvordan vurderer du ressursbruken i forbindelse med oppfølging av årsrapporten?

45 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen svarte at det var ressurskrevende (36 %) eller svært ressurskrevende (9 %) å følge opp årsrapporten. Dette var en markant nedgang (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 76 % svarte det samme (67 % ressurskrevende og 9 % svært ressurskrevende). Gjennomsnittlig vurdering var 3,3. (ned fra 3,7 i 2012).

Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 25 Vurdering av ressursbruken ved oppfølging av årsrapporten

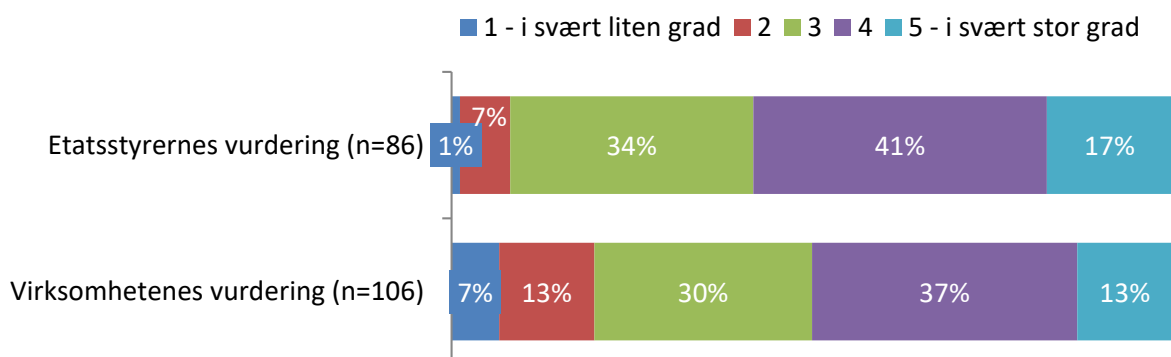
I hvilken grad er ressursbruken hensiktsmessig sett i forhold til nytteverdien av årsrapporten?

58 % av etatsstyrerne i 2016 undersøkelsen var i stor (41 %) og i svært stor (17 %) grad enige i at ressursbruken var hensiktsmessig i forhold til nytteverdien av årsrapporten. Dette var en nedgang (negativ utvikling) sammenlignet med 2012, da 65 % mente det samme (56 % stor grad og 9 % svært stor grad). Gjennomsnittlig vurdering var 3,7 (uendret fra i 2012).

Det er litt overraskende at andelen respondenter som mente ressursbruken var hensiktsmessig i forhold til nytteverdien av årsrapporten gikk ned fra 2012 (65 %) til 2016 (58 %), samtidig som andelen som mente ressursbruken for å følge opp årsrapporten (jf. forrige spørsmål) var «ressurskrevende eller svært ressurskrevende» gikk ned fra 2012 (76 %) til 2016 (45 %) ... kan respondentene ha misforstått spørsmålsstillingen?

50 % av virksomhetene i 2016 undersøkelsen var i stor (37 %) og i svært stor (13 %) grad enige i at ressursbruken var hensiktsmessig i forhold til nytteverdien av årsrapporten. Dette var en liten økning (positiv utvikling) sammenlignet med 2012, da 48 % mente det samme (44 % stor grad og 4 % svært stor grad). Gjennomsnittlig vurdering var 3,4 (opp fra 3,3 i 2012).

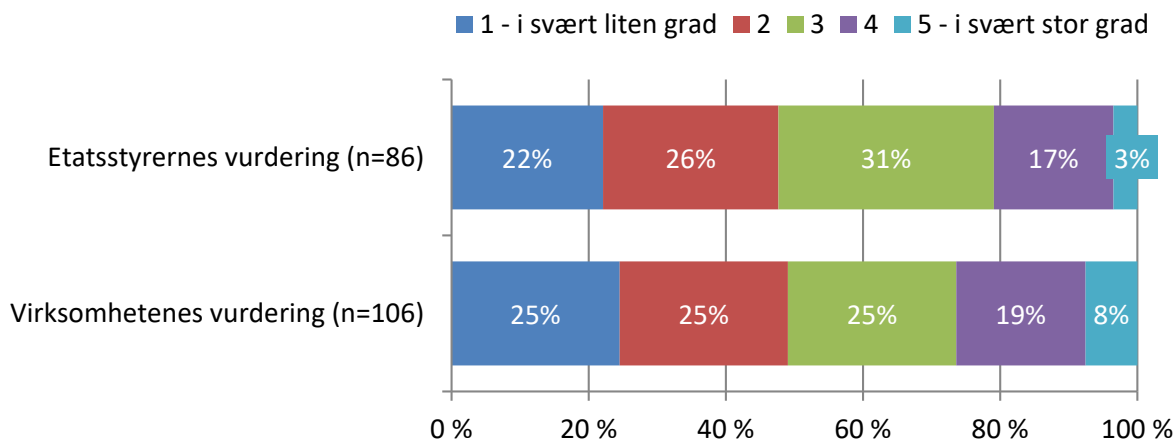
Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 26 Vurdering om ressursbruken var hensiktsmessig i forhold til nytten av årsrapporten

I hvilken grad er ytterligere normering av innholdet i delene av årsrapporten ønskelig?

20 % av etatsstyrerne var i stor (17 %) eller svært stor (3 %) grad enige i at ytterligere normering var ønskelig. **31 %** var i noen grad enige, mens **48 %** ønsket i liten (26 %) eller svært liten (22 %) grad mer normering. Gjennomsnittlig vurdering var 2,5. **27 % av virksomhetene** var i stor (19 %) eller svært stor (8 %) grad enige i at ytterligere normering var ønskelig. **25 %** var i noen grad enige, mens **50 %** ønsket i liten (25 %) eller svært liten (25 %) grad mer normering. Gjennomsnittlig vurdering var 2,6. Figuren viser svarfordelingen for 2016 undersøkelsen.

Figur 27 Vurdering om ytterligere normering av innholdet i årsrapporten

Oversikt over respondenter

Departementer

	Svar	Svar %
Alle departement	86	46 %
Arbeids- og sosialdepartementet	4	100 %
Barne- og likestillingsdepartementet	4	44 %
Finansdepartementet	2	40 %
Forsvarsdepartementet	4	80 %
Helse- og omsorgsdepartementet	2	33 %
Justis- og beredskapsdepartementet	12	32 %
Klima- og miljødepartementet	1	8 %
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	8	67 %
Kulturdepartementet	6	43 %
Kunnskapsdepartementet	21	51 %
Landbruks- og matdepartementet	2	40 %
Nærings- og fiskeridepartementet	11	69 %
Olje- og energidepartementet	1	33 %
Samferdselsdepartementet	6	38 %
Utenriksdepartementet	2	100 %

NB: Svarprosenten er beregnet ut fra antall respondenter hvert departement oppga som aktuelle for denne spørreundersøkelsen.

Virksomheter

106 virksomheter i alfabetisk rekkefølge

Arbeidsretten
Arkitektur og designhøgskolen i Oslo AHO
Arkivverket
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Barneombudet
Bioteknologirådet
De nasjonale forskningsetiske komiteene
De samiske videregående skoler, Karasjok og Kautokeino
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS)
Direktoratet for byggkvalitet
Direktoratet for E-helse
Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI)
Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for svalbard
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)
Direktoratet for økonomistyring (DFØ)
Distriktssenteret
EOS-utvalget
Finanstilsynet
Folkehelseinstituttet
Forbrukerrådet
Forsvarets forskningsinstitutt
Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder
Fylkesmannen i Hedmark
Fylkesmannen i Nordland
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Fylkesmannen i Oppland
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Fylkesmannen i Vestfold
Fylkesmannen i Østfold
Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
Hovedredningssentralen Sør-Norge
Husleietvistutvalget
Høgskolen i Bergen
Høgskolen i Molde
Høgskolen i Østfold
Høgskulen i Sogn og Fjordane
Høgskulen i Volda
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
Klagenemnda for industrielle rettigheter
Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker
Konkurransetilsynet
Kontoret for voldsoffererstatning

Kunst i offentlige rom
Kunsthøgskolen i Oslo
Likestillings- og diskrimineringsnemnda
Mattilsynet
Medietilsynet
Meteorologisk institutt
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Nasjonal sikkerhetsmyndighet
Nasjonalbiblioteket
Nidaros domkirkes restaureringsarbeider
Nord universitet
Norges forskningsråd
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
Norges vassdrags- og energidirektorat
Norsk Akkreditering
Norsk filminstitutt
Norsk Kulturminnefond
Norsk kulturråd
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek
Norsk pasientskadeerstatning
Norsk Polarinstitutt
Norsk Utenrikspolitisk Institutt
Oljedirektoratet
Patentstyret
Petroleumstilsynet
Politi- og lensmannsetaten
Regelrådet
Registerenheten i Brønnøysund
Regjeringsadvokaten
Riksadvokatembetet
Riksantikvaren
Riksmekleren
Riksteateret
Sameskolen for Midt-Norge
Sametinget
Sekretariatet for Markedsrådet og Forbrukertvistutvalget
Senter for IKT i utdanningen
Sjøfartsdirektoratet
Skatteetaten
Spesialenheten for politisaker
Språkrådet
Statens arbeidsmiljøinstitutt
Statens havarikommisjon for transport
Statens helsetilsyn
Statens kartverk
Statens legemiddelverk
Statens pensjonskasse
Statens sivilrettsforvaltning
Statens vegvesen
Statistisk sentralbyrå

Statsbygg

Svalbards miljøvernfond

Sysseleannen på Svalbard

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet

Tolletaten

Trygderetten

Universitetet i Stavanger

Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet

Utdanningsdirektoratet

Utlendingsdirektoratet

Utlendingsnemnda

VEA - Statens fagskole for gartnere og blomsterdekoratører